

Eduard Martin

*Je tu přece
Ježíšek*

KARMELITÁNSKÉ
NAKLADATELSTVÍ
KOSTELNÍ VYDRŽÍ
2012

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Martin, Eduard

Je tu přece Ježíšek / Eduard Martin. – Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2012. – 167 s.

ISBN 978-80-7195-640-2 (brož.)

27-565.3 * 27-423.79 * 27-4 * 316.472.4 * 17.02 * 316.728 * 27

- Vánoce
- křesťanská víra
- křesťanský život
- interpersonální vztahy
- životní moudrost
- každodenní život – křesťanské pojetí
- příběhy

27-4 - Praktická teologie. Morální teologie [5]

*In memoriam
těch,
které jsme milovali
a které milujeme dál,
i když tento svět opustili...*

Obsah

Chvilé, kdy přilétá anděl	7
Pustil jsem dnes Ježíška domů?	11
Jak vypadá Ježíšek?	14
Vánoční láska	17
Odhalené tajemství	20
Vánoční věta	23
Vánoční písmenka	25
Anděl zapomnětlivých	27
Ježíšek a dýmka	33
Představ si, můj strejček ještě nevěří na Ježíška	37
„MEDVĚDI JSOU“	39
Ježíšek a koloběžka	44
Veliké dobro	49
Máš důvod...?	52
Štědrovečerní dům	56

Dárky	63
Střelené nápady	66
Mít úspěch	70
Andělé milují vytrvalé	72
Osud	75
Dát málo	80
Závidění	82
Válečné Vánoce	84
Zapomínání	94
Tichá noc, svatá noc	97
„Veselá babička“	101
Spiritistické Vánoce	105
Buchty pro babičku	114
Vánoční bonbon	118
Dát moc	123
Půlnoční	125
Jízdenka do ráje	130
Zacinkání	132
Svačina pro anděly	135

Opravovat Betlém	137
Zapomenutý dopis	141
Vánoční svícen	143
Co kdyby zítra	146
Zhasínátko	148
Sen o cestě do Betléma	151
Papíry z dárků	154
V jesličkách	157
Osamělá vločka	162
Světlo se stává slovem	164

Chvilé, kdy přilétá anděl

O jedné slavné vánoční větě

(vyprávění paní J. L.)

Máte ve vaší rodině také „slavné věty“?

Nemyslím „slavné věty“, jaké se vyslovují v hodinách dějepisu...

A které kdysi kdesi řekl nějaký státník před bitvou... Nebo nějakým důležitým dějinným okamžikem.

Myslím „slavné věty“, jaké mají „svoji slávu“ v některých rodinách. Někdo z rodiny je někdy vyslovil a od té doby žijí v rodinném povědomí.

Předávají se, citují...

Vyslovují se, když se zdá, že pro ně nastala pravá chvíle.

Užívají se léta... A někdy po celá pokolení.

A pak –

Pak se na ně zapomene.

Právě proto bych dnes ráda připomněla jednu „slavnou větu“ naší rodiny. Aby se na ni hned tak nezapomínalo. Je to zvláštní..., často se ani neví, kdo vlastně tu nebo onu větu vyslovil, její stvořitel je už dávno z tohoto světa, a věta žije...

Ony slavné věty nemusela vyslovovat hlava rodiny, nemusí je vyslovovat pamětník – dědeček, babička nebo někdo s mnoha zkušenostmi. Naopak, tento druh „slavných vět“ se často dostává do rodinných vyprávění z úst dětí. Ony „slavné věty“ se obvykle nevyznačují nějakou promyšlenou filozofií. Okouzlují a přitahují svou svěžestí.

Bezprostředností, na jakou by se dospělí často nezmohli...

Myslím, že v každé rodině se nějaká taková věta najde.

Někdy je to pár slov. Půvabně se „nehodí“ do určité chvíle... Někdy je to pár slov srozumitelných pouze členům rodi-

ny a ta si je čas od času připomíná. V naší rodině máme také pár takových vět.

A nejslavnější z nich bych teď ráda připomenula.

Vzpomínám na větu mého, tehdy tříletého, dítěte. Tahle věta se stala v naší rodině slavnou.

Je to mnohem víc než jenom povídání malého děťátka..., když se nad ní zamyslím, chápu víc a víc její hloubku.

Před Vánoci bývá snad v každé rodině neklid, zmatek, chystání –

Lidé bývají rozběhaní.

A není div, že se v rodině (zvláště velké, jako je ta naše), kde se každý snaží, aby všechno bylo uspořádáno co nejlépe, občas někdo s někým dostane do sporu.

Na Štědrý den odpoledne jsme se všichni – obě babičky, dědeček, já s manželem a naše děti – předháněli v posledních úpravách bytu.

Starší děti zdobily stromeček a přetahovaly se o dveře s menšími, které chtěly nahlédnout do pokoje. Starší děti jim v tom bojovně bránily, aby mladší děti neviděly stromeček dříve než po zazvonění vánočního zvonku. Do toho přijela má sestra s rodinou a malými dětmi...

A chodili k nám „jen tak na kus řeči“ příbuzní a sousedé a známí... a zastavovaly se zcela nečekané návštěvy a...

Prostě – „zmatek nad zmatek“.

V pozdním odpoledni návštěvy odešly.

Čas se zklidnil.

A do toho se pojednou ozval křik dětí, ... bratranců a sestřenic, spojený s křikem mých dětí..., nepamatuji si, proč a o co se dohadovaly.

A zazněl stříbrný hlas.

Stříbrný hlásek mé dcery:

„NEKŘIČTE, JE TU JEŽÍŠEK...“

Někdy se při hlučném hovoru stává, že je na okamžik ti-cho.

O takové chvíli se říká: je chvílí, kdy „zde přelétá anděl“.
Podivuhodná chvílka...

Ještě před pár vteřinami kdekdo hovořil. Jeden skákal druhému do řeči, nepouštěl druhého ke slovu, a najednou se všechno mění: ticho, všichni mlčí...

Prolétl anděl...

Ta chvíle nastala tehdy, ... chvíle jako... jako křišťálový podstavec pro větu...

Pro větu, jakou řekla má dcera.

Seděli jsme u stolu, my dospělí jsme drželi černou hodinku. Děti se pošuchovaly v šeru kolem nás... A ta věta najednou jasně zasvítla do vánočního večera.

Mlčíme.

Dospělí i děti.

Hádka dětí se náhle zdá malicherná.

Náš hovor, ... nevýznamný hovor dospělých..., rozhovor u stolu, jako by pojednou dostal jiný význam.

Jsou věty, které jako reflektor posvítí do života.

Jsou věty jako světlice, náhle svitnou a rozsvítí čas...

Ještě ten večer, když se děti mezi sebou začaly hlasitě, zlostně dohadovat, tahle věta zazněla...

Rozlehla se vánoční náladou.

Když některý dospělý řekl, co se nehodilo do vánoční nálady, zazněla VĚTA.

Od té doby ji v rodině používáme.

Je to -

Kouzelná věta...

Stačí ji vyslovit -

Rázem se v jejím světle mění svět kolem nás...

Ne, to není jenom zaprotestování jednoho rozrušeného dítěte, kterému ve štědrovečerní chvíli vadilo, že v nádherný vánoční čas je kolem něj hluk.

Je to moudrost...

Velká moudrost.

Proč křičet?

Proč se zlobit?

Je v tom smysl?

Jak se někdo může zlobit, rozčilovat, dohadovat -

Když je vedle něj -

Ježíšek?

Copak není kolem nás stále naslouchající a milující PŘÍ-
TOMNOST? Nadpřirozená přítomnost, „nadpřítomnost“,
někoho, kdo dává smysl i tomu, co se může zdát nesmyslné?

Marné?

Tolikrát jsem chtěla v posledních letech na někoho vyjet,
vyříkat si to s ním, rozkřiknout se - i když mi podvědomě
bylo jasné, že tím nejen že ničeho nedocílím, naopak: něco
tím ještě víc zhorším, pokazím... A pak mi zazněla v paměti
ona věta... zatřpytila se...

Věta, která přišla o oněch Vánocích ... v okamžiku, kdy ke
mně přilétal anděl ticha -

Přilétal, aby ona věta mohla zaznít o to hlasitěji.

Kolika lidem bych chtěla něco povědět -

HLASITĚ.

Neuváženě, divoce, vztekle -

Jenže... proč?

Proč?

V takovou chvíli ke mně přilétá stříbrný hlásek, ... zasvítí...

Kéž by ke mně přiletěl vždy, ... vždy, když už už ztrácím
nervy...

„Nekřičte, je tu Ježíšek...“

Pustil jsem dnes Ježíška domů?

(vyprávění pana J. N.)

Slyšel jsem vícekrát, že děti někdy nemohou pochopit, proč Ježíška nikdo v Betlémě nevzal k sobě domů.

Jeho rodiče tam chodili –

Opuštění. Bezdomovci... Mrzli.

Nikdo je nepozval k sobě, nenabídl jim pokojíček.

Jak to bylo možné? ptají se děti. A sám jsem se s tou otázkou setkal u svých dětí, když jsem vyprávěl o Betlémě, ... tehdy, když jsme si betlém stavěli na Štědrý den.

Povídali jsme si o tom, jak by to bylo hezké, kdyby tady s námi byl Ježíšek, ... ten malý, v jejich podání, ... Ježíšek dítě...

Kdyby nám pomáhal stavět betlém.

Děti ukazovaly hračky, jaké by Ježíškovi daly. Vymýšlely, že by si s ním hrály ping-pong, jak by si s ním stavěly tuhle nebo onu stavebnici, těšily se na to, jako by se těšily na kamaráda, který by měl k nám přijít na návštěvu.

„Copak tam nikoho nenapadlo, že by to děťátko měli vzít k sobě domů?“

Nevěděl jsem si rady s odpovědí, proč se o Ježíška nikdo nepostaral.

„Kdyby tady byla na ulici ve sněhu nějaká paní,... která by čekala děťátko..., tak bychom ji přece nenechali, aby šla někam, kde je jí zima, pustili bychom ji k nám domů, ne?“

Co na to povědět?

Naštěstí zrovna procházela pokojem babička a na chvíli se zastavila, zaslechla naši vánoční betlémskou disputaci.

„Takhle to vypadá jednoduše, že?“ usmívala se.

Děti přikyvovaly.

Co by na tom mělo být složitého?

Nějaká paní a pán s děťátkem mrznou a... A tak se jim otevrou dveře, pozvou se dovnitř a děťátko se ohřeje.

Co by na tom mělo být složitého?

Nebo ne?

„Ale, pustili jste dnes opravdu Ježíška domů?“

Děti se dívaly udiveně.

JAK TO BABIČKA MYSLÍ?

„Chci říct: udělali jste něco, z čeho by měl radost?“

Děti se na ni dívaly stále nechápavě.

„Radost?“

„Vždycky, když uděláte něco hezkého, někomu pomůžete, tak má Ježíšek radost, protože o tom všem ví, moc dobře ví...“

A když něco takového uděláte, je to, jako byste ho pustili domů.

Vy se divíte, že se nenašel nikdo, kdo by ho vzal k sobě v Betlémě, a někdo jiný by se zase mohl divit, proč jste neudělali to nebo ono a proč jste... vlastně nechali Ježíška a... nepustili ho k sobě...“

Jen to babička řekla, už zase pospíchala.

Na Štědrý den je tolik práce.

A babičky mívají na Štědrý den nejvíc práce...

Přemýšlím o tom, co tehdy řekla, přemýšlím o tom často...

A děti na to také občas zavedou řeč, i když je dávno po Vánocích...

Opravdu –

Nemůžeme jít do Betléma a podívat se, jak na oslíčku přijíždí krásná paní, ... čeká dítě..., a jak s ní jde moudrý pán... Nemůžeme jim pomoci najít nocleh, nocleh místo oněch jesliček...

Ale můžeme...

Můžeme je pustit domů nějakým skutkem... nějakou radostí, kterou způsobíme...

Proč by se měl člověk ptát:

„Jak to, že Ježíška v Betlémě nikdo nepustil domů?“

Není lepší zeptat se jinak:

„Pustil jsem dnes Ježíška domů?“

Jak vypadá Ježíšek?

„Touhle otázkou,“ vyprávěl pan J. M., „mě zaskočilo mé dítě, když jsme se byli jako každý rok dívat na jesličky v různých kostelích v našem městě.

Nechápal jsem tu otázku.

„No, jak vypadá?“

Mlčel jsem.

„Tady je takový maličký,“ řeklo dítě a ukázalo na jesličky.

Opravdu –

Ježíšek, který ležel v boční kapli v betlémě, vypadal jako rozkošné miminko, díval se na nás a natahoval k mému dítěti ručky.

„Ježíšek je malý,“ řekl jsem.

Konečně jsem mohl opět hovořit s převahou.

Jenomže –

Ta převaha mě příliš rychle přešla.

„A tohle není Ježíšek?“ ukázalo dítě v tom vánočním čase... Pokynulo rukou v palčáčku na velkou krásnou sochu Ukřižovaného.

„To je taky Ježíšek.“

Co jsem mohl říct jiného. Tohle je přece také Ježíšek. Ale stále jsem nechápal, co je na tom podivného, ... dítě se tváří tak zamyšleně.

„A co tenhle?“ ptalo se.

Ukázalo na obrázek, kde Ježíšek byl jako malý chlapec s Pannou Marií a svatým Josefem.

„To je... taky Ježíšek, ... taky Ježíšek.“

„A který je pravý?“

Přemýšlím.

„Všichni jsou praví,“ říkám po chvíli. Taky, co bych mohl říct jiného. Tohle je přece pravda... Všechno je Ježíšek.

Když se díváme do alba, vidíme tam mého syna v peřince i potom většího...

„Tak oni ukřižovali chlapečka?“ ptá se dítě.

A v jeho hlase rozeznávám slzy.

„Ukřižovali ho, až... když vyroste.“

„Ale pořád to byl chlapeček,“ uvažuje dítě zamyšleně, „pořád to bylo miminko. A ten velký pán nosí dárky, ... nebo ten kluk nebo ten malý chlapeček..., co leží tady v těch jesličkách a co je u něj jeho maminka?“

„To všechno je Ježíšek,“ říkám.

„Takže až vyrostu, budu taky pořád navíc malej?“ ptá se dítě.

Věčnost -

Nyní jsem pochopil, zdá se mi ... na okamžik, aspoň na okamžik... jsem pochopil podivuhodné, zázračné slovo: věčnost.

Ano, jsme stále děti.

Jsme stále mladí.

Jsme stále dospělí.

Žijeme ve věčnosti a věčnost obsahuje všechny podoby.

„To je dobře, že Ježíšek není nikdy jenom starý a není nikdy jenom malý,“ říká dítě.

A dívá se s láskou do jesliček.

Panna Maria se nad ním naklání podobně, jako se nad dítětem naklání večer, nad postýlkou, maminka.

Věčnost -

Toto je věčnost.

Nic nemizí, nic se neztrácí, ... nic se nerozplyne -

Všichni, které jsme milovali, jsou s námi.

Pokud žijeme ve věčnosti, nestárneme. Pokud vejdemo do věčnosti na konci svých pozemských dní, vejdemo k jesličkám.

Bude nás soudit dítě -

I moudrý chlapec z chrámu...

I dospělý zkušený muž.

Člověk a Bůh.

Proč se bát?

Proč by se měl člověk bát, když ho bude soudit dítě?

Moje dítě se dívá do jesliček a usmívá se na Ježíška.

„Tatínku, ... ty víš, co bych měl dělat, aby mě měl mít proč Ježíšek rád?“

Přemýšlím.

„Ale on tě má rád.“

„Já vím... Já přece vím... Ale co bych měl dělat... aby mě... měl mít ... rád..., aby mě měl proč mít rád...“

Zamyslím se.

Stojíme ve vánočním kostelním tichu.

Proč by nás měl mít rád -

Proč by mě měl mít rád?

Co jsem takového udělal...

Dnes?

Kdy?

Kdy naposled?

Proč by...

Jsou otázky, na které se tak rychle zapomíná.

A já si říkám...

A já si říkám, že tohle je otázka, na kterou bych neměl zapomenout...

Vánoční láska

Na to, co je láska, bývá tolik názorů...

A tolik odpovědí.

Kdyby někdo pořídil encyklopedii odpovědí na to, co vlastně je láska, byla by to pořádně tlustá kniha.

Ale jeden příběh by se v ní nenašel, a tento příběh bych rád zachytil – myslím, že jsem jediný, kdo o něm ví. A přece jej můj otec vyprávěl tolikrát... Myslím, že z něj vychází odpověď na onu otázku „co je to láska?“, vychází z něj nenásilně a samozřejmě... Na určité otázky by vlastně ani nebylo třeba odpovídat, protože každý zná odpověď. A přece bývá hezké si takové odpovědi ilustrovat... ilustrovat příběhy... bývají chvíle, kdy si člověk rád potvrzuje, že to, čemu věří, skutečně existuje.

Ten příběh je prostý.

O dvou dospělých a jednom dítěti a o jedněch Vánocích.

Za války seděl tatínek s rodiči u štědrovečerního stolu.

Chystali se večeřet.

V době, kdy každý kousek jídla byl ... aspoň v jejich rodině... něčím vzácným.

Tatínkovu otci, mému dědečkovi, se podařilo získat od spolužáka z venkova, bohatého statkáře, za stříbrnou špičku na cigarety a babiččin zásnubní prsten, nějaké brambory.

Bývají doby, kdy zlato a stříbro nemají hodnotu klenotů – Mají hodnotu nasycení.

A... života.

Ty brambory museli rozdělit na řadu dní..., ale zbyly jim i na Vánoce, a tak se radovali už jen z vůně brambor, stoupala z talířů... pro ty tři vábivější než vůně olympských pokrmů.

Sedí u stolu, můj tatínek, dědeček a babička.

Maminka odběhne pro slánku... a můj tatínek se dívá, jak jeho tatínek sune ze svého talíře trochu brambor své manželce na talíř, urovnává je, aby náhle přibylé brambory hned neupoutaly pozornost... a pak si klade prst na rty.

„Pst.“

Usmívá se na syna a ten chápe, ... kývne..., oba dva se ti chounce usmějí, mlčí.

Maminka se vrací a pokračuje v jídle.

Náhle se zarazí.

Dívá se na svůj talíř.

Přemýšlí -

„Nedošel by ses podívat, jestli je víno už našambrované?“ zeptá se svého manžela.

Měli poslední láhev vína z předválečné zásoby..., šetřili si ji ... někdy i s vypětím vůle... po celý rok, na štědrovečerní příležitost.

Když manžel odešel, manželka nenápadně přisunula brambory ze svého talíře na manželův.

Syn ji užasle pozoroval.

Jeho matka si položila významně prst na rty.

Usmála se.

Syn pochopil. Kývl.

Usmívali se na sebe s maminkou, ... byli spiklenci spojení úsměvem...

Tatínek se vrátil. Nesl láhev.

Otevřel ji a naléval... manželce i sobě naléval poslední doušky vína, které ještě pamatovalo ve sklepech mír.

Pak usedl ke stolu.

Pohlédl na svůj talíř.

A dal se do smíchu.

Manželka zrudla.

„Děkuju,“ řekl tatínek.

A vracel manželce brambory ze svého talíře na její talíř... a smál se... a smál...

„Děkuju,“ řekla měkce jeho žena. Naklonila se, políbila ho. A sesunula brambory, ... „brambory navíc“, ... které jí manžel přidal na její talíř... přesunula je na talířek jejich malého, věčně hladového dítěte...

A pak si připili.

„Na to, abychom se všichni u nás měli pořád tak rádi jako v tenhle štědrovečerní čas,“ řekl tatínkův tatínek.

Tenhle přípitek přežil válku.

Žije.

Žije v naší rodině každý rok.

Každý rok na Štědrý den se v naší rodině opakují dědečko-va slova pronesená tenkrát při přípitku.

Když mi tenhle vánoční příběh můj otec vyprávěl, ztišil hlas... jako by nechtěl rušit vzpomínku, nechtěl ji zaplašit... jen ať s ním zůstane co nejdéle...

Jsou takové vzpomínky: jako kamínka, ... stačí se jim přiblížit a zahřejí, umí hřát i po mnoha letech.

Když tatínek dovyprávěl, chvíli mlčel.

Příběh dozníval.

A to kratičké ticho, které patřilo k příběhu, říkalo:

„Hle...

To je láska.“

Všichni tři od onoho dávného vánočního stolu, ... od stolu z příběhu..., jsou už dávno pryč z tohoto světa, ... všichni tři jsou u betlémského dítěte.

Ale příběh zůstal.

Některé příběhy by neměly odcházet...

Měly by být s námi.

Protože některé příběhy jsou potřeba, ... když začne mrznout a duše křehne..., některé příběhy jsou třeba, aby zahřály jako kamínka...

Odhalené tajemství

(vyprávění jedné maminky)

Dozvědět se, že dárky nenesí Ježíšek...

Jak bolestné poznání to pro člověka někdy může být.

Dospělý si už zvyká na život... na zklamání „v zákulisí iluzí“..., bývá více otrlý na nějakou zprávu plnou úžasu..., na poznání, které naplní smutkem...

ALE DÍTĚ...

Děti jsou v nevýhodě, teprve se musí učit být zklamávány...

V ráji, ze kterého děti na svět přicházejí, nebylo pro zklamání místo.

Když jsem uvažovala, jak svému dítěti říct tu „strašnou pravdu“, že mu dárky dávám já, a ne zástup andělů, který vede Ježíšek –

Bylo mi úzko.

Ale musela jsem se k tomu přece jenom odhodlat.

Dítě mělo nastoupit do školky a uměla jsem si představit „existencialistickou krizi“, až by se dítě dozvíдалo tuhle filozofickou pravdu od dětí ve školce.

Pověděla jsem mu to.

A TRNULA.

Dítě ke mně obrátilo veliké čisté oči.

„Aha.“

„Co aha?“

„Aha.“

„Ty se nedivíš?“

„Ne.“

„Ne????????????????????????????????“

„Ne. Proč bych se měl divit? Prostě mi dárky dává Ježíšek a nosíš mi je ty. Ne ti andělíčkové. To je přece jedno, kdo mi ty dárky od Ježíška o Vánocích dá pod náš stromeček, ne?...“

Polkla jsem –

Ale ano, vlastně je to pravda.

Copak na tom záleží, kdo nějaký ten dárek položí pod stromeček?

Hlavní je dárce. Hlavní je ten, který rozhodl, že to nebo to, ta nebo ona radost, se k člověku přece jenom dostanou.

Nevysvětlilo mé dítě jeden velký filozofický problém?

Dospělí si myslí, že se děti mýlí, když si myslí, že dárky nosí Ježíšek.

Mé dítě si myslí, že se mýlí dospělí, když si myslí, že Ježíšek dárky nenosí.

Tu noc jsem nemohla usnout, ono prozření zasáhlo zřejmě daleko více mě než moje dítě, kterému se jeho obraz Vánoc příliš nenarušil. Co se podle dítěte vlastně stalo? Dozvědělo se něco, co by nevědělo už dříve, co by mu nebylo jasné už dřív?

Přemýšlela jsem o darech, jaké jsem ve svém životě dostala.

Bylo jich tolik –

TOLIK.

Byli to lidé, krásní lidé, které jsem potkávala od dětství, milovali mě, milovala jsem je já..., má rodina... mí přátelé... můj manžel... jeho rodina... mé dítě...

Copak jsem to všechno nedostávala „od Ježíška?“

Usmívala jsem se, jak dítě tuto zprávu, která jiným může rozkolísat svět, přijalo.

Zítřejší je Štědrý den, napadlo mě –

Zítřejší se budou dostávat dárky.

Ale –

Ale já jsem přece dostala už teď tolik dárků, tolik báječných dárků... a jestli zítra najdu své balíčky pod stromečkem, bude to jenom ... něco navíc... a bude to... také od Ježíška...

Myslela jsem si, kdo ví jak velké tajemství odhalím svému dítěti.

Jak překvapivé tajemství.

Bála jsem se toho, jak se mé dítě dokáže vyrovnat s oním tajemstvím...

A zatím -

Zatím ono odhalilo velké tajemství mně.

Děti si nesou svá tajemství z ráje, odkud přicházejí na tento svět.

A když dospělí pozorně naslouchají, mohou se ona tajemství od nich dozvědět.

Kolik mě asi v životě ještě čeká darů?

Kdo ví.

Ale všechny ty dary, které mě na tomto světě ještě čekají, budou od Ježíška...

Vánoční věta

(vyprávění jedné snoubenky)

Na Štědrý den mě opustil ten, kterého jsem milovala...

Strrrrrrrrrrašně milovala.

Strrrrrrrrrrašlivánsky.

Ale na ten Štědrý den jsem také dostala dárek: jednu větu.

I věta může být dárkem.

A ti, kdo umějí věty-dárky rozdávat, jsou velcí dobrodinci těch, kterým takové věty dávají. Ten, kdo dal dárek-větu, ... tedy moudrou větu..., je už z tohoto světa pryč, jeho dárek zde zůstal, svítí...

Jaké to jsou Vánoce, říkala jsem si. Jaké to budou Vánoce... Stalo se mi to nejhorsí, co mohlo..., namlouvala jsem si.

Milovala jsem TOHO ZRÁDCE tak, že si to neuměl představit.

Nikoho předtím jsem tak nemilovala... a ani jsem nevěděla, že někoho tak milovat mohu.

A on, který měl přijet, strávit Vánoce s naší rodinou..., se mi přiznal, že miluje jinou a že se rozjede za ní.

A oslaví Vánoce s ní.

Plakala jsem. PLAKALA.

A tehdy ke mně přišla babička... a dala mi dárek.

Písmena. Pár slov...

„Oči, které plakaly, vidí lépe,“ pošeptala mi.

A zase tichounce jako přišla, ... tichounce odešla.

Věděla, že nějaké dlouhé utěšování mi v mé vánoční smutné chvílce nepomůže..., nedokáže mě utěšit, ... přehodit mi životní výhybku od smutku do radosti...

A tak mi řekla tuhle větu.

Někdy stačí jedna věta a je to, jako by se na duši položil zázračný obvaz...

Kolikrát jsem už na babičku vzpomínala... a jak vděčně.

Jsem šťastně vdaná, mám tři děti, překrásnou rodinu. Ten „ZRÁDCE“, co mi tehdy zkazil Vánoce, nemá žádné dítě... a slyšela jsem, že se bude potřetí rozvádět.

Znám jednu z jeho bývalých žen a slyšela jsem ji jednou vyprávět, slyšela naříkat.

Jestli je pravda, co říká, ta vánoční ZRADA mě zachránila.

Tolikrát už mi od té doby bylo smutno, tolikrát kvůli něčemu jinému než kvůli tomu, který mě na Štědrý den zradil... a tou jeho zradou jsem tehdy vlastně dostala dar: šťastný život.

Někdo nám dává dar tím, že nás opustí.

A vzpomínala jsem si na babiččinu „vánoční větu.“

„Oči, které plakaly, vidí lépe.“

Slzy z nich smývají pošetilost, naivitu, iluze... slzy z nich smývají omyly,... slzy jako kouzelné křišťály dokážou skvěle zaostřovat pohled na vlastní život...

Chtěl jste mou vzpomínku na Vánoce.

Vánoční příběh...

Tohle je vzpomínka..., a nepatří do minulosti, žije se mnou i nyní...

Vrací se... oslovuje mě...

Pomáhá.

Pomáhá mi, abych neztroskotávala...

A... abych jasně viděla svou cestu...

Někdy se stane, že člověk potřebuje slzy, aby mu posvítily na cestu...

Vánoční písmenka

(vyprávění jedné sestry)

„Co to píšeš?“

Bratříček, tříletý, ke mně obrátí velké zamyslené oči.

„Píšu dopis Ježíškovi.“

Podívám se na něj pobaveně, vím dobře, že neumí ani jedno jediné písmeno a jenom tak čmárá, jako by psal, pokrývá list papíru všelijakými klikyháky.

„Vždyť neumíš psát,“ říkám mu s láskyplným pohrdáním starších sourozenců vůči mladším.

„No a?“

„Tak jak mu můžeš psát, když neumíš písmenka?“

„Proč bych nemohl?“

„Ty si myslíš, že Ježíšek bude téhle tvojí čmáranici rozumět ... a že pozná, o jaké dárky si mu tady píšeš...?“

Podíval se pohrdavě.

„Ty neznáš Ježíška.“

Konečně, to má pravdu. Jak bych ho mohla znát... Šestnáctiletá holka?

„Ten tomu rozumí,“ říká bratříček a usmívá se na mě..., „ten rozumí každý čárce, co jsem udělal, ... ten všechno přečte...“

A už se ode mě odkloní a píše si dál. Taky, když někdo píše Ježíškovi, nemá čas se bavit s nějakou hloupou sestrou. A já si v duchu říkám –

On ten drobeček pověděl vlastně velikou pravdu... Velikou teologickou pravdu... Pán písmen, Pán slov, ... Pán života... přece umí přečíst všechno... i to, co se nám zdá nesmyslné, nečitelné, nerozluštitelné... ON ROZUMÍ, DOKONALE

ROZUMÍ, KAŽDÉ ČÁRCE, JAKOU VE SVÉM ŽIVOTĚ NAPÍŠEME...

Rozčilujeme se tolikrát kvůli nějakému písmenu, ... znaku..., kterému nerozumíme –

A třeba je naprosto jasný a čitelný, jen jsme si na něj neudělali čas...

Rozčilujeme se kvůli nějaké úsečce...

Je podle nás špatně narýsovaná... a my podle ní musíme jít... a naříkáme... a zatím jsme si ani neuvědomili, že ona úsečka je součástí přímký, ... nesmírné... nekonečné přímký...

Pohládila jsem svého sourozenečka.

Ani nezdvíhl hlavu.

Psal dál...

A já si uvědomovala: Pán nekonečna čte každou čárku, ... každou tečku...

Každou, jakou kdy na světě napíšu...

Anděl zapomnětlivých

aneb REKLAMA NA STÁŘÍ
čili SUPERBABIČKA
(vyprávění jedné vnučky)

Naše babička je jako –
REKLAMA NA STÁŘÍ.

Ano, tak to o ní jednou řekl její vnuk.

Vypadá, jako by celý život nedělala nic jiného, než jenom od rána do večera na sebe patlala ty nádherné drahé krémy, jaké se objevují v televizních reklamách, nebo chodila do kosmetických salonů.

Nemá jedinou vrásku.

Její pleť vypadá jako pleť její sedmnáctileté vnučky. Mimo to babička na rozdíl od vnučky nesedá a nedívá se „do zrcadla vlastní hlouposti“ nebo „do blba“ (jak o vnučce, své sestře, říká babiččin vnuk); babička se stále snaží něco poznávat. Čte cestopisy, dívá se na cestopisné filmy v televizi i na DVD, každý rok si někam zajede... ne sice do ciziny, na to nemá dost peněz, ale vybere si nějaké místo v dosahu vlaku, nastuduje si o něm kde co... odjede na ně a tam si všechno projde..., prohlédne... a ještě bere s sebou malé pravnučky, vykládá jim o historii krajiny, dějinách hradů, pověsti... vypráví o bitvách, jaké se tam udály... Jak ta umí popisovat boje... Onehdy jsem ji slyšela..., jako kdyby byla v té době sama husem, seděla na koni a šavlí zaháněla nepřátele naší země...

Pokud je pravda, jak říkají psychologové, že inteligence u lidí vzniká z mnoha procent v dětství, že vzniká tím, kolik mají děti v dětství dojmů, potom z babiččiných pravnuček asi vyrostou géniové...

Vedle toho, o čem jsem už zahovořila, je naše babička v předsednictvu ve čtyřech kulturních spolcích a v jednom zahradnickém, zajišťuje zájezdy z našeho městečka do divadel. A vyhrála soutěž o nejměnější „zákaznici“ naší městské knihovny.

Byla jsem na slavnosti, při které babičce kvůli tomu předávali diplom. A smála jsem se spolu s ostatními, když si babička, které slavnostní předávání diplomu a projevy členů zastupitelstva a hostů a koncert žáků místní hudební školy připadaly už moc dlouhé, vytáhla uprostřed slavnosti z jednoho regálu knížku... a začala si číst.

Náš pan starosta si toho dobře všiml a upozornil ostatní.

„No co, co, nechci ztrácet čas posloucháním toho, jak mě chválíte,“ odpověděla babička.

Nechce ZTRÁCET ČAS.

Jako by právě tohle bylo její životní heslo.

Její krédo.

Lidé dostávají obrovský náklad času, ... celé vlaky s vagony naloženými časem, ...dostanou je při narození a pak... Co jenom času ztrácejí lidé tím, když si naříkají, že nemají na nic čas ... nebo ho ztrácejí naříkáním na to, jak „ten jejich čas“ rychle utíká. Lidé mají času „tak akorát“, aby stihli, co mají, a aby s tím časem dokázali získat všechny radosti, jaké na ně v něm čekají... Pokud se jim to nedaří a nepodaří..., potom je to jen a jen proto, že ten čas jim není někým ukradený, ... nebo jim nebyl od sudiček daný při narození..., důvod je jiný, je prostý: oni prostě nejsou dost pozorní a z toho času, který dostali, ztrácejí ... někdo nápadně a někdo nenápadně... ztrácejí z něj postupně vagon za vagonem.

Až jim zbude nakonec ve stáří jenom čas na to, aby naříkali, co všechno v životě nestihli...

Babička si dává pozor, aby neztratila ani drobeček času.

„Kdo neztratí ani drobeček času,“ řekla jednou své líné vnučce, „ten má potom celý obrovský koláč času... A může si na něm pochutnat.“

Ale tohle všechno neříkám proto, abych se naší babičkou chlubila. Abych se vytahovala, jaké jsem po ní zdělila geny.

Naopak: já její geny nemám. Vůbec.

Už to, že babička na nic nezapomíná, všechno stíhá ... a všem ve svém okolí připomíná, na co by mohli zapomenout... už to jako by svědčilo o tom, že vlastně nejsem babiččina vnučka, že mě kdysi vyměnili mé matce v porodnici ...

Já patřím prostě mezi ty „plýtváče časem“, jaké babička neumí pochopit.

Jak lze něco nestihnout, nestihnu to... Jak lze něco promeškat, promeškám to. Co se dá zapomenout, zapomenou.

Jako bych se za svobodna jmenovala Alzheimerová. A... a jako bych jenom na to své dívčí jméno zapomněla...

Vrchol všeho byl, když babiččina tříletá vnučka chodila letos o Vánocích po bytě a hledala, kde je kočka.

Naší kočce říkáme Džingischán.

(Tohle podivné jméno, jaké má asi jen jediná kočka na světě, získala díky tomu, že naší rodině vládne... a všechno se u nás dělá tak, jak si kočka přeje... konečně, myslím si, že takových lidí, kteří si opatřili ne „domácího mazlíčka“, kteří si místo toho domů přinesli svého kočičího pána, je dost a dost...)

Kočka se letos o Vánocích zachovala nezdrovořile.

Vlezla v kuchyni na pult a olízala dort se šlehačkovým nápisem Eva..., dort pro vnučku, ... ta má svátek právě na Štědrý den.

Aby toho nespáchala naše „čičinka Džingischán“ víc, odtáhla ji vzteklá vnučka... a postarala se, aby kočičí zkáza nemohla pokračovat... jenomže pak na ni dolehla záplava štedrovečerních dojmů.

A vnučka, ... popletená z tolika dáreků a událostí... si ne a ne vzpomenout, kde je kocour Džingischán po svém nechvályhodném skutku žalářován.

Vnučka chodila po bytě a poplakávala.

Už Džingischánovi dávno odpustila.

Najedla se cukroví tak, že ji bolelo břicho -

Teď by Džingischánka nehubovala, teď by mu nechala i zbytek dortu.

Ale kocour je –

Kdovíkde.

„Nedala jsi ho do mrazničky?“

„Ne...v...ím,“ vzlykne vnučka.

Prohlížíme mrazničku, jestli v ní nenalezneme „zledovatělou kočku“.

Nenalezneme ji tam.

Hledáme kočku Džingischána na tolika podivuhodných místech, do kterých by rozezlené děťátko mohlo zavřít uchvatitele svého narozeninového dortu.

Pak jdeme za babičkou.

„Nevíš, kde je Džingischán?“

„Kočka?“ babička ani nezaváhá. „Kočka?... Když jsem šla kolem skříně na chodbě, zaslechla jsem mňoukání. Protože jsem za celý život nepoznala skříň, která by uměla mňoukat, vsázím jedna ku deseti...“

Holčička se rozeběhne ke skříní.

Opravdu –

Skříň neumí mňoukat.

Mňoukání pochází od kočky, těmito zvuky se kaje ze svého „šlehačkového zločinu“ a prosí jím, že žádný nápis EVA z žádného dortu nikomu slízávat nebude...

Babička prostě ví všechno.

Letos o Vánocích jsem si s babičkou moc hezky popovídala, babička totiž špatně spí a od rána sedává v kuchyni a plete. A já jsem se náhodou probudila dřív, a než se ostatní kolem babičky seběhnou a začnou si s ní povídat, jsem si s ní mohla popovídat i já...

Jsem ještě CELKEM MLADÁ.

V tom „celkem“ je velké nebezpečí, v tom celkem je už naznačeno, že se moje mládí převažuje k „vždyť ona ještě není tak stará“.

A tak jsem na to zavedla s babičkou řeč.

„Prosím tě, jak to, že tak dobře vypadáš?“

„Dobře?“

„Nechtěj, abych tě ještě víc vychvalovala... Nemáš žádné vrásky. Nezapomínáš... A nepoužíváš kosmetiku.“

„POUŽÍVAM.“

Užasla jsem.

Do té doby jsem o tom nic nevěděla.

„Jakou?“

Babička se na mě pobaveně podívala a usmála se.

„Víš, já jsem shovívavá... Já počítám s tím, že lidé nejsou dokonalí. Že zavírají kočky do skříní... i do mrazáků... Že křivdí... Že mě budou rozčilovat...

Že mi budou říkat nepřijemné a nespravedlivé věci...

Že mě budou šdit... A tak dál a tak dál... Ale můj úkol na zemi není, abych se kvůli tomu rozčilovala, abych si kvůli tomu ničila pleť ... pleť a zdraví. Můj úkol je jiný: dokázat těm kolem sebe, že tenhle svět je docela krásné místo k životu, přispět k tomu. Pokud se nesužuješ tím, co ti kdo špatného v životě udělal, pokud se k tomu znovu a znovu nevracíš, získáváš sílu a zbývá ti v paměti hodně místa na ostatní věci. Nemusíš potom zapomínat a zapomínat jako tolik OPRAVDU starých lidí. Kdybych ti vyprávěla, kolik lidí mě v životě zranilo, kolik mi jich ublížilo..., nestačily by na to tyhle Vánoce...

Ale proč o tom mluvit?

Není lepší, abychom si vzaly z mísy pár vanilkových rohlíčků?“

A tak jsme si vzaly rohlíčky.

Bylo to opravdu lepší.

A je to také nejhezčí dědictví, jaké jsem po naší babičce, po naší superprababičce, pro svůj další život dostala.

Vzpomínat na to hořké, co bylo?

Neznamená to kazit si pleť?

Neznamená to kazit si pleť a nemít ji tak skvoucí, jako mívají staré řádové sestry?

Nemít pleť tak krásnou... jak jen může být... pleť na těle i na duši...

Než ochutnávat znovu a znovu hořké, je lépe vzít si něco sladkého... z mísy, která je před námi..., obvykle stále přehlídíme nějakou mísu s něčím sladkým, jaká je připravená před námi...

A pleť?

Lidé věnují tolik péče své pleti na tváři, a zapomínají na svou duši.

Odpuštění je ta nejlepší kosmetika...

Jestli někdy budu stát nad hrobem naší babičky a loučit se s ní v myšlenkách..., vím, že se s ní vlastně nikdy nerozloučím...

Jako by stále stála vedle mě.

A říkala:

„Co bys plakala?

Radši setři slzu někomu, kdo pláče...

To je to nejlepší, co můžeš udělat pro mou památku...”

Jako by totéž říkal anděl nezapomínání.

Anděl, který provází naše vzpomínky na ty, které jsme milovali, ... které milujeme dál, i když jsou na druhém břehu...

Anděl nezapomínání, který provází ty, kteří nás milují ... i z druhé strany života...

„Je ti smutno?

Tak se snaž setřít smutek někomu, kdo je smutný...

Někomu, kdo trpí...

Není to tím krásným, ... není to tím nejkrásnějším..., co můžeš udělat na památku těch, po kterých je ti smutno?...”

Ježíšek a dýmka

(vyprávění jedné pamětnice)

Jako malá holčička jsem toužila uvidět Ježíška... Tak, jako si ho asi o Vánocích přeje zahlédnout každé dítě – jak přináší dárky do pokoje pod vánoční stromeček.

Znala jsem ho z tolika obrázků... Znala jsem ho z obrazu v babiččině pokoji, kdy seděl u malé holčičky ležící v posteli a díval se na ni. Vždycky, když jsem stonala, jsem si ho představovala, jak takhle sedí u mě a dívá se na mě..., už z té představy na mne vcházela úleva, ten obraz do mne vdechoval pocit bezpečí... Nic jsem nevěděla o tom, že ta dívka je dcera Jairova, nic jsem nevěděla o tom, proč u ní je, v mé dětské představě přicházel ke každé nemocné holčičce, aby ji potěšil a svou přítomností, pouhou přítomností, ji už léčil... Znala jsem ho z tolika obrázků a z tolika obrazů v kostelích..., a přece v mé představě žil v daleko přitažlivější podobě... Přichází k nám se zástupem andělíčků, každý z nich nese dárky a Ježíšek je klade pod huňaté větve naší jedličky, ... potom zazvoní na zvonek a já mohu vstoupit... a užasnout nad tou rozsvícenou vánoční nádherou...

Vymyslela jsem plán –

Příkradu se ke dveřím a budu se dívat klíčovou dírkou.

Ale babička zahlédla, jak se nad klíčovou dírkou skláním, a zalepila ji z druhé strany.

Prý by andělíčkové viděli, jak se na ně dívám... a je možné, že by pak odletěli i s dárky.

Poděkovala jsem babičce a byla ráda, že má babička všechno ví – kvůli své zvědavosti jsem přece mohla přijít o letošní vánoční dárky.

Kdybych já byla andělíčkem, také bych asi nechtěla, aby mě holčička pozorovala klíčovou dírkou... A když bych ji při tom přistihla, také bych asi odletěla...

Ale přesto jsem se ne a ne odtrhnout od dveří pokoje se stromečkem.

A pak -

Pak jsem zaslechla v pokoji kroky. Neodolala jsem a dívala se klíčovou dírkou. Marně... Byla zalepená... Zkoušela jsem špendlíkem odstranit přilepený papír, nešlo to.

V tu chvíli jsem byla tak zvědavá, že by mi ani nevadilo, kdybych vánoční dárky nedostala... pohled na Ježíška by byl tím nejkrásnějším vánočním dárkem.

Kroky -

Ježíškovy kroky.

Tajila jsem dech.

To budou zítra holčičky na vánoční besídce koukat, až jim povím, že jsem slyšela jeho kroky -

Každý ten krok, který se nesl k mému oušku, přiloženému na dveře pokoje se stromečkem, byl pro mě něčím zázračným -

NE, TOHLE NEJSOU OBYČEJNÉ KROKY.

To jsou kroky chlapečka, který se narodil v Betlémě ... a když vyrostl, chodil po Galileji...

A pak -

Pak jsem ucítila vůni.

Tabák.

Ježíšek kouří tabák...

Ví tohle vůbec pan farář?

Tolik nám toho o Ježíškovi napovídal, ale tohle o něm nikdy neříkal. Kouří Ježíšek cigarety ... jako můj tatínek...? Kouří fajfku jako náš pan soused?

Dýmku jako dědeček?

Nasála jsem kouř -

Nábožně.

Nemohla jsem se mýlit.

AŽ TOHLE ŘEKNU PANU FARÁŘI.

Ježíšek kouří stejný tabák jako dědeček.

Pamatuji si, že nic o tehdejších Vánocích na mě neudělalo takový dojem, nic se do mě tak nevěpsalo jako tohle... ani jeden dárek, který v onom roce ležel pod naším stromečkem, se mi nezapsal do paměti, jenom to veliké poznání, že dědeček kouří stejný tabák jako Ježíšek... Při vánoční besídce se mluvívalo o tom, jak kdo tráví svátky.

Pan farář nás vyzval, abychom namalovali, jak to u nás o Vánocích vypadalo. Každému z dětí dal svůj vánoční dárek: blok a pastelky.

Namalovala jsem vánoční stromeček, dárky... Ježíška – „Co to tady má Ježíšek?“ divil se pan farář a ukazoval na mého Ježíška.

Děti se shlukly kolem mě.

„DÝMKU.“

„Dýmku?“

Děti se daly do smíchu.

Vysvětlila jsem jim, jak jsem letos čekala u dveří a co jsem...

Pan farář zrozpačitel.

„Možná šel okolo dědeček a pokuřoval a ty sis myslela, že to je Ježíškova dýmka,“ uzavřel nakonec dětské dohadování.

Možná –

Kdo ví.

Letos jsem dědečkovi kupovala na Vánoce tabák.

Na Štědrý večer pokuřoval... stromeček nemusel už zdobit on, zdobila jsem ho pro své děti já s manželem.

Cítila jsem opět tu nádhernou vůni –

Ano, tohle byl –

Ježíškův tabák.

Z každých dětských Vánoc se toho tolik rozplyne... Ale zůstává vůně. Zůstává vůně dětství, vůně setkání, vůně -

Vůně radosti -

Dítě potřebuje nabrat v dětství hodně radosti, aby z ní mohlo, až vyroste ... a až ho bude zavalovat tolik starostí a smutků, tolik neladů a úzkostí..., aby z té radosti mohlo nabírat...

Čichala jsem nádhernou vůni dědečkova tabáku -
Ježíškova tabáku.

Nešlo o tu vůni, jakou jsem cítila -

Šlo o docela jinou vůni -

O vůni bezpečí, tajemství, jistoty -

Jistoty, že je člověk obklopený vonícím oblakem, který ho dokáže ochránit před každým nebezpečím.

Dívala jsem se na své děti -

Hrály si s vánočními dárky.

A já si uvědomovala -

Nejkrásnější dárek je vůně, ona vůně dětských Vánoc, vůně naprostého bezpečí a nekonečné radostné jistoty... a uvažovala jsem, co bych měla udělat, aby mé děti ... jednou, až já už třeba dávno na tomto světě nebudu... ucítily takové závany štěstí, jaké cítím nyní já, když ke mně zavane kouzelná vánoční vůně dědečkovy dýmky...

Představ si, můj strejček ještě nevěří na Ježíška

(vyprávění pana M. P.)

Sedím u stolu a naslouchám vyprávění dvou dětí. Hrají si na koberci u psacího stolu, kde zrovna pracuji.

Jsou to hodné děti.

Nedělají rámus. Neperou se. Postrkují si dřevěná zvířátka po koberci.

A hovoří spolu tiše, aby mě nerušily.

Jejich tiché hlásky mě opravdu neruší. Spíš než hlásky, které by mohly rušit, to jsou tóny... jako by u mých nohou vyhrávala krásná vánoční hudba...

Ale ono i postrkování zvířátek začne po chvíli nudit.

A tak se děti pustí do intelektuální zábavy.

Do „filozofického hovoru“.

Je „čas vánoční...“ nezačnou hovořit jen tak o nějakých zanedbatelných záležitostech, přejdou na to hlavní.

„Představ si, můj strejček ještě nevěří na Ježíška...“

„COŽE?“

Druhé dítě to vysloví rozechvěně..., vždyť přece strýček, tedy: můj švagr, je už dospělý... a tak by měl mít rozum.

Nevěří na Ježíška?

NEVĚŘÍ?

Jak to, že dospělý nevěří na Ježíška?

„Říkal, že koupil manželce pod stromeček nové botičky,“ vysvětluje dítě.

„Proč by je kupoval, když je může přinést Ježíšek?“

Přestal jsem pracovat a naslouchám.

„Někteří dospělí jsou to...“

„Hloupí?“

„Jo.“

Vánoční ticho se rozlévá pokojem, jiskří -

A pak zase uslyším známý zvuk, po měkkém koberci se sunou dřevěná zvířátka, děti opět začala bavit stará hra.

Ale věty, které tu chvíli zněly, nemizí.

Plují pokojem a vychází z nich radostný svit, radostný svit poznání -

Někdo JEŠTĚ nevěří na Ježíška -

Dospělí se mohou divit dětem... a děti se naopak přece mohou divit dospělým. A také... také se jim diví...

ONI JEŠTĚ NEVĚŘÍ NA JEŽÍŠKA.

Proč?

Vždyť už jsou ti dospělí tak velcí...

Copak nechápou, že každý velký dar je od něj?

Copak si nemohou vyjmenovávat velké dary, jaké už dostali?

NEDOSTALI JICH UŽ TOLIK?

Nejde přece jenom o balíčky, které naleznou letos nebo napřesrok pod stromečkem a ve kterých bude to nebo to...

O kolik jiných darů jde.

O dary soucitu. Dary milosrdenství. Dary pokory.

Dary... lásky.

Sedím tiše u stolu..., dívám se na děti.

mlčím...

Co bych měl říct.

Děkuji za ty dvě děti...

Děkuji za jejich dary...

Děkuji za dary... Za všechny dary.

Za tuto chvíli...

„MEDVĚDI JSOU“

(vyprávění jedné sestry)

Teda s dětmi si člověk někdy užije.

Na Štědrý den sedím u okna a čtu si, už bylo hůř vidět, tak jsem si šoupla židli k oknu.

A vidím –

Bratříčka.

Tříletého bratříčka, jak vleče sklenici s medem.

Nás strejda je velký včelař a zásobuje nás sklenicemi medu. Tahle byla velká. Bratříček vypadal jako vzpěrač, až jsem se divila, kde se v tak malém tělíčku bere tolik síly.

Vezmu si kabát a vyběhnu z domu.

„Kam šupajdiš?“

„Nesu med medvědům.“

„Med?“

„Jo.“

„MEDVĚDŮM?“

„Jo.“

„Proč?“

„Protože na ně nikdo nemyslí, a dnes je Štědrý den.“

„No a?“

„Na Štědrý den se přece dávají dárky,“ říká, jako by mi chtěl naznačit, že tak hloupou sestru by mohl ukazovat v cirkuse.

„Ale tady medvědi nejsou.“

„Seš si jistá?“

„Naprosto.“

„Ale kdyby tu nějaký byl, tak by měl hlad,“ říká bratříček moudře, „víš, on na medvědy nikdo nemyslí.“

Zaklepala jsem si na ofinu.

On už neviděl můj posunek, kterým mu dávám najevo, co si o něm myslím, nesl dál sklenici na zahradu.

Samozřejmě jsem žalovala.

Matka se vyřítla z domu... tohle jsou její úsloví: „já se tam vřítím“, „já se na ně vyřítím“, „já jsem se tam vřítla, a ty koukali“... tedy matka vběhne na zahradu... A přinese med domů a celou tu cestu mému bratříčkovi spílá, až mi ho bylo líto, ... on přece nemyslel nic špatného, ne ... chtěl udělat dobrý skutek... a ...

Někdy má člověk nejvíc nepříjemností, když chce dělat dobré skutky.

A zase jsem si sedla k oknu -

Už bylo hodně šero, číst se nedalo a babička s tetičkami se na Štědrý den vždycky starají, aby všechno bylo, jak má... Abych s něčím mohla pomoci... ne, to by mě hnaly... tak jsem seděla u okna, dívala se na tu nádherně prostříbřenou zahradu ve světle pouliční lampy a přemýšlela.

Bratříček je filozof -

Tolik lidí potřebuje pomoc.

Tolik lidí by bylo šťastných, kdyby si na ně někdo vzpomněl a podal jim hezké slovo, ... i bez té sklenice medu by se obešli.

Stačila by jiná -

Metaforická. Symbolická. Così, co by pro ně bylo sklenicí medu.

Ale lidé si říkají: „Medvědi nejsou.“

MEDVĚDI?

NESMYSL...

Ti, kdo by potřebovali naši pomoc, nejsou.

Smutní nejsou...

Opuštění?

Ne.

Namlouvají si, že ti, kterým by mohli nějakou radost udělat... a nejenom dnes, nejenom na Štědrý den... že takoví lidé

jsou něco jako MEDVĚDI... i jenom myslet na to, že by mohli být... a dokonce nedaleko ... v dohledu... ve vedlejším bytě... ve vedlejším pokoji... ne ... kdepak...

MEDVĚDI NEJSOU.

Bratříček se vetřel ke mně do pokoje a sedl si mi na klín... a chtěl, abych mu namalovala medvěda.

A tak jsem, se soucitným pobavením, jaké mají starší sourozenci vůči mladším, chvíli sledovala, jak se pokouší malovat medvědy, a pak jsem je malovala s ním. Byt byl provoněný vánočními vůněmi a nám na papíře přibýval jeden medvěd za druhým. Některé jsem malovala pastelkami já a některé maloval můj barvičkami zapatlaný bratříček.

A pak mě to napadlo -

Co kdybych k těm obrázkům připsala jména? Co kdyby každý z těch zelených, modrých, červených a všelijakých medvědů ... i puntíčkovaný tam byl... co kdybych k nim připsala jména těch, na které lidé letos zapomněli, jména těch, co jsou o Vánocích sami... i když mají děti... ale ty děti se o ně nestarají nebo jsou v nějaké cizí zemi...

A tak jsem tam ta jména psala.

Až jsme se divili, kolik jmen to bylo.

Když bratr nesl med na zahradu, byl směšný..., ale když se to s opuštěnými „medvědy“ takhle domyslelo...

Všechno vypadalo jinak.

Úplně jinak.

A pak štědrovečerní večere, krásné vůně, které vydechovala prastará figurka Turka na stole... kolem nás tolik smíchu a tolik „sdílené blízkosti“...

Nadílka.

Prostě -

Štědrý den.

Když jsem šla spát, všimla jsem si, že obrázek s medvědy pořád leží na stolku, kam jsme ho odložili.

Prohlédla jsem si ho.

A napadlo mě –
MEDVĚDI JSOU.

Tedy: jsou ti, o kterých se nepřemýšlí, o kterých se předpokládá, že se o ně starají „v nějaké zoologické zahradě“, ... že je někdo, kdo to má na starosti... úřad s razítky –

Ale –

Smutek nelze orazítkovat.

Zoufalství nelze razítkovat.

Kéž by šlo zoufalství zrušit razítkem...

Ono se řekne: med.

A přitom tím medem může být kdeco, přitom tím medem může být tolik všelijakých a krásných věcí... a tak snadno dostupných... on takový úsměv může znamenat pro někoho víc než dukát...

Někoho navštívit –

Nemůže i to být dar?

Tolik lidí si myslí, že „medvědi“ okolo nejsou... a o ty v zoo se někdo stará.

Samotu nelze přeškrtnout.

A tak jsem uvažovala, co bych pro ty osamělé „medvědy“ – lidi kolem nás, kteří jsou osamělí, mohla udělat –

Druhý den jsme je s bratříčkem oběhli.

Někde jsme se zdrželi jen chvíli –

Bratříček zazpíval koledu. Vůbec zpívat neumí. O to bylo víc legrace.

Kdo neumí zpívat, bývá zábavnější než ten, kdo zpívat umí.

Prohodili jsme s těmi osamělými lidmi pár slov –

Někomu jsme dali krabičku s pár kousky cukroví –

Stejně jsou naše tety dost tlusté... a jíst sladkosti by neměly a já... já teprve...

Ono to cukroví nikomu u nás v rodině nechybělo... A naopak se ještě stal dobrý skutek: cukroví se neměnilo do sádla.

A ti lidé –

Ani bych nevěřila, že někdo může mít takovou radost.
Jedna stará sousedka se na nás dívala vytřeštěně.

Pak se rozplakala.

„Já myslela, že u mě bude zvonit už jenom listonoška,“
řekla.

A pak jsme šli domů -

Klouzali jsme se po namrzlých chodnících.

Smáli se -

Nepamatuji si, kdy jsem se tolik smála, jako tehdy...

Možná i kvůli té radosti, kvůli oblaku radosti, co se vznášel
nad námi -

„Ségra,“ řekl mi bratříček, když jsme došli k našemu domu.

„Co kdybychom chodili za medvědy takhle každý rok?“

Dali jsme se do smíchu.

A kývli.

Slavnostně...

Proč bychom si neudělali trochu radosti?

Někdy si člověk může udělat radost tím, že ji udělá něko-
mu jinému...

A někdy to bývá ta největší radost...

Ježíšek a koloběžka

(vyprávění pana L. K.)

Můj otec rozhodně nebyl opilec. Občas si zašel do hospody na „svých pár“. Maminka to nerada viděla a posílala mě pro něj.

Když jsem tatínka v hospodě oslovil, obvykle mi poručil limonádu a párek. „Přece to dítě nepustím domů hladové,“ říkával a dal si ještě jedno pivo na cestu.

Tohle bylo ještě před válkou. A když na to vzpomínám, vcházím do dobré nálady..., vrací se hostinský sál zalitý jan-tarovým svitem, podobně, jako bývají po tisíciletí zalití v jan-taru broučkové... takhle zlátnou vzpomínky na dětství.

Nebyli jsme bohatí.

A v tu dobu jsme byli dokonce chudí. Tatínek měl čtyři děti a k tomu ještě ztratil práci.

Také proto mě asi maminka posílala do hospody, ještě než si dal tatínek druhé pivo, a také proto mi tentokrát neobjednal párek, ale jen limonádu.

Bylo před Vánoci a za okny hustě sněžilo.

Po chvíli tatínek objednal další pivo a mně nakonec i ten párek.

„Přece to dítě nepoženu do vánice, a k tomu ještě hladové.“

Hosté se usmívali.

Ptali se mě, čtyřletého, co bych si přál na Vánoce, jaké mám známky a jestli mě pan učitel nezlobí – obvyklé omšelé otázky, jaké snad každé dítě musí od dospělých slýchat.

Řekl jsem, že bych chtěl koloběžku.

KOLOBĚŽKU.

To byl odjakživa můj sen. Takovou krásnou koloběžku, s jakou „drandil“ Hurvínek, který jednou přijel vystupovat do našeho města. Od té doby, co jsem na ní Hurvínka poprvé uviděl, jsem netoužil po žádném motocyklu ani automobilu, toužil jsem jen a jen po koloběžce.

„A dostaneš ji?“ ptali se hosté.

„Kdepak by ji dostal, nezaměstnaní nerozdávají koloběžky,“ otec namočil své krátké vousky do pивní pěny.

„Copak nezaměstnaní,“ řekl pan hostinský, „tí ne, ale Ježíšek.“

Obrátil jsem na něj vděčně oči.

„Ježíšek,“ pokyvovali hosté s přehnanou vážností hlavami.

„Ježíšek jistě,“ řekl jeden.

„Ježíšek v téhle době nemá čas na koloběžky,“ namítl jiný.

Tak a všelijak se tam hovořilo a já čekal, až tatínek dopije svůj půllitr, párek jsem měl už dávno snědený.

A přišly Vánoce -

Na Štědrý den jsme rozbalovali dárky.

Koloběžka?

KOLOBĚŽKA?

Už noc před Štědrým večerem jsem měl neklidnou, probouzel jsem se každou chvílí... ve snu jsem divoce kopal kolem sebe... a bratříček, který spal vedle mě ve stejné posteli, se bránil a zlobil, štípal mě... V tom snu jsem se projížděl na koloběžce, v tom snu jsem na ní létal po obloze..., sjížděl z oblak jako z kopců... Pak se ve snu setmělo a já jsem na své hvězdné koloběžce ujížděl mezi hvězdami, projížděl se mezi kometami...

A na Štědrý večer -

Na Štědrý večer jsem pod stromečkem rozbalil balíček s košilí.

Balíček s novými botami.

Balíček s ponožkami.

Jen tak tak jsem se nerozplakal.

Seděl jsem v rohu pokoje.

TOHLE JSOU DÁRKY?

VÁNOČNÍ DÁRKY?

Do ponožek jsem dal zmuchlané noviny a ponožky jsem zavázal..., pak jsem si s nimi s bratříčkem zkoušel házet, žonglovat, ... jako jsem to viděl v cirkuse.

Zadržoval jsem slzy.

A v tom -

Ozvalo se zabušení na dveře našeho domečku.

A zacinkání -

Váhavě jsem vstal a šel ke dveřím, byl jsem jim nejbližší.

Otevřel jsem -

Přede dveřmi stála -

KOLOBĚŽKA.

Nádherná, taková, jakou bych si ani netroufal představit, tak hezká, o jaké jsem ani nesnil, žlutá... jenom na ni nasednout a rozjet se po oblacích jako v mém štedrovečerním snu...

Rodiče hleděli užasle na koloběžku.

Sourozenci užasle hleděli na koloběžku.

Přistoupil jsem k ní.

Na koloběžce byl připevněný lístek, jistě psaný andělskou rukou.

A na tom lístku byl nápis „Koloběžka od Ježíška“.

Nebylo pochyb.

Byla to ona.

Byla to ona koloběžka, jakou mi nemůže dát tatínek a jakou může nadělit Ježíšek.

Vyhrkly mi slzy.

Hladil jsem ji, hladil... hladil jsem koloběžku a držel ji pak pevně, jako bych se bál, že se rozplyne...

NEROZPLYNULA SE.

Dodnes nevím, kdo mi ji dal...

Jistě, říkám si, jistě v té hospodě byl někdo, kdo si všiml mých nadšených očí..., mé úžasné víry: od Ježíška je možné mít všechno... A ten někdo pochopil, že nesmí mou víru a naději zklamat...

Ani rodiče nezjistili, kdo tehdy zazvonil u dveří...

Ani mí užaslí sourozenci, kteří tohle, TOHLE nemohli pochopit... a obíhali městečko, aby se o tajemném dárci něco dozvěděli.

Od té doby jsem se i já tolikrát snažil udělat někomu radost... někomu, kdo věří, pevně věří, že všechno je možné...

Že na světě není dar, který by se nemohl získat...

Není nic, co by Ježíšek nemohl dát...

Na tomto světě není přání, jaké by Ježíšek nemohl splnit...

„Nic není nemožné pro toho, kdo opravdu chce...“

Kde jsem tuhle prastarou orientální moudrost četl...?

Vánoční koloběžka mi v budoucích letech mnohokrát změnila život. A změnila ho tolika jiným lidem...

Cítil jsem povinnost oplácet svou dávnou radost -

Nemá člověk povinnost oplácet radost, jakou dostává, radostí, jakou dává...?

Cítil jsem léta povinnost oplácet dávnou radost.

A... cítím ji.

Tolikrát jsem už v životě udělal radost těm, kteří v radost doufali... navzdory vší pravděpodobnosti...

A tolikrát se mi ji, s Boží pomocí, snad ještě podaří někomu udělat...

Kdo ví, možná by mě to bez oné koloběžky od Ježíška nenapadlo.

Tím, že člověk dává dar, může někdy vábit celou řeku darů..., tím, že někdo v někom probudí vděčnost, může měnit tolik na světě...

Nikdo nikdy nezjistil, kdo mi tu koloběžku k Vánocům dal. Ale ať už to byl, kdo to byl, dal s ní zároveň radost tolika

dětem i tolika dospělým..., kolika jenom lidem jsem se od té doby snažil předat radost...

Oplácet svou radost radostí cizí...

OD KOHO MOHLA KOLOBĚŽKA BÝT?

Já to vím.

Já to moc dobře vím.

Vím jistě, od koho ta koloběžka byla.

Ta koloběžka byla -

Ale ano. Samozřejmě...

Koloběžka byla od Ježíška...

Veliké dobro

Hovořilo se o vánočních zvycích.

Pan K. P. se usmál.

„U nás byl jeden zajímavý vánoční zvyk... Po celé vesnici se dodržoval, v okolních vesnicích se dodržoval, a když jsem se dostal na studia, překvapilo mě, že o něm nikdo z mých nových známých neslyšel.

A je vlastně škoda, je to trochu škoda, že to byl JEN 'kra-jový zvyk'...

TROCHU ŠKODA?

Řekl bych: je to hodně škoda.

Už od doby, co jsem začal vnímat Vánoce, mi bylo jasné: tolik dobrého, co udělám za tři vánoční dny, od Štědrého večera do svatého Štěpána, tolik dobrého na mne každý rok čeká.

Tolik dobrého každý rok zase já na oplátku dostanu...

Panečku -

Ty tři vánoční dny byly jako jedna velká naběračka, do ní si člověk může nabrat úspěchů, radostí, štěstí ... a potom... potom si z té kouzelné naběračky po celý rok nalévat.

Zní to naivně?

Hloupě?

Tolik je toho, co zní naivně nebo hloupě, a přesto to platí, přesto to vychází...

My děti jsme tomu věřily. Dokonale. Už od chvíle, kdy jsme se na Štědrý den probudily, jsme hledaly všechny příležitosti, jak bychom mohly někoho potěšit, někomu udělat nějakou radost, jak bychom si mohly onu 'naběračku' naplnit něčím sladkým, co budeme po další rok moci mlsat...

Byly jsme vypočítavé?

Así ano. Jenomže ona vypočítavost přispívala k dobrému účelu, a tak to vlastně ani tak moc vypočítavost nebyla... My

jsme to shromažďování dobrých skutků nebraly jako něco vypočítavého, přijímaly jsme to jako dobrodružnou hru. A k tomu velice zábavnou vánoční hru...

Ono je v tom vlastně víc než jen nějaká pověra -

Je v tom o hodně víc.

Pokud se člověk soustředí na pár dní, aby v nich někomu něco hezkého přinesl do života -

Potom se přece může opravdu změnit jeho vztah k druhému člověku.

Potom se dá proměnit i vztah ke světu...

Někdy někdo čeká na to, aby vám pomohl -

Jenom k tomu nemá příležitost, „neodpíchně“ se k tomu... a právě když my mu k tomu dáme nějakým skutkem příležitost, on nám tu radost vrátí -

S radostí to bývá jako s tenisem: přehodíme někomu radost přes síť, on ji zachytí a pošle nám ji zase zpátky, my ji zachytíme a vrátíme mu ji. A tak putuje radost sem a tam a ta radost, která by se k nám nebo k našemu bližnímu nikdy nedostala, cestuje a přechází sem a tam a těší a dodává ten krásný životní pocit, tu jistotu a bezpečí, jaké v životě nepřestáváme hledat -

Vidíte, tolik let jsem si na tuhle hru nevzpomněl...

Ale teď, když se hovoří o vánočních zvycích, se mi zase vybavila.

Co téhle hře říkáte?

Nemyslíte, že má něco do sebe?

Zítra bude Štědrý den.

Právě zítra.

Co kdybych si tu hru zkusil o letošních Vánocích zahrát?

Ona se nemusí hrát jenom o Vánocích... Může se hrát, kdykoliv se pro ni člověk rozhodne, může se začít hrát třeba i v tuto chvíli..., jenže právě o Vánocích má své zvláštní kouzlo.

Víte -

Víte, že mě docela láká vrátit se touhle hrou zase jednou
... na čas... do dětství...

Schválně -

Schválně, já si letos tuhle hru zahraju.

A... nepřipojí se ke mně někdo?...

Máš důvod...?

(vyprávění studenta J. M.)

Cesta od nádraží k našemu domu vede přes kus krásné krajiny, bývá v zimě nádherně zasněžená. Vždycky, když jdu od nádraží tou sněžnou krásou, připadám si osvobozený od starostí, jaké jsem zanechal v dálce... a co teprve o Vánocích...

Když jdu od nádraží domů, abych strávil Vánoce se svou rodinou, připadám si, jako bych se měl každou chvíli už už vznést a odletět do ráje... Jsem ze starého statku, který můj otec nechal zmodernizovat, jenže v něm ponechal pec a na té vždycky, když se vrátím ze studií na prázdniny, spávám, jako tam spávali mí předkové.

Babička vaří a peče podle starých rodinných receptů. Jako bych se probořil časem do starobylých dob, ve kterých neměl neklid nové doby, její starosti a její znepokojení své místo.

Cesta z nádraží vede kolem kapličky.

V dětství jsem v ní vídal krásnou sošku Boží Trojice a také v ní visíval starý zašlý obrázek Panny Marie...

Nic z toho tam už není.

Jednou jsem četl, kolik památek je v celé zemi každoročně ukradeno – kolik sošek, obrázků, kolik uměleckých děl mizí z míst, na kterých se těšivala celá pokolení.

Ta krásná barokní plastika i obrázek, jaké provázely mé dětství, rovněž patří do smutné statistiky.

Ale když jsem jel loni domů na Vánoce, stejně jsem se zastavil u té vykradené kapličky a zameditoval před ní, jako to dělávám pokaždé, když ji mívám... bez ohledu na to, že soška i obrázek už jsou v kdovíjaké dálce...

Ti, kteří nás milují, nejsou nikdy v dálce... Ti, které milujeme, nejsou nikdy v dálce...

Stál jsem v té zasněžené krajině, v zasněženém nekonečnu, vločky se opět začaly lehce snášet z bělostné oblohy a já se díval do kapličky a žasl...

Copak o to, barokní kaplička byla stejně prázdná, jako když jsem z domova před pár týdny odjížděl, Svatá Trojice v té půvabné plastice ani Panna Maria na tajemném temném obrázku se do ní nevrátily..., a přece kaplička nebyla prázdná, někdo ji vyzdobil... a vyzdobil ji podivuhodně.

Na zadní straně kapličky, tam, co visíval obrázek, někdo napsal velkými písmeny:

Jaký máš důvod,
proč dnes nezemřít?

Jaký máš důvod,
proč být dnes na světě?

Díval jsem se na ten nápis a žasl... kdo asi do té vykradené kapličky napsal tyhle věty... Věty, které oslovují každého poutníka, který jde z naší vesnice na nádraží, aby odjel do daleka... nebo které oslovují každého poutníka, který se z daleka vrací zase do naší vesnice, domů... Stál jsem před kapličkou a přemýšlel jsem.

Pak jsem se dal rychle na cestu.

Vánice, vánoční vánice, sílila –

Každou chvíli se mohla změnit v pořádnou vichřici. A to je lepší sedět doma na peci a jíst báječné babiččino cukroví, než aby se člověk bořil do závějí a pokoušel se v bílé tmě nacházet cestu..., snažil se vytušit, kde pokračuje zavátá silnice.

Cesta od kapličky na náš statek trvá půl hodiny.

A já jsem během té půlhodiny hledal odpověď.

Jaký mám důvod, proč dnes nezemřít?

Jaký mám důvod... nebo vlastně důvody?

Byly to DŮVODY. Ne jeden důvod. Kdepak. Jmenoval jsem si jeden po druhém. A radoval se, že je jich tolik.

A zároveň jsem si uvědomoval, jsou lidé, kteří jich tolik nemají... stáším jeden důvod po druhém mohou ubývat..., pokud si člověk nedá pozor, aby se snažil hledat stále nové a nové odpovědi na tuhle otázku... pokud se nebude snažit dávat jí stále nový a nový smysl...

A večer, když jsem si lehal na pec ... a statek, zasněžený statek, ztichl, jsem se dlouho díval do krajiny, na světa dalekých vesniček a měst a uvažoval, co by si asi o těchto otázkách pomysleli ti lidé v dálce, ti, které možná tyhle otázky nikdy nenapadly... Meditoval jsem o tom, co by asi odpověděl ten či onen z mých známých, ta nebo ona, kdyby šli kolem zasněžené kapličky a zaslechli, co ta kaplička na ně zavolala... Tolikrát jsem kolem ní šel v dětství, pokaždé se potěšil soškou a obrázkem... ale nikdy jsem se nezamyslel tak, jako jsem se zamýšlel nyní... hledal jsem odpověď o svém vztahu k tomu nebo onomu člověku, k té nebo oné činnosti...

A hledám ji dál a dál.

Od doby, kdy jsem zahlédl ten nápis na zdi kapličky, uplynulo pár dní a já jsem si hodně věcí ve svém životě seřadil, posunul, přerovnal...

Uvědomil si.

A rozhodl jsem se, že nechám „hlas“ nápisu zaznít ve svých myšlenkách pravidelně, nechám se jím oslovovat.

Není v odpovědi na tyhle otázky zároveň odpověď na obrovské množství jiných otázek, které mohou člověka zneklidňovat...?

Není v těch otázkách výzva?

Zrovna dnes jsem si na ně zase zkusil odpovědět.

A užasl jsem.

Jak se mi hned změnil celý dnešní den, ... jak se dnešek proměnil..., jak se mi náhle přerovnal vše, co jsem chtěl dě-

lat, na kolik z toho podstatného, na co bych jinak nepřišel,
jsem si vzpomněl...

Jak by asi jinak vypadal život tolika lidí -

Kdyby někde blízko nich stála kaplička s takovým nápisem.

Kdyby dnes přecházeli zasněženou vánoční krajinou ko-
lem oné zasněžené kapličky...

Štědrovečerní dům

(vyprávění paní K. F.)

Víte, proč říkáme tomuhle domu „štědrovečerní dům“?

A proč mu tak říkají lidé ve vesnicích široko daleko?

Protože –

Ale radši to povím postupně. Jestli máte chvíli, povím to raději podrobněji. Je to dost neuvěřitelný příběh. A já bych moc ráda, abyste si nemysleli, že si vymýšlím.

Když jsme se nastěhovali do tohoto kraje, radovali jsme se, že se nám to podařilo.

Bydleli jsme v malém domku za strání.

Děti byly malé. A my s manželem jsme byli začínající podnikatelé, nemuseli jsme žít ve velkém městě.

A tak jsme si řekli: připravíme dětem krásné dětství.

Až povyrostou – za pár let – se přestěhujeme do města. Bude třeba, aby chodily do školy. Tady na samotě by je mohli učit leda srnky a jeleni ... žádní učitelé.

Nejbližší škola... dvacet kilometrů za kopcem.

A to ještě venkovská malotřídka.

Děti byly z bydlení v lese nadšené.

Někdy mě napadá, že dětství ve městě vlastně není dětství –

Jako by to byla jen náhražka, slabá náhražka dětství.

Já i manžel jsme původem z venkova.

A ve městě jsme na studiích ... i těch pár let... potom trpěli... a chtěli, aby naše děti dostaly příležitost uložit si do vzpomínek krásné zážitky z lesa, luk, rybníků, jako jsme měli my.

Nedaleko byla hájovna, hajný měl stejně staré děti jako my. A po stráních bylo rozeseťo pár domků, do nich jezdívali mladí manželé s dětmi –

Copak o to, naše děti měly o zábavu s kamarády postaráno.

A ten vzduch –

„Dýchat tady je lepší než pít šampaňské,“ řekl jednou můj otec, když nás přijel navštívit. Nadechla jsem se a usmála se... něco na tom bylo. Tohle byl VZDUCH. Vzduch ve městě byl jako moc špatné a ještě zředěné víno.

Nedaleko od naší samoty stál mlýn.

Báječný mlýn...

Mlýn, jaké se už nevidají..., rozložitě barokní stavení se sochou svatého Jana a s lípou před vraty.

V tom mlýně měli dokonce ještě prastaré mlýnské kolo, které se točilo. I když se v onom mlýně už dlouho nemlelo, staré zařízení v tom mlýně zůstalo.

A žila tam stařenka, zcela opuštěná, „paní mlynářka“, jak se jí říkalo, po přeslici poslední potomek prastarého mlynářského rodu.

Jestli by se měla znovu točit „Babička“ Boženy Němcové, od hodiny mohli obsadit hlavní roli touhle paní mlynářkou, ... vtělená laskavost, vtělená dobrota a my i naše děti jsme si ji zamilovali...

Jednou jsme museli něco zařizovat ve městě i před Vánoci, a tak jsme s autem naloženým jídlem a dárky dorazili do našeho venkovského domova teprve v noci před Štědrým dnem.

Byli jsme –

NA PADNUTÍ.

Děti dokonce opravdu padly, hned jak jsme vešli do domu, odplížily se do svých postýlek a usnuly v nich... oblečené. Já jsem prohlásila, že ještě budu muset navštívit tetu mlynářku, říkali jsme naší sousedce ve starém mlýně po staročesku: tetu mlynářka... Manžel mě přemlouval, ať to nechám na ráno. Stejně už bude asi spát, i když trpívá nespavostí, a my máme právo na trochu klidu. Řekla jsem mu, že bych právě

ani trochu klidu neměla, pokud bych neměla zároveň jistotu, že teta mlynářka je v pořádku.

Pokrčil rameny –

A já si vzala cukroví napečené pro „tetu“ a vydala jsem se údolím potoka, zkratkou, k baroknímu mlýnu.

Byl tichý, temný...

Ale –

Když jsem se podívala oknem, nechápala jsem, co to vidím –

Jako bych byla v pohádce a dívala jsem se do „čertova mlýna“...

Viděla jsem v „šalandě“, jak se velkému pokoji ve mlýně stále postaru říkalo, podivné rezavé světlo, které se plazilo a poskakovalo.

Nikdy jsem nevěřila na duchy –

Dívám se, dívám... a chápu. Ve mlýně se objevily plamínky a začalo tam hořet. Taškou, ve které jsem měla cukroví pro „tetu mlynářku“ jsem udeřila do okna a vytloukla z něj skleněné tabulky. Potom jsem otočila zvenčí kličkou a otevřela okno. Nasoukala jsem se malým oknem do šalandy. Opravdu, bylo tu plno dýmu a plamínky se našťestí ještě příliš nešířily, trámy i nábytek zde byly staré. U prastarého masivního dřeva trvá déle, než vzplane, nejprve jenom řevaví a doutná... Pootevírala jsem nejprve okna, abych se nepřiotrávila, a pak jsem zimníkem tloukla do plamínek, vylila jsem na rozžhavenou lavici i konev vody, kterou měla teta mlynářka připravenou u plotny. Hluk, jaký jsem dělala, tetu mlynářku neprobudil. Vběhla jsem do její komůrky na spaní..., cloumala s ní na vysoké starodávné posteli, ... pane, mít ten báječný spánek jako ona..., nakonec se přece jenom probudila, slezla malátně dolů z postele, ... nadechla se... a začala křičet. Myslela asi, podle čpavého dýmu, který se rozlézal po celé budově, že její mlýn je už opravdu v plamenech..., vypadalo to, že po těch staletích bojů a válek, které přežil, nyní ...

poprvé... hoří... Dým, lezavý dým, se prudce šířil celým stavením, byl děsivý...

A přitom požár byl už uhašený.

Pootevíraly jsme okna a dveře, rychle se rozptyloval. I když všude čpělo strašlivě -

Stály jsme s tetou mlynářkou strnule v šalandě vedle sebe, obě promrzlé - já bez kabátu, který doutnal na plotně... Teta se chvěla v závanech mrazivého větru, oblečená ve starodávné noční košili...

Rozhlédla jsem se.

Hůl -

Paní mlynářka chodila velmi opatrně a vždy s holí.

Vždy, jenom ne, když šla spát.

Ložničku měla v malé komůrce vedle šalandy... a hůl nechala opřenou o plotýnku. Na ní si před spaním vařila jeden ze svých pověstných bylinkových čajů.

Plotýnku nevyhnula.

Hůl ležela na plotýnce a hřála se, řeřavěla, až vzplála -

Její kousky opadaly a sem tam něco začalo plápolat, ohořívát, hořet.

Naštěstí v tu chvíli jsem se už dívala do okna... a tloukla do něj svou taškou... podařilo se mi přijít včas - jako by mě dovedl tetin strážný anděl...

Kdybych přišla o půl hodiny později -

Kdybych tu noc nepřišla -

Radši jsem na to ani nemyslela.

Vzala jsem tetu mlynářku pod paží a odvedla ji k nám, uložila ji u nás do postele pro hosty.

V tom čmoudu a puchu doma by stejně spát nemohla...

Tyhle Vánoce slavila stařenka s námi. K veliké radosti mých dětí, milovaly ji.

Mlýn vyčpěl, okno se zasklilo, ohořelý nábytek se nahradil jiným -

Následující roky vše probíhalo, jako by se nic nestalo.

A pak -

Sousedka ukončila pouť na této zemi. Klidně. Ve spánku... V barokní době, v době, kdy mlýn, ve kterém žila, vznikl, by se řeklo: odvedl ji ze světa „anděl blažené smrti“.

A my zakrátko dostali dopis.

Stará paní mlýn i s rybníkem a lesem odkázala nám.

V závěti napsala, že jsme si mlýn zasloužili, vlastně jsme jí ho dali my, a ne ona teď nám..., kdybych ji tehdy nevyvedla ze mlýna, stejně by už nebyla živá, mlýn by také nebyl. Jenom nám teď vrací, co jsme jí dali my. A ať si na ni někdy naše děti vzpomenou, jak moc je měla ráda.

Byli jsme ohromeni -

Domek, ve kterém jsme bydleli, byl ve srovnání s nádherou stavbou mlýna zanedbatelný... Vedle toho rozložitého, až zámecky vyhlížejícího stavení, vypadal jako kůlna...

Stará paní neměla příbuzné. Ani vzdálené ne. A tak její závěť nikdo nezpochybňoval. Notář si pochvaloval: „Kéž by všechny závěti dopadly takhle jednoduše.“

Když tady spolu sedíme u starého stolu paní mlynářky, vzpomínám na ni s láskou a vděčností... Naše děti jsou už velké... Obě dvě mají dcery a obě nazvaly své dcery po tetě mlynářce. Trochu se nám to sice plete, když o vnučkách mluvíme, ale naše dcery si nedaly vymluvit, že jim obě dají jméno po ní.

A tak s námi vlastně teta mlynářka žije dál.

Manžel se mi nedávno omlouval, že tehdy nechtěl, abych se šla na sousedku podívat. Myslel... myslel to dobře...

Kolik tragédií je provázených slovy „ale já to myslel dobře“... Manžel chtěl, „abych přišla ke klidu“. Byla jsem tu noc prý hrozně vyčerpaná.

Vyčerpaná jsem byla -

Ale stejně jsem šla. O to šlo, o to jde. Být vyčerpaný, a ... stejně jít...

Když má člověk někoho rád, vždy najde sílu, aby ho nepustil.

Aby ho nenechal bez pomoci.

Aby –

NEZRADIL.

Byla jsem na padnutí. A nepadla jsem. A...

A máme mlýn. Překrásný mlýn s obrovskými pozemky.

Máme „štedrovečerní dům“. Dárek...

Je pravda, že nám kdekdo – hlavně z našich příbuzných – závidí. Příbuzní mívají zvláštní vlastnost: když se někomu z rodiny něco povede, neberou to jako jejich úspěch, berou to jako svůj vlastní neúspěch.

Ale tady jde o něco jiného než o závist, jde o něco podivuhodného, o něco, co v sobě nese poznání podobné takovému, jaké nesou staré báje.

Udělal jsem něco NAVÍC...

Navíc.

Měla jsem někoho ráda... měla jsem o někoho strach...
MUSELA jsem proto jít...

Musela jsem ... překročit únavu, vyčerpanost, malátnost.

Jako by právě tohle byl onen okamžik, kdy člověk dostává velké dary: překročí hranici, jakou jiní nepřekročí, ... udělá něco „navíc“ –

A NĚCO NAVÍC DOSTANE.

Ale musí „to něco“ dělat bez jakékoliv vypočítavosti, ... dělat, protože to nenařídila vypočítavost, ... prostě to –

„Udělat musí.“

Svědomí říká: toho člověka máš rád, nemůžeš se zachovat jinak...

Chápete?

Ony zdánlivě naivní pohádky, kdy někdo dá stařence buchtu a nakonec dostane království –

Ty pohádky nejsou tak naivní, jak se může zdát.

Skrývají, řekla bych, cosi, co nebylo dosud vědecky pojmenováno a co je přitom pravdivé a pevné jako přírodní zákon.

Pohádky jsou zákoníky lidského svědomí...

Pohádky jsou návody na vítězství.

Uhodnete, co to visí na zdi, ... ano, tam..., pod cínovou kroupkou?

Vypadá to podivně, že?

Je to ohořelé držadlo hole...

Hole, kvůli které mohl vyhořet celý tenhle mlýn.

Pověsila jsem si ho tam nejenom na památku -

Zavěsila jsem ho tam jako ... výzvu.

Jako upozornění, abych nezapomínala, že když chci mít od osudu víc, než mívají jiní, musím dávat také víc než jiní...

Platí to, platí...

Můžete se mi smát, ... jenže ono to bude stejně platit.

Když chce člověk od osudu dostávat dary, dostávat velké a krásné dary -

Potom je nezbytné, aby také dával.

A vlastně stačí jediný dar -

Láska...

Dárky

(vyprávění jedné matky)

Teda, ty naše děti jsou uličníci -
Co udělali letos...

Než tatínek zazvonil a než jsme vešli do pokoje, ve kterém míváme každý rok vánoční stromeček, vnikly do něj děti oknem a udělaly něco, co považovaly -

ZA SKVĚLÝ VTIP.

Podle mě to žádný vtip nebyl, jen -
ROŠTÁRNA.

Ale kdo by na mě dal. Kdo dá v dnešní době na matky...

Jednak zpřeházely cedulky se jmény těch, kdo měli připravené pod stromečkem hromádky dárků, a jednak i zpřeházely i zabalené dárky na hromádkách.

Koneckonců snad by se to dalo i považovat za docela dobrý vtip.

Pokud by se to netýkalo nás...

Ale když si čtyřleté dítě vytáhne z balíčku dědečkovy šle -
A dědeček si rozbalí leporelo „Kam se schoval nůž“.

A když si babička vytáhne ze svého pečlivě zabaleného balíčku příručku o tom, jak okouzlovat na večírcích krásné mladíky, na kterých jí záleží... tedy příručku, kterou dostala má dcera od svého bratra...

Když si můj bratr vytáhne z balíčku babiččinu krajkovou zástěru...

Ono to zase tak moc veselé není.

Aspoň u nás nebylo.

Zprvu to baví... zprvu se někdo zasměje... jenže pak...
a pak...

Nakonec jsme si všechny dárky ještě stihli včas vyměnit... a většinou i nerozbalené... takže nám to Vánoce nerozho-
dilo...

Ale stejně jsme to našim klukům ... mírně řečeno... „vytkli“.

Tatínek jim dal dokonce ... i bez ohledu na Štědrý večer... pár žďerch.

Divili se..., podle dvanáctiletých kluků to byl „docela dobrý žert“.

Když na to vzpomínám teď, pár dní po Vánocích, napadá mě, že ono to vlastně nebylo jenom takové „docela zábavné uličnictví“, ... v podstatě jako by šlo o oslovení, které bychom místo zlobení se na ty „rošťáky“ neměli přeslechnout... oslovení, nad jakým bychom se měli zamyslit... Všechno, co nás v životě potkává, je oslovení... jde jenom o to nepřeslechnout je...

Nedávám v životě kolikrát takové nesmyslné „dárky“?

Nevnučuji někomu něco, co on za dárek nepovažuje?

Nezapomínám někomu dát něco, po čem on touží... a třeba už moc dlouho touží... a stále to nedostává?

Nemusí jít jenom o věci.

Nemusí jít jen o něco, co se dá zabalit do papíru.

Přemýšlela jsem o tom o štědrovečerní noci, když jsem nemohla usnout a když jsem si znovu procházela ten Štědrý den i tu podivuhodnou nabídku, kdy každý -

KAŽDÝ DOSTÁVAL TO, CO NECHTĚL.

Kolikrát já jsem dostala od svých blízkých nějaký „dárek“, který za dárek považovali oni -

A já ne.

Já: VŮBEC.

Naopak, bylo mi líto, že do mě věnovali tolik energie, tolik starostí a starostlivosti... a já se nemohu přimět k tomu, abych pocítila nějakou... a třeba jenom maličkou... vděčnost...

A tak jsem brala celou letošní nadílku pod naším vánočním stromkem jako dar -

Ať už ty dárky-nedárky patřily tomu nebo onomu.

Byl to dar –

DAR POZNÁNÍ.

Uvědomovala jsem si, že se na to, co někomu dávám... a vůbec nejde jenom o nějaké vánoční dárky... že se na to, co jsem se rozhodla někomu dát, musím dívat z hlediska toho, komu to dávám... a ne ze svého...

Ne ze svého, i kdyby třeba nejlepšího, hlediska.

Protože jenom to je dárek, co je dárek z hlediska toho, kdo ho dostává...

Jinak by se dědeček se svým cukrovkovým trápením mohl dostat k čokoládovým bonbonům –

A babička by mohla dostat armádu sádrových vojáčků.

Kolikrát jsem v životě vybírala „dárky“ do života svých blízkých kolem sebe –

A zatím –

Zatím: Jenom to je dar, co je darem, jak jsem říkala, z pohledu toho, kdo svůj dar za dar považuje...

Tak tohle –

Tohle poznání bylo mé největší letošní vánoční obdarování...

Střelené nápady

(vyprávění jednoho dědečka)

„Ježíšku, ať vím, co udělat, aby mi letos na Štědrý den tatínek nenasekal...“

Tak tuhle „modlitbičku“ jsem zaslechl na Štědrý den od svého osmiletého vnuka. A říkal ji velice vroucně...

Šel jsem po chodbě... a slyšel jsem ji z jeho pokoje, z pootevřených dveří... Viděl jsem vnukovu zkroušenou tvářičku při tomhle úpěnlivém vzývání.

Je pravda: stává se u nás už podivná tradice: posledních pár let dostane vnuk o každém Štědrém dni nasekáno..., jeho tatínek je sice hodný ... a syna miluje. Ale je prchlivý... A vnuk je příliš temperamentní a má... jak bych to nazval?

„Střelené nápady.“

Ano, tohle je nejpřesnější označení.

Předloni například... ne, neměl bych to snad ani říkat..., vypadá to prapodivně, jako by můj vnuk byl slabomyslný... zavřel našeho malého pejška do spíže. Co tam pejsek dokázal za dvě hodiny vyvést, jak si „pohrál“ se všemi mlsotami, co byly připravené na štědrovečerní večeři, raději to ani nebudu vyprávět. Prostě ... jen tak tak, že jsme nemuseli jít večer žebrot k příbuzným o trochu jídla na sváteční večeři.

Je neuvěřitelné, jak velká spousta jídla se vejde do malého pejška.

Ovšem, ještě víc dokážou takoví ... jinak roztomilí, rozkošní... pejškové rozšlapat a rozházet kolem sebe, jako by rozhazovali na louce hlínu a listí -

Vnuk dostal našupáno.

„Proč jsi to udělal?“ ptal jsem se ho.

„Já jsem chtěl, aby byl pejsek ‘jako v ráji’,“ vysvětloval vnuk rozpačitě, „chtěl jsem, aby byl o těchhle Vánocích chvilku jako v ráji. Pro takového pejska být zavřený ve spíži je, jako kdyby mě někdo zavřel do ráje, nemyslíš, dědečku?“

Nemyslel jsem si to.

Ale... že pejskovi chutnalo... A kdybych se narodil jako malý pejsek, že bych si přál být zavřený do spíže, to si tedy myslím.

Prostě: pokaždé má vnuk o Vánocích nějaký „střelený nápad“ ..., a pak dostane na Štědrý den nasekáno.

Už se z toho v rodině dokonce dělají žerty. Teta mu během roku říkává:

„Jenom počkej na Štědrý den, to, chudáčku, bude mít za deček zase posvácení...“

Proto jsem také dnes zaslechl jeho zdánlivě nevysvětlitelná slova.

Jeho podivuhodnou prosbu.

Už jsem prosil v modlitbě za kdekoho a za tolik věcí, ale tahle modlitba vypadala jako další z podobných vnukových vánočních nápadů...

Ale -

Když jsem o ní uvažoval kolem a kolem...

Když jsem obcházel vnukova slova z různých stran ... a pokoušel jsem se je uvidět z různých úhlů... už se mi nezdála tak směšná...

Vůbec se mi nezdála směšná.

Jde jenom o to, přeložit si je z „děťtiny“.

Ona „děťtina“ v sobě kolikrát nese tolik báječných poznání, že se dospělým o nich ani nezdá.

Děti mnohdy dokážou pojmenovávat svět a život daleko přesněji než dospělí... Ale dospělí si nevšímají pojmenování, všímají si zdánlivě směšných slov, a proto tomu, co děti sdělují, neporozumí.

„Co bych měl udělat, abych nedostal nasekáno?“

„Co bych měla udělat, abych nedostala nasekáno...?“
Není tohle jedna z velice důležitých ... a základních... otázek lidského života?

Jde proměnit slova... co říct místo „tatínek“ třeba raději „NÁSLEDEK“?

Tady už nejdě o nějaké štěně zavřené do spíže... tady se jedná o tolik věcí, u kterých by člověk zjistil, že na něj čeká NÁSLEDEK -

A ten následek už už třeba přichází a nese pořádnou metlu.

Pokud je člověk ateista, stačí, aby si přeložil slovo „peklo“ slovem „následek“, a ono to vlastně vyjde nastejno...

Pokud se to, co říkal můj vnuk, přeloží z „děťštiny“ - tedy pokud se místo „tatínek“ řekne „následek“ - potom ta slova dostávají nepříjemně závažný a jednoznačný smysl...

Kolikrát jsem si měl já v životě říct něco podobného.

Něco... přeloženého z „děťštiny“.

Zamyslet se nad tím, jaký přijde po mých slovech, po mém jednání, po mých omylech -

NÁSLEDEK. Jaký následek se blíží... už už blíží...

A... jakou rákosku na mě má přichystanou.

Pokuřoval jsem v onom dopoledni na Štědrý den svůj vánoční doutník, ... kouřím takovýhle dobrý doutník jenom jednou za rok, o Vánocích... a uvažoval jsem, co bych měl dělat... co bych měl v příštím roce udělat -

Aby mě NÁSLEDEK nemohl doběhnout -

A -

A.

Zkrátka jsem byl moc rád, že jsem šel na Štědrý den zrovna kolem dveří dětského pokoje.

Někdy je moc dobré nechat se oslovit „děťštinou“.

Je to zvláštní mateřština, do které se vejde i to, co se často nevejde do jazyka dospělých...

A... neměl bych zapomenout: vnukova prosba byla na Štědrý den vyslyšena... Asi se taky zamyslel nad tím, co by měl udělat, aby nedostal nasekáno.

Ona některá slova sice mohou vypadat, jako by byla střelená -

A přitom jsou jenom...

Dobře vystřelená.

A zasáhnou cíl...

Mít úspěch

(vyprávění jednoho obchodníka)

Znal jsem jednoho moudrého stařečka, pomáhal mi, když jsem po revoluci rozjížděl svou novou firmu. Tehdy byla doba, kdy se rodili milionáři jako hlodavci... Kdo začal mazaně podnikat, hned měl miliónek.

Přišlo za mnou pár chlapíků, jestli bych se s nimi nedal do kupy. A nezačal s nimi, jak oni tomu říkali, „velikou řachu“...

Vypadalo to skvěle. Zdálo se, že založíme impérium.

Nejenom já a moje děti... dokonce ani vnuci si nebudou muset nikdy dělat starosti s penězi...

Tehdy jsem se zašel poradit za „svým stařečkem“.

Pokýval vážně hlavou.

„Hele, budou Vánoce. Dám ti dárek. Vánoční... Pamatuj: je lepší být na svobodě než v kriminále. To je můj vánoční dárek pro tebe.“

Díval jsem se užasle, náš plán se mi zdál docela čistý.

„Dábel,“ pokývl stařeček, „nám hází udice, stále nám hází nějaké udice. Čím jsme chytřejší, tím nám hází šťavnatější. A my nepoznáváme, že to jsou jeho udice, díváme se jako hloupé ryby jen na lesklý konec udice, nedíváme se na druhý konec – nedíváme se, kdo udici drží... U každé udice se podívej, kdo ji drží, a pak se rozhodni, jestli se do návnady pustíš. Není dobré se bát udic. Andělé nám házejí andělské udice... Aby nás vytáhli ze tmy... Ze smutku... z nebezpečí... Není dobré bát se udic. Je moudré mít strach z toho, aby člověk nepřehlédl, kdo mu udici hodil...“

Jeho vánoční rada mě zachránila.

Do roka byli mí zdánlivě nevinní kumpáni v kriminále.

Jsou dva druhy udic: na které nás loví tma ... a udice, na které nás loví světlo.

Moudrý se nedívá jen na to, co se třpytí na konci udice. Dívá se na ruku, která ho chce na třpytku ulovit... A tohle je tím, co se nazývá zdánlivě tajemně... a přitom tak prostě: „životní štěstí“ ...

Andělé milují vytrvalé

(vyprávění paní J. V.)

To jsem ještě byla mladá holka.

Kolik mi bylo?

Ani ne pětadvacet.

Měla jsem malé dítě. Manžel měl nemocného tatínka, nemocnou matku, začínali jsme podnikat... A já se dostala do zdravotních problémů. Představte si: máte bolesti a ráno musíte vysténat z postele. Starat se o dítě – většinou po probdělé noci. Malý v noci nespál, zato ve dne spínkal jak andělíček. Jen nakrmíte plačící dítě, hned se starat o nemocnou tchyni, nemocného tchána. Do toho vyřizovat faktury, ... zítvat... jednat s odběrateli. A pozorovat, jak se firmu snaží šidit. A nic se nedaří... Manžel celé dny na služebních cestách... Večer se připlíží a padne, usínal někdy vyčerpáním u stolu při večeři. A tak den za dnem, ... DEN ZA DNEM...

Tehdy jsem vymyslela definici života: žít znamená dělat, co nechceme...

A do toho přišla má stará kamarádka. Kdysi, na gymplu, jsem byla zamilovaná do jejího bratra. Sice platonicky. Zato pořádně. A její bratr byl, jak mi řekla kamarádka, do mne zamilovaný pořád. Odstěhovali se..., léta jsem je neviděla, až teď... Před Vánoci.

„Holka,“ říká kamarádka, „nech tenhle život plavat... Odstěhuj se i s malým k nám. Ty Vánoce tě zničej. Bratr tě má rád, já tě mám ráda. Budeš u nás jak princezna. O Vánocích tě uštvou. Tchyně bude v jednom kuse hubačit, firma se skácí, ty se skácíš. Manželství se rozpadá. BUĎ V REALITĚ.“

Než jsem ji poslechla, promluvila jsem si se sousedkou. Ta mi už od dětství vždycky poradila nejlíp. Ani jsem vlastně nechtěla, aby mi řekla, co mám dělat. Chtěla jsem, aby mi řekla, co kamarádka: Odejdi. Odejdi rychle. BUĎ V REALITĚ.

Seděla jsem u sousedky ve vyhřátém pokojíčku, vzlykala... vyprávěla jí, jak mám na krku marody a sama jsem marod, ... usínám, kudy chodím, nic nestíhám... KÁCÍM SE. Zkrátka: Nejsem v realitě.

Sousedka se na mě dlouze mlčky dívá. „Jsi v realitě... Jsi. Žiješ. Protože nezrazuješ.

Lidé často říkávají: chovej se rozumně, a myslívají tím: musíš zradit...

Nedej na řeči... všimni si, kdo v životě nakonec prohrává: ten, kdo dá na černé řeči.

Jsi statečná holka. A pamatuj: andělé milují statečné.

Jsi vytrvalá holka. A pamatuj: andělé milují vytrvalé.

Andělé milují trpělivé. Pomáhají trpělivým.

Když se zdá, že zapomneš a nevstaneš, bývá to chvíle, kdy už jsi skoro v cíli: právě v cílové rovince se kdekdo snaží lidem,“ usmála se smutně, „právě v cílové rovince se kdekdo nejvíc snaží nastavit nohu. JSI V REALITĚ. Zradit neznamená žít v realitě, i když ti to budou všichni říkat... Zradit znamená zradit. Žiješ v realitě, žij v realitě...“

Šla jsem domů, šla jsem v husté vánici. To budou Vánoce, to teda, říkala jsem si.

A... BYLY...

Tchyně se dala do pořádku, tchán se dal do pořádku... pomáhali mi, jak mohli, a ještě se mi omlouvali, jak byli otravní. No... došlo jim to.

Na Tři krále volá manželův největší dlužník ... a zaplatil celý dluh. Tři králové přinesli své dary. Naše finanční starosti zmizely. Jako by se začalo rozednívat, ... ve všech oblastech najednou svítalo...

Vánoční svítání...

Ono to bývá: když se někdy na všech stranách setmí, na jednu začne svítat... Je podivuhodný zákon svítání: svítá těm, kdo se nevzdají. Svítá těm, kdo nezrazují...

Je na světě víc neštěstí, je na světě víc tragédií než ty, co vznikají z netrpělivosti? Netrpělivost nejčastěji zavírá dveře ke štěstí.

Co bych si počala, kdyby mi sousedka v pravou chvíli neřekla ona moudrá slova? Naučila jsem se od ní své malé zaklínadlo:

„Andělé milují trpělivé.“

Tuhle kratičkou moudrost si říkávám, když mi někdy v životě klesají nohy..., když už už nemůžu... kácím se... To už bývá člověk v cílové rovině...

A nejzranitelnější...

Andělé milují statečné. A pomáhají jim... vždy, nakonec vždy... Andělé milují trpělivé.

Je dobré s tím stále počítat -

Trpělivost je možná jenom jiné jméno pro vítězství...

Osud

(vyprávění pana K. T.)

Když mi matka zatelefonovala, že umírá dědeček, bylo před Vánoci...

Ten nejméně vhodný čas k umírání.

Přijel jsem domů a hned jsme šli dědečka navštívit do nemocnice.

Jako bychom tam nebyli -

Nevnímal.

Byl po úraze. Narazil do něj opilý motorkář, smetl ho na chodník... Copak o to, na první pohled se zdálo, že dědečkovi nic moc není, jen tak upadl, narazil si nohy a žebra... Ale udeřil se navíc při pádu o obrubník chodníku do hlavy. Ztratil vědomí...

A ne a ne ho nabyt.

Stáli jsme kolem jeho lůžka a mlčeli.

Dědeček ležel před námi jako velká vosková loutka...

Babička, jeho manželka, je lékařka... a poplakávala, věděla, že to může být konec... každou chvíli konec.

Nebyl. Dědeček ležel... a ležel jeden týden, druhý týden.

Velká loutka.

Vosková loutka.

Chodívali jsme k němu a hovořovali na něj.

Nic.

NIC.

Dědeček ležel, jako by před námi ležela vosková loutka, nehybná, neschopná s námi promluvit.

Pamatuji si, že jsem na něj křičíval -

Plakával jsem.

Nebylo nic, co by ho z jeho stavu dokázalo probrat.

Plynul týden za týdnem, týden za týdnem.

Lékaři naléhali na rodiče, aby už už dědečka od přístrojů odpojili a dovolili mu důstojný odchod ze života.

Důstojný?

Vraždu?

Otec stále nemohl souhlasit.

ZABÍT OTCE?

Vlastního otce?

Čekali jsme.

Lékaři poukazovali na to, co stojí tohle udržování „živé mrtvoly“, jak se vyjádřila jedna nepříliš citlivá sestřička, poukazovali na to, že pro dědečka nemá „nepřítomná existence“ žádný smysl ... a odpojit ho od přístrojů bude nejenom finanční příspěvek pro ostatní nemocné (tolik peněz se ušetří)..., bude to také úleva pro něj a bude moci opustit svět, aniž by tu takto „předstíral“, že je naživu...

A přišly Vánoce.

Bylo už rozhodnuto, hlasováním ... i když nejednoznačným... že po Vánocích dědečka od přístrojů odpojí.

Babička plakala, kudy chodila.

Dokud dědeček nevnímal, a dokud přesto žil, jako by byl jenom na daleké cestě... a mohl se každou chvílí vrátit. Pokud by jej odpojili... Pak by jeho cesta skončila...

NAVZDY.

Sešli jsme se u dědečkova lůžka na Štědrý den naposledy.

Lékař se na nás díval –

Se shovívavým soucitem.

Byl to jeden z lékařů, kteří si na místě trpícího umí představit někoho ze svých blízkých nebo i ... i sebe.

Stáli jsme u dědečka.

Jako v panoptiku voskových figurín.

A pak můj syn přiskočil k dědečkovi –

Pozvedl ruku –

A zazvonil.

Ze vši síly mu zatřepetal zvonečkem, vánočním zvonečkem u ucha, ... třásl bronzovým zvonkem, třásl...

Než jsme stačili zasáhnout -

Sestra, která u nás stála, zdvihla ruku.

Takovým tajemně užaslým gestem, jakým asi ukazovali na zázraky lidé kdysi ... v Jeruzalémě...

Dědeček pohnul víčkem.

Jedním očním víčkem -

A pak druhým.

Ještě oči neotevíral...

Ale oči se mu už pohybovaly, jako při spánku snícím...

A pak je otevřel.

Díval se na nás -

Připadalo mi, že se na nás dívá nekonečně dlouho.

Syn nepřestával zvonit na vánoční zvonek, ... na ten, který slyšel dědeček tolikrát ve svém životě zvonit před nadílkou..., nepřestával zvonit jasným zvonkem, který slyšelo zvonit před vánoční nadílkou tolik pokolení našeho rodu, ... nepřestával zvonit těsně u dědečkova ucha -

„Dříví je našťípaný?“ řekl dědeček.

Těsně před tím, než jej srazil motocykl, se dědeček chystal jít se mnou našťípat zbytek dříví na zimu.

Zřejmě tahle myšlenka mu uvízla v mysli -

Uvolnila se.

A teď vyplula -

Babička se rozplakala.

Babička a má sestra jsou už takové, jakmile naleznou nějaký důvod k pláči, ihned jej využívají... Hned se rozpláčí. Je jim jedno, jestli je to důvod k pláči ze smutku nebo k pláči z radosti. Teď měly důvod k pláči z radosti a obě ho využívaly..., poklekly u lůžka užaslého dědečka a začaly mu líbat ruce -

„Kdyby se to stalo v Lurdech, hned bych věděl proč.“

Tahle primářova věta mi zní v uších dodnes.

Primář byl ateista..., dodnes ve mně ale vzbuzuje pochyby o ateismu... copak i ti, kdo „nevěří“, jsou náchylní předpokládat, že jsou na zemi místa, která jsou blíže zázrakům než jiná? Copak Pán zázraků si nemůže za místo toho, co chce uskutečnit, vybrat cokoliv, ... místo zcela dle své volby... třeba obyčejnou městskou nemocnici ... daleko od všech tak zvaných „posvátných“ míst, ... místo nespojené s žádným náboženským kultem, s žádným zjevením; takové místo, na kterém může ukázat svou moc, ... všemohoucnost..., ... nezměrnou moc?

Každé místo na tomto světě je místem zázraků...

Žijeme ve světě zázraků a pouze ti, kdo toto pochopí, se mohou s důvěrou dívat do budoucna a vědět, že je neustále chrání neviditelná všemocná síla?

Když se dědeček dostal domů, rychle se zotavil.

I to dříví ještě s otcem štípali.

Ale nám zbylo z tohoto příběhu mnohem víc než spousta naštípaného dříví, které nám slouží i dodnes a zahřívá i onen pokoj, ve kterém nyní vzpomínám, zbyla nám i naděje, zůstal nám nesmírný příliv naděje, že není třeba se nikdy vzdávat, nikdy pochybovat o tom, že existuje tak mocná síla, že i hovor o ní je do jisté míry jakoby pochybováním, „rouháním“, a tato mocná síla nás miluje, přivedla nás na tento svět a dala nám úkol, jaký máme plnit... a splnit...

„Dříví je naštípaný?“

Tato věta se stala větou naší rodiny.

Tajuplnou větou?

Vůbec ne tajuplnou...

Je to věta, kterou předáváme všem, kdo o ni mají zájem, aby si na této větě mohli převážít svůj život...

Kdyby se moje babička vzdala...

Kdyby se rozhodla vyhovět naléhání lékaře, jenž chtěl našeho dědečka odpojit od přístrojů...

Teď by s ním neseďela ve vedlejším pokoji.

A nezazníval by ke mně ... po roce od oné podivuhodné chvíle...

Jejich smích.

Jejich vánoční smích.

Kde je naděje, je i láska.

A kde je láska, tam je i život...

Dát málo

„Nedal jsem vám málo?“

Desetiletý chlapec zamýšleně sedí po štědrovečerní nadíle u stolu. Smutně si bere vánoční cukroví...

„Málo?“ diví se jeho sestra.

„Málo?“ diví se tatínek.

„Málo? Proč málo?“ diví se babička.

Chlapec truchlivě sedí a natáhne ruku po vánočním kousku... zase stáhne ruku zpátky.

Jako by se cítil nehodný vzít si kousek vánočního cukroví, dívá se na nás... zdá se: Nechápe, proč mu nikdo nevytýká, jak málo dárků dal ostatním na letošní Vánoce.

Už skončila krásná doba, kdy děti věří, že dárky nedávají lidé, ale nosí je úžasná ... úžasně spravedlivá... a milující síla, klade je pod stromeček, ohlašuje jejich příchod andělským zvoněním... Už dávno ta doba je u konce...

„Nedal jsi málo,“ říká chlapci babička.

Přece si šetřil z kapesného. Přemýšlel, kdo by měl z čeho radost, kdo z nějakého dárku JEŠTĚ VĚTŠÍ radost. Pečlivě vybíral. Některé dárky pro ostatní tajně vyráběl.

„Dal jsem málo,“ šeptá chlapec, skoro neslyšně šeptá..., sedím vedle něj, slyším ho. I když si vyčítá tichounce. Jako by ani nevyslovoval, jako bych slyšel myšlenky...

„Dal jsi báječné dárky,“ snažím se ho potěšit.

Ale zřejmě si uvědomuje hodnotu věcí, které dostal, ... vyníval si... a jaké mu byly pod stromeček dány.

Uvědomuje si to... vyčítá si, jak málo dal on.

Dívám se na něj dlouze... uvažuji... ostatní sedí kolem, ani je nenapadá, jestli oni dali v letošním roce svým blízkým dost..., ne pár nějakých věcíček zabalených do papíru... jestli dali víc toho, co se do žádného, ... ani toho největšího

a nejkrásnějšího papíru... zabalit nedá... jestli dali dost Pánů darů... to znamená, jestli nezapomněli někomu z bezmocných ... a potřebných a nešťastných... něco DÁT...

„Ty myslíš, že jsem nedal moc málo?“ říká chlapec. Dívá se na mě velkýma, čistýma očima.

A já myslím -

Já myslím, jak málo jsem dal letos já, jak málo jsem dával po celý rok ostatním já... A... že bych si to bez téhle křišťálové otázky ani nezačal uvědomovat...

Závidění

(vyprávění paní C. N.)

Na ten Štědrý večer nezapomenu.

Všechno bylo skvělé... Dárky nám udělaly radost. Seděli jsme po nadílce u stolu: my, kteří se máme rádi...

A najednou se ozve povzlykávání. Dítě si dotelefonovalo s kamarádkou. Náhle posmutní a Štědrý večer dokonce vlhne jeho pláčem.

„CO SE STALO?“

A děvče začalo vyjmenovávat dárky, jaké dostala kamarádka.

„A dostala... a... a...“

Jmenovalo jeden dárek po druhém..., jeden dárek za druhým, jaké si kamarádka rozbalila letos pod stromečkem.

„A ty jsi nedostala to ... a to ... a to?“

Babička ukazovala dítěti dárky, které právě dostalo pod stromeček.

Přikyvovalo, přikyvovalo, přikyvovalo... A nepřestávalo povzlykávat.

„Tak si nezakrývej závistí radost, jakou máš,“ řekla babička.

Takhle možná vznikají věty, které se stávají „okřídlenými“... dostanou křídla..., letí a poletují... a nikdo už neví, kdo je vyslovil, ... který příbuzný, a pak se ani neví, že je vyslovil nějaký příbuzný...

Dítě přestává plakat.

Přemýšlí.

„A nemají doma maminku,“ nakonec řekne, ... jako by dávalo na dort svých dáreků ještě nejsladší šlehačku, jaká může být na světě.

Opravdu..., sousedova manželka krátce před Vánoci opustila rodinu s milencem.

A tak se sesedneme u stolu... a zase pokračuje krásný vánoční večer, náš krásný vánoční večer... a dítě si u stolu hraje s omalovánkami a prohlíží knížky... usmívá se...

Ano - Nezakrývá si závistí radost, ... radost, kterou má.

A tak je kolem něj tolik radosti... že se může zase usmívat...

Je Štědrý večer... proč si zakrývat radost... Co z toho člověk má, když si zakrývá radost?

Válečné Vánoce

(vyprávění pamětníka 1. světové války)

V zákopech nejsou žádní ateisté.

O téhle té pravdě jsem se přesvědčil, když jsem jednou o válečných Vánocích ležel v zákopech na italské frontě...

Byl jsem sám na svém úseku, ... spojený telegrafními dráty s kolegy.

Občas jsem si s některým z nich sdělil pár slov... divil jsem se, jak se i ti, kteří se dříve projevovali jako ateističtí volnomyšlenkáři, náhle měnili, vraceli se ve vzpomínkách do svého věřícího dětství a několikrát ke mně přiletěla éterem od jiných vojenských oddílů štědrovečerní přání, slova plná zbožnosti...

Válečné Vánoce -

Jako by tato dvě slova „válečné“ a „Vánoce“ stála proti sobě - “

Takhle vyprávěl můj dědeček nejneobyčejnější z příběhů, jaké zažil, když jako mladíček musel rukovat, aby bojoval za mocnářství, ... kterého, jak říkal „měl plné zuby“...

A já bych rád tenhle příběh uchoval...

Jsem možná už poslední, kdo si ho pamatuje.

Příběhy umírají -

Umírají jako lidé.

Ale lidé mají možnost některé příběhy opět křísit k životu, dávat jim hlas ... a nechávat je, aby oslovovaly ty, kdo ještě neztratili umění „být oslovení“.

Ale už budu mlčet.

Ať vypráví dědeček, ať vypráví z onoho světa hlasem vzpomínky...

„Zasněžené pláně vypadaly idylicky, krev z minulých bojů se vsákla... jenom slzy pozůstalých se ještě třpytily v dálkách... dlouho se budou třpytit...

Není každá válka bojem proti evangeliu?

Měl jsem tehdy na starosti kousek svahu, ... tam, kde končil můj úsek, seděl zase jiný voják, a kde končil jeho úsek, seděl další se svým kulometem... takhle jsme tam byli rozesazeni na úbočí. Podivní koledníci...

Můj úsek byl zvlášť důležitý, stezka ve skalní soutěsce.

Nečekal se žádný útok. Tehdejší válčení za první války bylo nesmírně kruté, ... přesto se jisté starodávné obyčeje často zachovávaly.

A k nim patřilo „nebudit Ježíška“.

Tak se tomu aspoň na naší straně fronty říkávalo.

Když říkám „na naší straně fronty“, nemyslím tím jenom jednu stranu bojiště. „Naše strana bojiště“ je zde míněna jako ta strana, na které proti sobě stály dvě nepřátelské armády.

Protože já jsem cítil, že obě strany bojiště jsou „naše“, ... obě jsou plné nešťastných mladíků...

Přestalo sněžit. Z vysokých sněžných oblaků klesaly jenom vločky ticha.

Četl jsem si ve světle maličké lampy dopisy z domova. Znovu a znovu...

Maminka mi psávala dojemné dlouhé dopisy a já jsem si při jejich četbě připadal, jako bych seděl u ní v naší venkovské kuchyni a jako bych se nedíval na písmenka, ... jako bych jí naslouchal.

Také mi psali strýcové a kamarádi... a profesor ze školy... měl jsem ty dopisy seřazené a čítal jsem si v nich denně, jinou četbu jsem v zákopech stejně ani neměl.

A v tom -

Útok.

Vyletěly světlice.

Vzlétly dělostřelecké granáty.

Z druhé strany, „nepřátelské“ strany, vyběhli vojáci.

Copak o to, vymyšlené to měli dobře. Nepředpokládali jsme, že by se o vánoční noci přestalo zachovávat nepsané příměří, a právě tento úsek fronty mohl být průlomový, kdyby se nepřítelům podařilo na tomhle svahu vyřadit naši obranu, mohli touto štěrbinou, jako prasklinou ve vodní hrázi, protékat jejich jednotky do našeho týlu a obejít nás zezadu. Dostat nás tím do neproniknutelného sevření a napadnout nás pak zepředu i zezadu... ZNIČIT.

Strategicky to bylo vymyšlené skvěle.

Při společenských hrách prohrává ten, kdo poruší pravidla.

Za války se naopak falešní hráči mohou dostat k medailím, k vítězství...

A zaútočit na Štědrý den – není to falešná hra?

Díval jsem se na vojáky, běží s puškami, na nich mají nasažené bajonety... pádí proti mému úseku fronty –

A já sedím za kulometem...

Stačí –

Stačí, abych začal střílet.

Měl jsem dobré postavení. A z mého místa jsem ... v poměrně jasné štědrovečerní noci... mohl střílet na jisto, ... jako bych byl u nás doma na pouťové střelnici...

Chvilka –

A všichni ti, kdo se v tuhle chvíli drápou proti mně na svah, budou –

Mrtví.

Představil jsem si, že budou MRTVÍ. Ne jenom „mrtví“, mrtví v uvozovkách.... Tedy: nepředstavil jsem si jenom obvyklou úřední zprávu, ve které nějaký pozívávající novinář napíše „došlo k tolika a tolika ztrátám na životech“. Už jen formulace, jakou jsem čítával ve válečných novinách „došlo ke ztrátám na životech“ se mi jevila odporná... Jako by to nepsal člověk, jako by tyto hlásky črtal... ďáblův dráp...

Seděl jsem za kulometem a uvědomoval si –
TOHLE JSOU MOŽNÁ POSLEDNÍ MINUTY MÉHO ŽI-
VOTA.

V novinách se objeví zpráva –
„Při útoku na předsunuté pozice našeho zákopového
opevnění padl ten a ten...“

Ten a ten?

JÁ.

Každý, kdo za nějaké války padne, je přece nějaký JÁ.

Možná ani nenapíše jméno... mé jméno.

Někdy se píše jenom počet padlých, mrtví jako by se pro-
měňovali... do číslic...

Představil jsem si, že každý z těch, co na mě běží, ... aby
mě zabili, zastřelili, probodli bajonetem... má jistě někoho,
kdo ho má rád –

Někoho, kdo dostane zprávu o jeho smrti..., otevře dopis,
... rozpláče se...

Uvědomí si, že ten, kdo padl, jej miloval... a ti dva se už
nikdy na tomto světě neshledají...

Samozřejmě, ... nemutýroval jsem „přímo takhle“, ... to
ne..., na to nebyl čas v moři záblesků... v pablescích ze svět-
lic, ... z dělostřeleckých salv, provázejících útok..., vnímal
jsem myšlenky pouze v podobě rozplývavých pocitů... V té
kvílivé střelbě, začala kolem mě hvízdát nad zákopem...

Nemyslel jsem si to –

Ale cítil.

Tak jasně, jako jsem cítil, že jestli nějaká z těch kulek, co
bzučí kolem mě, se do mě trefí... bude jednou stát listonoš
s mým úmrtním oznámením před naším domkem...

Listonoš, pan Bodlák... rozpačitý jako vždy, když přináší...
... smrt...

„Už jdu, už jdu,“ zavolá má babička, výminkářka... a bude
se štrachat ze vrátek.

A pak –

Pak bude číst těch pár řádků, že já...

Že já jsem -

Vlastně: že já NEJSEM.

Zkrátka...

Díval jsem se upřeně na roj střelců běžících proti mně...
a nestřílel jsem.

ANI JEDNOU JSEM NEVYSTŘELIL.

Ne, nebyl jsem pacifista, kdepak. Tohle byl sice můj první „válečný křest“, do té doby jsem ještě nikdy na nikoho nevystřelil, nikoho neranil, nikoho nezabil. A možná, kdyby nebyla právě štědrovečerní noc, stiskl bych spoušť kulometu... jako ji stisklo v jiných zemích v těch dnech tolik lidí ... a za chvíli by z těch vojáků, co se na mě řinuli po zasněženém nočním svahu, z těch, co přicházeli, aby mě zabili, by pro mě nebyl nebezpečný už ani jeden. Všichni by leželi ... nehybně... nebo by se svíjeli... na zmrzlé italské hlíně...

A já... bych byl živý.

Ale střílet na někoho ... o Vánocích?

Seděl jsem u kulometu a nestřílel.

Zabijí mě.

Co se dá dělat...

Nikoho nezabiju.

NEMOHU.

Zabít mě mohou.

Ale přinutit mě, abych já někoho zabil -

NEMOHOU.

Pamatuji se, že jsem se ještě podíval na hodinky, ... velké bachraté hodinky..., dostal jsem je od dědečka, když jsem rukoval.

„Ať ti, hochu, měří jen dobrý čas,“ zašeptal stařeček, když mi je na nádraží předával.

Mžikl jsem na hodinky... Byla přesně doba, kdy u nás doma, kdesi v dálce, pod těmi samými hvězdami, pod kterými se na mě řítí s bajonety cizí vojáci, byla přesně ta doba,

kdy pod těmi samými hvězdami v dálce sedí mí blízcí ... v našem venkovském kostele ... a zpívají... jsou právě na půlnoční. ZPÍVAJÍ. Kolik jich asi myslí na mě...

Kněž pozvedne monstranci –

SEDEĽ JSEM U KULOMETU A NESTŘÍLEL.

Cítil jsem takovou –

Ani ne „blízkost Boží“... to by bylo v tu chvíli slabé, hodně slabé slovo...

Cítil jsem takovou ... jednotu ... jednotu s Pánem života..., jakou jsem nepocítil nikdy předtím ani potom...

NEVYSTŘELIL JSEM.

Viděl jsem za dobu, kdy jsem byl na vojně ... pomáhal jsem v lazaretě... několik strašlivých umírání... viděl jsem těla, která byla tak rozbitá, že jsem nechápal, jak se v nich ještě může držet život... viděl jsem tolik průstřelů a mohl jsem pozorovat tolik ran, jaké způsobily našim vojákům bajonety... Uměl bych si představit, že nyní se i já stanu jedním z těch, co v nejlepším případě budou ležet v nemocničním sále... ale pravděpodobně se na něj ani nedostanou... naloží je na fúru a odvezou do nějaké jámy... tady se nepohřbívalo s poctami a salvami... mrtvých bylo na italské frontě tolik...

Zavřel jsem oči.

Nechtěl jsem vidět toho, kdo do mě vrazí bajonet.

A pak –

Pak jsem zaslechl hlasy.

Mateřštinu.

Nechápal jsem, ... že ... na mě ... útočí naši –

„Kucíííííí, neblázněte, tady jsme my,“ zařval jsem a volal to znovu a znovu.

Běžící vojáci mě zaslechli... v tiché vánoční noci zcela jasně... zaváhali... asi je napadlo, jestli to není lest...

Ale zastavili se.

Zavolal jsem číslo svého regimentu a svoje jméno a svou hodnost.

Vojáci stáli na zasněženém svahu, mlčeli.

Po válce jsem se vydal do vojenských archivů, abych zjistil, jak bylo možné, že nějaký velitel vydal nesmyslný příkaz, aby naši vojáci zaútočili na naše vojáky. Žádný doklad jsem o tom nenašel.

Nebylo divu. Hodně materiálů se skartovalo a myslím, že ti, kdo byli odpovědní za tento absurdní rozkaz, se sami a včas postarali, aby doklady o něm zmizely.“

Když uvažuji o dědečkově vyprávění nyní po letech, nepřipadá mi absurdní, jako mi připadalo, když jsem mu naslouchal v dětství.

Ono to, že jedna jednotka armády zaútočí při boji na jednotku stejné armády, není, ... jak dobře vědí vojenští historici..., zase nic tak neobyčejného. Říkává se tomu „friendly fire“, je to tak zvaný, ironicky nazývaný „přátelský útok“. V době, kdy nebyla spojovací technika ještě rozvinutá, to nebylo nic neobvyklého... v dějinách válek se o tom najde zmínka... i ve Švejkovi se o něčem podobném lze dočíst. Ale i v době, kdy byla dorozumivací schopnost vojenských korpusů na skvělé úrovni, docházelo k přehmatům... ..Co teprve v těch časech, ve kterých se dorozumovalo přes dráty, natažené frontovým územím ... a zprávy byly kolikrát zkomořeny, že se nedalo porozumět větám, pochopit slova...

Nechám dědečkovy vzpomínky znít dál...

„Když jsme se dozvěděli, že bychom byli pobili sami sebe – Někteří se rozběsnili.

Jiní se dali do smíchu.

Uvařili jsme čaj ve velkém kotli a proseděli jsme tu štědrovečerní noc v neznámé italské krajině... zpívali jsme, modlili se...

Skrývali jsme se v zákopech, co kdyby nepřítel zaútočil už v tuto noc...

Kdyby, jak se naším vojenským žargonem říkalo, přece jenom „Ježíška probudil“.

Hovořili jsme, modlili se... Tuto noc jsme přežili... Ale co zítra ráno...

V zákopech nejsou ateisté.

„Rudo...“

Běží ke mně mladík.

Nejdřív ho v tom šeru a v plnovousu, jaký si na vojně dopřál, nepoznávám..., pak jsem ho poznal... syn starosty z jedné jihomoravské vesnice, kam jsem párkrát přijel k příbuzným na prázdniny.

Můj vzdálený bratranec.

Mrazilo mě.

Kdybych vystřelil –

Byl bych zabíjel nejenom krajany.

Byl bych zabil i kamaráda, byl bych zastřelil jediného syna našeho dobrého známého,... Rudu starostovic...

Svívalo...

Po opraveném telegrafním vedení přišla zpráva, že se jednotka, která „nedobyla naši pozici“ má přemístit zpět na „své výchozí stanoviště“.

Žádná omluva, žádné vysvětlení.

Vojáka potrestají, když nemá dobře vyčištěný knoflík uniformy, ... generála nepotrestají, když nechá nesmyslně padnout celou svou jednotku.

Pak jsem bojoval dál ... a další léta, ... dostal jsem se do zajetí –“

Ještě dlouho vyprávěl dědeček o svých vojenských anabázích, o své cestě kolem Japonska a Čínským mořem, o cestě legií...

O těch věcech se dá dočíst, lze je nalézt v tolika knihách, svědectvích.

Ale mě zaujal hlavně tenhle bod... štědrovečerní chvíle.

Symbol?

Jistě, VELIKÝ SYMBOL.

Člověk se nemá ptát, ... říkává se... komu zvoní hrana, zvoní jemu.

Člověk se nemá ptát, na koho střílí, ... vždycky střílí na nějaké JÁ.

Kdyby dědeček nezaslechl mateřštinu, rozstřílel by oddíl svého národa...; oddíl své vlastní armády... Co by se mu stalo? Na tomto světě asi nic.

Ututlalo by se to.

Ale... na onom světě?

Na onom světě nelze nic UTUTLAT.

Konečně –

Co kdyby dědeček v onu štědrovečerní noc začal střílet na cizí jednotku, ... kdyby na jeho kótu byly vyslány jednotky cizí armády, aby dědečka opravdu zabily –

Změnilo by se vlastně příliš?

Tekly by slzy jiným matkám po padlých synech.

Ale slzy matkám by tekly...

Opět by dědeček střílel do lidí, kteří by cítili bolest, ... umírali..., leželi zoufalí na zmrzlé italské hlině...

Mluvili by jinou řečí.

Ale ... srdce všech lidí mají stejnou mateřštinu.

Bolest všech lidí má stejnou mateřštinu.

Byla zase štědrovečerní noc.

Naše rodina seděla kolem stolu a děti se smály... a v dále žilo tolik rodin, které žily... díky tomu, že dědeček jednou nevystřelil...

Kolik strun života by se přetrhlo, kdyby byl střílel...

Kolik míst u štědrovečerních stolů by bylo prázdných.

Kolik dětí by se nesmálo u vánočních stromků –

Nenarodily by se.

Na zdi pokoje, ve kterém máme vánoční strom, je zavěšená podobizna našeho dědečka, kolorovaná válečná fotografie...

Dívám se na ni.

Dědeček se díval kdesi v Itálii přímo do objektivu fotografie... a tak nyní jeho pohled vypadá, jako by se dědeček díval do očí tomu, kdo pozoruje fotografii.

Dívá se mi do očí –
Dívám se mu do očí.
Dědeček se trochu usmívá.
Trochu, jak se mi zdá, ironicky.
Jako by jeho pohled říkal: „Ať vystřelíš na kohokoliv, vždyc-
ky jsi vystřelil na nějaké JÁ...
Ať ublížíš komukoliv, vždycy jsi ublížil nějakému JÁ...
Ať kvůli tobě cítí v tuto chvíli úzkost, smutek, samotu, kdo-
koliv, ... vždy kvůli tobě je zraněný nějaký...
JÁ.

Zapomínání

(vyprávění pana J. F.)

Dneska jsem si zapomněl zpěvník.

Představte si..., jdu do kostela a zapomenou zpěvník.

Je mi už jedenaosmdesát... a tak není divu, že občas něco zapomenou. Peněženku. Legitimaci. Kapesník...

Dokud žila manželka, tak se mi to nestávalo. Volávala na mne ve dveřích „Dědo, kapesník? Máš? Dědo, dýmku, máš?

Dědo, rukavice?

Nezapomněl jsi?“

A já se zamyslel. Poděkoval. A vrátil se pro kapesník nebo dýmku nebo rukavice.

Od té doby, co manželka není na světě, zapomínám každou chvíli na něco..., udělal jsem si dokonce seznam zapomínaných věcí. Mám ho přišpendlený u dveří.

A čtu si ho, než vyjdu z domu.

Jenže -

Často zapomenou i na ten seznam... nepřečtu si ho. Zase zapomínám. I na seznam toho, na co nemám zapomenout.

Konečně, zpěvník na tom seznamu stejně nikdy nebyl.

Sedím tedy bez zpěvníku o Vánocích v kostele... a uvědomuji si, že jsem zapomněl i slova písniček. Písniček, co zpívám od dětství...

No, proto jsou zpěvníky, aby lidé mohli zpívat, i když zapomenou slova. Přečtou si je ve zpěvníku.

Jistě, mohl jsem se k někomu naklonit, zpívat z jeho zpěvníku... ale jsem starý ješita a nějak se mi nechtělo přiznávat se, že jsem... zapomnětlivý ješita.

A tak otvírám pus, opakuji, co slyším... snažím se budít dojem, že si všechno pamatuju.

A v tom mě napadlo -

COPAK ZPĚVNÍK.

Zapomenout zpěvník, to není nic důležitého.

Ale na kolik důležitých věcí asi zapomínám a ani o tom nevím?

Člověk zapomíná na nejdůležitější věci a přitom zapomíná, ... že na ně zapomněl.

To už je asi ten nejvyšší stupeň zapomnětlivosti.

Když jsem přišel domů, vzal jsem si papír a tužku.

A začal jsem zapisovat.

Bral jsem jednoho ze svých blízkých, ... ze svých příbuzných... jednoho po druhém...

Vždycky jsem si nadepsal jméno a uvažoval, na co jsem mohl ve vztahu k němu zapomenout... Co by mě mrzelo, až z tohoto světa odejdu (a v jedenaosmdesáti se může stát snadno, že člověk odejde), co by mne mrzelo, že jsem mu zapomněl říct, co jsem zapomněl dojednat, sejít se s ním, zařídit...

A pak jsem si zapálil dýmku.

Jako bych zase slyšel hlas své milované ženy:

„Dědo, nezapomněls' dýmku?“

Ne, nezapomněl. Její hlas mi teď nemusel nic připomínat.

Ale uvědomil jsem si, že zní, ... stále zní... jiný hlas.

Hlas, který nás vybízí, jestli jsme nezapomněli na něco důležitějšího, než je nějaká ta dýmka..., kapesník nebo rukavice.

A tak jsem se díval na seznam, jaký jsem sepsal.

A umiňoval jsem si, že hned dnes... ne zítra... hned dnes... začnu podle toho seznamu plnit, na co jsem zapomínal.

Sedím -

Pokužuji.

A děkuji, děkuji andělu strážnému -

Děkuji, že jsem si zapomněl zpěvník.
Přišel bych na nápad s tímhle seznamem, kdybych si nezapomněl zpěvník?

Ono i zapomenutí může být dar....

Pokud člověk nezapomíná -

Pokud nezapomíná, že vším, co ho v životě potkává, jej vede Pán nezapomínání ... vede k velkému poznání...

Nic, co nás v životě potkalo, nebylo zbytečné...

Tichá noc, svatá noc

(vyprávění paní J. P.)

Tak ta noc –
Ta noc nebyla tichá.
VŮBEC.

Spící probouzely rány na dveře..., křik, křik, křik, ... štěkot vlčáků...

Razie. Prohlídka.

Zatím prohlídka bytu probíhala o patro níž. Ale pak bude...
prohlídka nahoře... U nás.

Kolik jich už bylo za těch válečných let.

A u nás v bytě se právě schovávalo dítě našich známých.

Holčička..., stará jako já, devítiletá..., její rodiče ji k nám přivedli, jestli bychom ji u nás pár dní nenechali, než naleznou nějaký úkryt v horách u příbuzných..., bezpečný úkryt pro celou rodinu. Zapojili se do odboje. A když je někdo udal, nezbyvalo jim než se skrývat. Pokud by je chytili, šli by do transportu. Rodiče i holčička. Tehdy jsem nevěděla, co slovo „transport“ může znamenat. Rodiče to věděli. Věděli, že slovo transport může znamenat jiné slovo...

Slovo SMRT...

Ten večer nebyli rodiče doma.

Odešli ke známým, maminka nám připravila večeři a já rozložila domino.

Byl den před Štědrým večerem a my se se Zdeninkou na Štědrý večer moc těšily, i rodiče se těšili, že té vystrašené holčičce připraví hezký vánoční den, tedy, pokud to bude možné, chtěli jsme, aby se nám aspoň na Vánoce podařilo setřít jí strach z jejího plachého pohledu. Tušila jsem, že mí rodiče

odešli, aby sehnali něco k jídlu a nějaký dárek pro Zdeninku, za války se přece jen občas něco sehnat dalo i bez potravinových lístků... a mí rodiče měli dost známých.

Byly jsme samy doma.

Snědly jsme večeri a zrovna začaly rozkládat po stole kostky domina.

A v tom ten křik –

KŘIK, KŘIK.

Zdeninka se zajíkla...

V poslední době se už tolik naplakala..., teď ani plakat nemohla. Seděla s široce rozevřenýma očima. Mlčela.

Plakala tichem.

Věděla jsem, že nelze nalézt nějaký úkryt, byla jsem svědkem několika prohlídek, prohlíželo se opravdu VŠECHNO. Mamince vyházeli věci ze skříní, rozpárali peřiny..., peřím létalo po pokojích, jako by v bytě divočela vánice. Rozpárali polstrování na křeslech i na gauči. Vyházeli knihy z knihovny. Dupali po nich. Proklepávali zdi, hledali zazděný výklenek. Napadlo mě, že jim ani tak nejde o to něco najít, jako nám co nejméně zničit byt.

Jak bych mohla někde schovat Zdeninku?

Neměla jsem sourozence, a tak jsem k té holčičce přilnula daleko víc. Nahrazovala mi sestřičku.

A také... Zdeninka byla stále taková vyděšená... Jak by člověk nemohl mít soucit s takovou hubeňoučkou „hromádkou neštěstí“.

BYLI TU.

TLOUKLI NA DVEŘE.

Uvažovala jsem, jestli mám otevřít, ... rány na dveře byly příliš silné – neotevřu?

VYRAZÍ DVEŘE.

A za dveřmi se ozýval štěkot.

„Mají pejsky,“ vyjekla Zdeninka.

I to slovo „pejscí“, jaké se ozvalo, bylo dojemné...

Zdeninka nevěděla, jaké štekající bestie přicházejí při takových razíích...

Raději jsem odemkla. Stejně by vyrazili dveře.

„Kde máš rodiče?“

„Nej,“ řekla jsem... S,“ vyjekla jsem, „ou... tu...“

„Jste tu samy?“

Kývla jsem.

Do dveří vešel vysoký, mladý voják. Tehdy, ke konci války, chodívali městem stále mladší vojáci... Starších ubývalo, starší už padli... Zavolal na kolegu, ať jde se psem o patro výš. Tady to projde sám.

Věděla jsem, že jistě mají seznam nájemníků... a jakmile jej začne procházet, Zdeninka na něm nebude a -

A -

A radši jsem nemyslela na to, co bude za tím „a“.

Voják vešel do pokoje, rozhlédl se.

Zdeninka stála před ním.

A náhle -

Začala zpívat.

„Tichá noc,
svatá noc...“

Popoběhla jsem k ní a začala jsem zpívat spolu s ní... Zpívaly jsme... vzaly se za ruce, dva maličcí koledníčkové..., ... dvě vánoční holčičky..., mladý muž se na nás udiveně díval.

Nevím, kolik veršů jsme přezpívaly.

Pak -

Pak se otočil.

Odcházel.

A v tom se vrátil...

TEĎ VEZME REVOLVER -

Díval se na nás. Natáhl ruku a pohladil Zdeninku po hlavičce, pohladil i mě a chvíli zaváhal.

„K čertu s tou pitomovou válkou,“ řekl. A mně se zdálo: vyzlykl to.

Vypadal tak mladý, dětský, bezbranný, ... skoro jako mamčin bratr. Ještě školák.

Zdeninka zpívala dál.

A ten vojáček se přidal... a já taky...

A zpívali jsme všichni tři ... a kolem nás byla temná válečná noc... a z hořejšího patra zněl křik a křik a křik... a štěkání vlčáka.

„Mohla bych si pohladit pejska?“ zeptala se Zdeninka, když jsme dozpívali.

Voják se otočil, vyšel, práskl dveřmi.

Když se vrátili rodiče, vyprávěly jsme jim, jak jsme si s jedním vojáčkem, takovým mladým, zazpívali.

Rodiče zděšeně mlčeli.

Kdyby byli doma, jistě by prohlídka takhle neprošla.

Pamatuji si, co řekl v tu noc tatínek:

„Tak se podívejme, někdo složí písničku... a neví, že tím někomu za pár pokolení zachrání v nějaké válce život...“

Musí to být písnička?

Někdy stačí podat jenom tón -

Někdy ... i v době míru ... může lidský život zachránit třeba i jeden jediný „tón“, který podáme někomu, kdo by bez něj nepřežil...

Možná na ten tón teď někdo čeká -

Možná právě teď -

Na náš tón...

Možná v téhle tiché noci...

„Veselá babička“

Když jsem byla malá, měly jsme dvě babičky.

Jedna byla babička. Jenom babička.

Jakmile se řeklo: babička, každý věděl, kterou se myslí.

Ta druhá nebyla pouhá „babička“, to byla „veselá babička“.

Jakmile se řeklo: přijede „veselá babička“, bylo jasné, kdo přijede, a my děti jsme už začínaly jásat a připravovat si, co všechno babičce ukážeme, kam s ní půjdeme. A těšily jsme se, jak se nasmějeme.

„Babička“ byla perfektní, její byt byl vždy uklizený, jako by měl jít na výstavu.

„Veselá babička“ byla trochu jiná. Ne, že by nebyla pořádná..., ale pořádek u ní nebyl na prvním místě...

Každé Vánoce se naše rodina scházela jak u „babičky“, tak i u „veselé babičky“. Přijížděli jsme na návštěvu k té i oné babičce pohromadě, celý rod... tedy i s tou druhou babičkou. K „babičce“ jezdila „veselá babička“ a naopak.

„Kdyby si aspoň ty okna na Vánoce umyla,“ zaslechla jsem jednou zanaříkat „babičku“, když jsme byli na návštěvě u „veselé babičky“ a „babička“ pozorovala šmouhy na oknech.

Veselá babička opravdu neměla tak nablýskaná okna jako druhá babička..., ale ani se o to nestarala, vzala si brusle a šla s námi na kluziště.

Poznámku druhé babičky tehdy zaslechla.

Pamatuji si dobře, jak mi to bylo nepříjemné... trapné... „veselé babičce“ ale tahle poznámka, uštěpačná poznámka, nevdála.

„Však on bude na kluzišti ten led dost nablýskaný,“ zasmála se.

A vesele jsme bruslily až do večera, „veselá babička“ nás učila všelijaké krasobruslařské figle a nakonec jsme si na kluzišti zahrály hokej, jedna vnoučata proti druhým vnoučatům.

Tohle naše vánoční bruslení může být symbolem pro vztah obou babiček ke světu. Jedna vyhledávala dokonalost, pečlivost, perfekcionismus... a druhá vyhledávala na tomto světě, ... kde máme své místo na tak krátkou dobu..., radost. Radost pro lidi kolem sebe. Jednou jsme šli na maškarní ples a „veselá babička“ se namaskovala za Červenou karkulku a mně pořídila kostým vlka... strávila při jeho přípravě tolik času, že by ve stejné době jistě mohla vygruntovat.

„Dělá ze sebe šaška,“ řekla druhá babička, „v jejím věku a... Červená karkulka?“

Ale já byla nadšená.

A dodnes, když si na ten dětský ples vzpomenu, usmívám se... a je to už dobře nějakých čtyřicet let.

„Babička“ byla na onom plese také, byla tam bez masky... k našemu věku se už nehodí dělat ze sebe nějaké ty šašky, řekla významně, když se dívala na veselého vlka, ... na veselou Červenou karkulku, tančící s ostatními namaskovanými dětmi.

Seděla mrzutě v rohu sálku a upíjela pomalu limonádu...

Jednou, to už jsem byla větší, „babička“ byla mrtvá a zbývala mi jenom „veselá babička“, jsem se zeptala, já, velká holka, „veselé babičky“, jestli jí nevadilo, jak o ní druhá babička hovořovala.

„Kdepak.“

„Kdepak?“

Kývla.

„Víš, já jsem měla taky takovou matku, pečlivou, dokonalou matku... všechno musela mít uklizené a vysmýčené... a jednou před Vánoci, když dělala velký úklid, tak se pustila taky do oken. Myla okna, a jak tak stála, sedmdesátiletá paní, na římsě okna, dostala závrať, uklouzla a spadla ze třetího patra...“

Tohle jsem nevěděla.

„Víš,“ pokračovala „veselá babička“, „od té doby, jsem si já, sirotek, uvědomila, že v životě jde o něco jiného než o nějaké to okno bez šmouh a čistě vymalováno...“

Zamyslela se.

„V životě jde o to, aby si člověk uklidil, vymaloval, vyčistil ten čas, který má na světě přidělený... aby ten čas nechal krásně čistý a radostný pro sebe a pro ty, které má rád...“

Vícekrát jsme už o tom nehovořili.

Obě babičky, „babička“ i „veselá babička“, jsou dávno na onom druhém světě, na kterém už asi jsou všechna okna andělsky umytá a všechny příbytky andělsky uklizené...

Protože obě babičky bydlely ve stejném městě jako já, jenom každá na jiném jeho cípu, stává se mi, že několikrát do roka projdu kolem domu, ve kterém bydlela „babička“, i kolem domu, ve kterém bydlela „veselá babička“. Dívám se do jejich oken. Už dávno za jejich okny bydlí jiní lidé a ona okna bývají vždy skvěle umytá... Babičky tam už nejsou. Když jdu kolem oken, za kterými bydlela „babička“, vydechne chlad... když jdu kolem oken „veselé babičky“, vydechne radost, jako by se její okna měla každou chvíli už už otevřít a já jsem v nich měla spatřit její usměvavou tvář... Měla jsem je obě velmi ráda, a přesto ke mně „veselá babička“ přichází ve vzpomínce častěji... a vděčně ji vítám... Vzpomínka na ni mi pomáhá jít životem; znám tolik jejích průpovědek, pamatuji si na tolik báječných dobrodružství a nádherných zážitků, znám tolik příběhů a pohádek, jaké mi vyprávěla...

Když si vzpomínám na druhou babičku, vybavuje se mi její byt, dokonale uklizený byt, dokonale nalíčená dáma a věta: „Pozor, ať neuklouzneš, parkety jsou čerstvě navoskované...“

Mějte se krásně, mé babičky -

Mějte se krásně ve svém novém domově -

Věřím, že „babička“ si tam, pokud je to možné, vyprosila nějaký kartáč a drhne rajsskou podlahu ... i když ta podlaha je podle mne... skvěle vydrhnutá a navoskovaná...

A ta druhá?

Asi se směje s anděly a vypráví jim nějakou veselou příhodu, z tolika, jaké zažila...

Kdo ví...

Já vím jenom tolik, že ona prababička, která spadla z okna při mytí okna a změnila mé babičce vztah k životu, ho změnila i mně...

O kolik méně bych měla v životě radosti, kdyby se „veselá babička“ víc věnovala drhnutí dlaždic na chodbě než tomu, aby se se mnou koulovala na zahradě...

Letos na Vánoce jsem oběma nesla věnce ze chvojí na hroby -

OBĚMA.

Ale u „veselé babičky“ jsem ucítila cosi zvláštního... jako by se na mě odněkud ... z rajske blízkosti... sklonila její usměvavá tvář...

A políbila mě.

Co po sobě člověk zanechává v duších svých blízkých?

Co nejkrásnějšího po sobě může člověk zanechat v duších svých blízkých?

Radost.

Polibek... Polibek na duši... Milovaní nám mohou políbit duši i z onoho světa...

Vzpomíná někdo na své mrtvé: „Ta její okna, no ta byla tak skvěle umytá...“ ?

Myslím, že se vzpomíná tak, jako vzpomínám já -

Vzpomíná se na úsměv.

Na radostný smích.

Na radostný smích, jaký k nám doléhá z dětství...

Jaký k nám může doléhat -

I z ráje...

Spiritistické Vánoce

(vyprávění paní K. J.)

Já vím, já vím –

On ten spiritismus není nic čistého... Nic, do čeho by se měl člověk pouštět. Asi mi to chcete říct. Není to nic, co by se hodilo, aby chytrí lidé provozovali... a zvláště ne na Vánoce... Na ty už vůbec ne...

A přece jsem se jednou na Vánoce zúčastnila spiritistické seance.

Na studii jsem bydlela u své pratety, velké spiritistky.

Ten rok byli mí rodiče v cizině. A tak jsem musela zůstat i přes Vánoce u pratety. Jenom jsem si s rodiči dlouze zatelefonovala a pak jsem slavila Vánoce s pratetou.

Prateta byla úplně normální... Tedy: ... až na to, že byla spiritistka.

Ale neměla jsem jí to za zlé... a vlastně nikdo, pokud vím, si z ní kvůli tomu nedělal žerty, všichni jsme věděli, jak prateta milovala svého manžela. Zahynul ve válce, hned v prvním roce, a ten první rok byl také prvním rokem jejího manželství. Měla ještě několik dalších vztahů a všechny skončily tragicky, myslím, že právě kvůli tomu se prateta dala na spiritismus..., snažila se objevit cestu, jak by si mohla s těmi, co odešli, ještě na tomto světě popovídat. Obvykle jí při „vyvolávání duchů“ dělalo společnost několik stařenek. Když jsem tenkrát u ní zůstávala na Vánoce já, přizvala jenom jednu a tvrdila, že my tři jistě přivoláme z onoho světa někoho významného.

Moc se mi do toho nechtělo... jednak jsem se bála „vyvolávání duchů“... a pak jsem se také bála, že se při té seanci budu smát ... a pratetu rozzlobím.

Na Štědrý den se má dobrá prateta vyvolávat duchy neodvážila. Ale na Boží hod -

„Podívej, tenhle stoleček je pro to nejlepší,“ přistrkovala prateta starý vykládaný stoleček co nejdál od okna, „s tímhle spiritistickým stolečkem jsme zažily už tajemství..., no, to ti budu povídat a nejsou to žádné vymejšlenosti, můžu na to zavolat svědky...“ Spokojeně pohládila stoleček, měkce, jako by hladila svého kocoura. „Tady na tomhle místě, říkám, je nejlepší místo, tady se křižují nějaká ta ‘duchovní pnutí’... a tady dnes v noci NĚCO zažiješ...“

Usmívala jsem se.

Měla jsem pratetu ráda, jenže -

Měla jsem ji ráda s „láskyplným pohrdáním“.

S takovým, s jakým se starší sourozenci chovají ke svým malým bratříčkům nebo sestříčkám...

Prateta měla v sobě něco dětského, dětinského, v její snaze napojit se na svět duchů bylo něco směšného. A přece v tom bylo i cosi, co mě začalo zajímat jinak, než abych se tomu posmívala. Asi k tomu napomohla nálada pratetina bytu, kde snad všechno vypadalo, že je starší než nějakých sto let, ... prateta sama byla už devadesátiletá, a když tak ... maličká, věkem umenšená... rozsvěcela po pokoji svíce ve starobylých svícnech, vypadala sama jako duch, ... duch se vydal z onoho světa do našeho světa, aby mu dodal trochu romantiky...

Pratetin byt vypadal i ve dne poněkud strašidelně. Na stěně měla pět vycpaných papoušků, nechtěla je nechat ani po jejich smrti odejít ze svého života, a tak je nechávala dál v bytě.

Tmavé obrazy předků v sobě měly něco uhrančivého..., některé podobizny vypadají laskavě..., zato obrazy našich předků vypadaly, jako by mě chtěly každou chvíli začít hubovat.

A těch maličkostí, bibelotů, suvenýrů...

Míšeňské figurky na stolečcích a skřínkách vyhlížely jako zástup skřítků, jako by pratetin byt obýval spolu s ní tajemný nárudek trpaslíků.

K tomu je dobré si představit nevětraný pokoj, plný prachu ze záclon, starých těžkých závěsů, ... dusnou vůni minulých věků, mihotavé plamínky svíček -

A pak paní Esterku, stálou pratetinu společnici při výpravách do spiritistických končin.

Tahle stařenka vypadala jako přízrak. Spíš než člověka připomínala sochu, která se nějakým kouzlem umí pohybovat.

Snad nikdy jsem nepoznala člověka tak dokonale bez mimiky, jako byla tato pratetina společnice. Vyhlížela jako někdo, kdo se už pár desítek let nezasmál... pokud se zasmál vůbec někdy. Jsou takoví lidé, jejich obličej zůstává nepohnutý ... i když se hovoří o něčem smutném, i když se hovoří o něčem veselém, jako by na tváři nosili v jednom kuse masku.

Tak tedy -

Účastníci seance: já, má čilá tetička, nehybná Esterka.

Scéna: šero.

Plameny svící dodávají mrtvolnou náladu. Takhle, jako jsme usedli my, takhle se zřejmě usedá v tichu a ve svitu svíc ... při bdění v márnici...

Položily jsme dlaně na stůl.

„Tetičko,“ zaváhala jsem, „jsou Vánoce... neměly bychom to odložit?“

O Vánocích mi náš chystaný vpád do záhrobí připadal obzvlášť rouhavý.

„Právě o Vánocích to je ono,“ řekla paní Esterka, ... zdálo se mi, že to řekl někdo vedle ní ... nebo za ní... jako by to někdo řekl jejím hlasem, její rty jako by se při té větě ani nepohnuly.

Malíček mé pravé ruky se dotýkal palce ruky paní Esterky..., moje palce, položené na stůl, se dotýkaly jeden druhého... a můj levý malíček se dotýkal malíčku pratety.

Dokonalý „spiritistický trojúhelník“.

Na stolku před námi osm svící, rozestavených do hvězdy.

Pět krystalů křišťálu.

Křišťálový pentagram, jak mě prateta poučila.

„Tak koho budeme vyvolávat?“ zašveholila prateta. Její švitotivý hlásek se nehodil k té chvíli, spíš měla hovořit kamenými rty paní Esterka, napadlo mě.

„NAPOLEONA,“ vyhrkla jsem.

Abych pravdu řekla, trochu jsem se bála, ... on si člověk může dělat jaksi snadno žerty ze spiritismu, pokud nesedí u čarodějného stolečku, není kolem šero, vycpaní papoušci – Mramorové ticho vycházející ze rtů paní Esterky.

„Napoleona?“

Paní Esterka se na mě váhavě zadívala. Asi ucítila, že chci velkou chvíli zlehčit a trochu jí to vadilo. Na druhou stranu nechtěla přiznat žádnou nemožnost, a tak pokývla, poznamenala cosi o tom, že by bylo snad lepší začít jako obvykle někým z rodiny, jenže... proč ne. Napoleon. Vzpomínám si, že mě napadlo, kolik lidí u svých spiritistických stolečků asi v tuto chvíli vyvolává právě Napoleona, že se chudák na onom světě ani nezastaví, je to asi ten nejobvyklejší duch, po jakém spiritisté u svých stolečků touží. Koneckonců, prateta i já jsme uměly velmi dobře francouzsky, a tak, jak jsem předpokládala, se nebude opakovat trapná chvílka, když jsem se s Maďary pokoušela na nádraží v Budapešti dorozumět, abych zjistila, kdy mi jede můj rychlík... nejenom, že jsem jim nerozuměla ani slovo, dokonce jsem měla pocit, že jim nerozumím ani zvuky. S Napoleonem to bude jistě docela jiné.

Docela jsem se bavila.

Konečně –

S těmihle dvěma stařenkami je přece jenom zábava.

Kdybych se teď sešla s kamarádkami a šly si zatancovat, ona by to mohla být docela pěkná nuda oproti konverzaci s Napoleonem.

„Okno.“

Paní Esterka opět ukázala svůj čarodějnický trik, opět promluvila se zavřenými ústy... nebo to promluvil někdo, ukrytý za ní? Někdo temný? Někdo v tajemném cípu pratetina pokoje?

„Esterka říká, abys otevřela okno,“ pobídla mě prateta.

Pochopila jsem.

Už jsem od pratety leccos pochopila, věděla jsem, že je třeba pootevřít okno, aby nějaké fluidum mohlo pronikat do místnosti, ve které se seance provádí.

Popošla jsem k oknu -

V tu chvíli jsem poprvé ucítila mrazivý závan hrůzy.

Možná jenom nedoléhá okno a škvírami sem vnikl mráz, uvažovala jsem, možná to není onen ledový dotyk, jaký cítí podle svědků lidé v přítomnosti přízraků.

Abych mohla otevřít okno, musela jsem shrnout těžký plyšový závěs, plný prachu. Rozkašlala jsem se, vzala do ruky mrazivou klíčku okna, ... jako bych se dotkla studeného prstu kostlivce.

Ne... Odejdu... už jsem nebyla pobavená těmi stařenkami... jenom vyděšená...

„Víc otevřít,“ řekl kdosi, kdo si půjčil hlas paní Esterky, kdo si temný, kdo stál za ní ... teď jsem si byla jistá, že nehovoří ona, ani lehce nepohnula rty.

Otevřela jsem okno víc.

Mráz vběhl do vytopeného pokoje, mrazivá pěst mě udeřila do tváře.

Paní Esterka mi pokynula, abych se zase posadila ke křišťálové hvězdě.

Plameny svíce se zachvívaly -

Nepamatuji si, co paní Esterka říkala, doprovázena hláskem pratety, bylo to jako báseň v neznámém jazyce -

ZAKLÍNADLO.

Ale ať už to, co říkaly, bylo cokoliv, rozhodně to bylo děsivé, ty shluky písmen zaznívaly výhrůžně, přeludně, vzbuzovaly dusivou náladu, jako může vzbuzovat báseň v neznámém jazyce...

Okamžik ticha.

To nebylo obvyklé ticho... To bylo ticho, které vešlo a stálo vedle nás. Vyčkávavé, potměšilé ticho. Uhraňivé ticho.

Až jsem měla pocit, že když natáhnu ruku, dotknu se toho ticha ... zkřehlého ticha...

Paní Esterka vytáhla svazek tarotových karet, vzala jenom velkou arkánu, o které prohlásila, že pro tentokrát stačí, sejmula kartu, dala sejmout tetičce i mně, pak svazek karet pečlivě promíchala a opět do něj sáhla, vytáhla kartu a položila ji na stolek.

Sklonily jsme se nad ni -

Đábel.

Karta đábla.

Prateta vyjekla.

Já jsem mlčela, dívala jsem se na potměšitou kozlí tvář na oné kartě a nevěděla jsem, co bych si o tom měla myslet, oči đábla mžouraly z karty do mých očí...

Paní Esterka spokojeně přikývla.

„Máme šťastný den.“

Zakývala.

„NEJLEPŠÍ DEN.“

A pak -

Pak se na mě uhrančivě zadívala, a když promluvila, zdálo se mi dokonce, že se nyní její rty pohnuly.

„Ty tomuhle nevěříš?“ řekla paní Esterka. Poklepala na stoleček, ukázala na svíce. Nechápala jsem.

„TY TOMU NEVĚŘÍŠ,“ řekla paní Esterka a vysvětlovala mi, že když je mezi spiritisty někdo, kdo nevěří v úspěch seance, je to, ... jako by se na plamen vylil hrnek vody.

Styk se záhrobím zhasne.

„SNAŽ SE.“

A tak... jsem se zkoušela snažit.

Moc se mi to nedařilo. Ale snažila jsem se.

Jakmile jsem se začala snažit, jako by se pokoj proměnil..., stíny byly temnější, ostřejší, jako ... čepel tmy. Ze všech stran na mě najednou vydechovala úzkost... ani ne tak z toho po-koje, jako ze sošného pohledu paní Esterky a -

A z truchlivě bázlivého pohledu pratety.

Ale jak tohle čekání s dlaněmi přitisknutými na stůl trvalo déle a déle, začalo mi najednou všechno připadat směšné, velice směšné...

Už už se začnu hlasitě smát, napadalo mě -

A věděla jsem, že se na mne pratetička i paní Esterka roz-zlobí.

POŘÁDNĚ.

Jenže než jsem se stačila dát do smíchu, jako by mě do své mrazivé náruče stiskla ledová hrůza...

NĚCO SE DĚLO.

Jako by se v pokoji ozval ševel křídel -

Pak jejich tlukot.

Kdosi, ... kdosi neviditelný... zde proletěl.

Svíce na stole vrhaly mdlé světlo a toto světlo se náhle roz-čěřilo, ten neviditelný letící jejich světlo rozechvěl...

Prateta vykřikla -

Závěs před oknem v rohu pokoje se pohnul... a věděla jsem přece, že tam nikdo být nemůže... okno bylo otevře-né jenom nahoře, tamtudy by žádný člověk ... ani trpasličí... neprolezl.

Závěs se chvěl, chvěl.

MUSÍM VYBĚHNOUT Z POKOJE -

Musím utéct, zachránit se.

Ale nohy jsem měla náhle jako z křemene, nemohla jsem jimi pohnout, nemohla jsem odlepit ruce od stolku - jako by mi je stolek do sebe najednou vsál.

A pak -

Cosi se vymrštilo zpod závěsu.

Cosi se prosmyklo pokojem a srazilo ze skříně pratetiny párové japonské vázy.

Zřítily se na pultík, po kterém tančily pratetiny míšeňské figurky, krásná sbírka starého saského porcelánu, ... jak jen si na ní zakládal její zesnulý manžel.

A pak tma, jaká se zhmotnila... proletěla pokojem a srazila broušenou vázu na piáně a začala běsnit po pokoji –

V tu chvíli se stalo něco, co bych do té doby nepokládala za možné. Rty paní Esterky, té podivné chodící sochy, se náhle začaly hýbat, začaly se chvět ... a potom paní Esterka sténala, bolestně užasle..., jako by nikdy nespátřila tak názorné potvrzení příchozího ze zásvětí...

Vstala jsem. Konečně jsem odlepila nohy od země a vytrhla ruce srostlé se stolkem...

Pokročila jsem ke dveřím ze spiritistického pokoje.

A –

Uviděla jsem ho.

Byl přímo proti mně.

Temný.

Škodolibý.

Jakoby vytesaný ze tmy.

Díval se na mě, jako by mě chtěl tím pohledem nadosmrtní uštknout...

Dala jsem se do smíchu.

Mávla jsem proti němu rukou.

A řekla jsem:

„HAVRAN.“

Prateta i paní Esterka chvíli mlčely, tak byly obě dvě stále ještě polozalknuty hrůzou...

Teprve potom obě dvě také povstaly a dívaly se spolu se mnou na havrana, na černého ptáka, kterého zřejmě přivábilo k pratetinu oknu světlo svic, prosakující záclonou. Proletěl úzkým průduchem v horní části okna, v pootevřených okenicích... Poskakoval teď mezi rozbitými míšeňskými figurkami a vztekle do nich kopal a narážel zobákem, každou chvíli nějaký střep sletěl na zem a dodal té chvíli ještě výhružnější, ... ničivější náladu... prateta popošla rychle k oknu, otevřela je a pokoušela se pokřikem a máváním rukou vyhnat havrana z pokoje, bránil se, odmítal vletět do mrazivé noci...

Nakonec odlétl, prateta na něj vzala plácačku na mouchy.
Paní Esterka zavřela okenice, rázně je přibouchla.

Smála jsem se.

Nemohla jsem si pomoct.

SMÁLA JSEM SE A SMÁLA.

„Ty nevíš, kdo na sebe vzal tu... havraní podobu,“ řekla mi
paní Esterka.

To jsem opravdu nevěděla.

Chápala jsem, že paní Esterka se snaží zachránit si svou
duchařskou pověst.

Myslela jsem si, že havran je havran -

Ale...

Ale kdo ví.

Rozhodně jsem od té doby byla vyléčena ze všech spiriti-
stických vábení.

Ale napadalo mě něco jiného -

Proč se člověk pokouší vyvolávat mrtvé?

Nebylo by o tolik výhodnější, prospěšnější usednout bez
nějaké té strašidelné magie na chvíli u stolu a zamyslet se -

Proč je ten nebo ta z našich blízkých smutný?

Proč je sám?

Zoufalý?

Proč -

Proč pláče?

Co můžeme udělat s jeho duší... s jeho spirituální dušič-
kou... Proč si nezkusit v paměti VYVOLÁVAT ŽIVÉ?

Tohle by sice nebyl ten pravý, ten starý a tak romantický
spiritismus -

Ale mohl by to být spiritismus naděje. Spiritismus milosr-
denství.

Spiritismus záchrany...

Buchty pro babičku

Otevřené dveře

(vyprávění studenta F. N.)

Nesl jsem o jedné adventní neděli babičce buchty. Je to takový náš zvyk: když maminka něco dobrého vaří nebo peče, pošle mě s tím k babičce, a když něco dobrého na neděli vaří nebo peče babička, zavolá mi, abych se pro to u ní stavil. Bydlíme každý na druhém konci návsi, a tak to k sobě máme doslova „co by kamenem dohodil“.

Jenže tentokrát zvoním, zvoním -

Babička neotvírá.

Buchty voní.

A já mám stále větší a větší strach, ... tohle se mi nestalo ještě nikdy... aby tak babička... aby tak letos před Vánoci...

ZVONÍM. ZVONÍM.

To už je taková moje vlastnost: jakmile se něco špatného může stát, hned si to promyslím, hned se toho bojím.

Mohl bych říct:

Můj život byl plný strašlivých katastrof, které se nikdy nestaly. Co na tom, že se nestaly, že jsem si je jenom vymýšlel, jako teď... minulý večer jsem se díval na film v televizi... také tam šli ke staré paní... nemohli se dostat dovnitř... zvonili a tloukli na dveře, nakonec je museli vylomit... stará dáma ležela na zemi v kuchyni...

Představuji si, že babička upadla.

Představuji si, že ji někdo přepadl -

Možná zase měla srdeční záchvat... jednou už jeden ... slabý... měla...

MŮJ ŽIVOT JE PLNÝ KATASTROF, KTERÉ SE NIKDY NE-STALY.

Tak mi to říká bratr, který se mi kvůli tomu směje... proč jenom nenesl buchty babičce on... ten by se tady jistě ne-vylekal.

Zvoním... a uvědomuji si, že babička má v sedmdesáti stále báječný, záviděníhodný sluch.

Moje matka je o tolik let mladší než babička, a přitom se každou chvíli ptá, co kdo řekl..., pořádně nedoslýchá. Konečně: můj bratr má taky potíže se sluchem, jenomže on hraje několikrát týdně v beatové kapele a tam je nějaký randál... a jaký randál mají při zkouškách... Hraje tam? Jenom tam občas cinkne na triangu, jenom tam dělá legraci a říká o sobě, že je muzikant... ale stejně nedoslýchá...

TO BUDOU VÁNOCE...

Pohřeb o Vánocích.

Maminka bude muset jet do města k sestřenicí, co má pohřební službu.

Jistě si nechá šít nové šaty na babiččin pohřeb.

A co já?

Ty staré černé šaty z tanečních mi jsou už malé.

Babička -

Myslím na ni a vhrkly mi slzy do očí.

Proč musela zrovna o Vánocích?

Buchty voní a voní.

Jak by si na nich babička pochutnala.

A psát parte. To bude zase starostí, co napsat... Jistě to nechají na mně...

Slzy mi tečou po tvářích a otáčím se, abych šel i s těmi nádhernými vánočními buchtami domů.

„Co tam stojíš?“

V okně zahlédnu babiččinu tvář.

Dívám se na ni udiveně.

„Nechala jsem odemčeno a na dveřích máš cedulku, že mi nejde zvonek... asi kvůli té vichřici v noci,“ volá na mě babička a usmívá se.

Vezmu za kliku.

ODEMČENO.

Všechny černé myšlenky se rozplývají, jako by do nich zával vítr.

Nesu babičce buchty a babička se směje, když jí vyprávím, co všechno mi za tu chvilku strachu proběhlo v myšlenkách...

„Až budou pípat,“ říká babička, když jí povím o starostech, jaké jsem o ni měl...

„Tohle se u nás říkalo doma, když jsem byla malá. Lidé se starají o kuřata, ještě než se vylíhnou, dělají si s nimi starosti, ještě než jsou kuřata na světě... Nikdy jsem ti tvého pradědečka necitovala? Každému, kdo se bál něčeho, co se ještě nestalo, dával radu, aby se bál, „až budou pípat“. A všimni si: tolikrát chce člověk někam jít, ne a ne se tam dostat, nemůže tam vejít, buší a tluče na dveře, ... nebo zvoní jako ty..., a ani si pro samé starosti nevšimne, že dveře byly odemknuté. ŽE JSOU OTEVŘENÉ. Nejdřív zkus, jestli je odemčeno, a teprve potom zvoň. Proč by ses bál? Proč by ses bál předem? ... Až budou pípat...“

Babička odkryla papír z mamčiných buchet.

„No to jsou nádherné buchty, ... že nechám mamince moc děkovat...“

Šel jsem tiše domů -

Babička dostala buchty.

Já dostal víc.

Mnohem víc. Dostal jsem krásné poznání... Vánoční poznání...

AŽ BUDOU PÍPAT.

Na strach je času dost...

VŽDYŽ ŽIVOT NEMUSÍ BÝT PLNÝ KATASTROF, KTERÉ
SE NESTALY.

Je dost času se leknout katastrofy...

Ale leknout se jí -

AŽ ZAČNE PÍPAT.

Vánoční bonbon

(vyprávění paní J. K.)

Onehdy jsem našla bonbon.

Je na tom něco zvláštního?

Nic, dnes nic, vůbec.

Stačí vejít do nějaké dnešní samoobsluhy, supermarketu – Bonbony?

Děti se na ně nedívají ... aspoň mí vnuci... jako na něco vzácného, drahocenného...

Kdepak.

Je to něco jako chleba.

Před supermarketem jsem viděla děti, jak házely bonbony do fontánky, strefovaly se do delfína, který ve vodotrysku prská vodu...

Ale za války, kdy byla trocha jídla velkým darem, byly bonbony něčím nedostižným... pamatuji si, jak je naše maminka dokonce zkoušela vyrábět a jak se jí nepovedly... Dokonce ani naše kočka, která nebyla zrovna vybíravá, od mističky, na kterou jí maminka svůj bonbon položila, odběhla s uraženým mňoukáním. A přece... Náš dědeček byl velmi předvídavý – hned na začátku války naplnil na půdě velikou bednu, zvanou „moučnice“ moukou, koupil bednu cukru a nakoupil ve velkém kdečo... i když se mu někteří příliš optimističtí příbuzní smáli a říkali, že je to nesmysl... Pokud by válka neskončila do pár týdnů, do pár měsíců se mír rozhodně uzavře... kdo by měl zájem na tom, aby se něco ničilo a aby lidé umírali... přece je zde Společnost národů... a tak nějaká válka je jenom takové hrození a nic vážného... Dědeček věděl své. A když už dělal z našeho

domu velké skladiště potravin, nakoupil i velkou plechovku s bonbony.

Válka přišla.

Neodcházela.

Válka zde byla a jídlo, které dědeček nakoupil, mizelo, mizelo...

Moučnice byla prázdná.

Bedna s cukrem byla zcela prázdná a my děti jsme do ní přesto lezly a na prstíčky se pokoušely zachytit trochu cukru, rozsypaného po dně... a pak jsme prsty mlsně olizovaly... dosud se pamatuji na ten krásný pocit, když se podaří „osladit prst“...

V krabici na bonbony zbyl jeden jediný bonbon.

Odnesla jsem si ho a zabalila.

Napsala jsem pro jistotu na papír, ... ve kterém jsem v příštích měsících ten bonbon uchraňovala... jméno své nejlepší kamarádky...

Byl to můj vánoční dárek pro ni.

Moje kamarádka Járinka měla totiž strašně ráda bonbony.

Neměly jsme je, a tak jsme o nich snily... Někdy jsme seděly na půdě a vymýšlely si, jak, až válka skončí, půjdeme do cukrářství a budeme si kupovat bonbony, jaké nejdřív, kolik kterých koupíme...

Tenhle bonbon jsem -

Našla náhodou, objevila jsem ho v papíře na dně plechovky a hned jsem věděla, že to bude můj dárek pro kamarádku.

Co mě stálo úsilí, nevzít si ho -

Dědeček koupil před válkou opravdu skvělé bonbony.

Dodnes mi stačí přivřít oči, soustředit se... a kdesi v hloubce paměti vypluje chuť těch fantastických bonbonů.

Nikdy před tím, ani potom ... ani nyní, když vyprávím a supermarkety přetékají celými závějemi sáčků s bonbony, si neumím představit krásnější chuť...

Celé měsíce do Vánoc jsem ten bonbon opatrovala.

Kolikrát jsem ho už držela v ruce a toužila ho rozbalit –
ODOLALA JSEM.

A pak přišly Vánoce a Járinka bonbon dostala.

Jak jásama –

Za rok byly další Vánoce a já jsem neměla pro Járinku žádný další bonbon. Válka pokračovala a naše i jejich rodina, dříve obě tak dobře situované, nyní hladověly...

Neměla jsem ani jeden jediný bonbon pro Járinku.

Ale Járinka –

Járinka měla bonbon pro mě.

Byl to ten samý, jaký jsem jí dala loni. Jenom její jméno bylo na obalu bonbonu krasopisně zaměněno za mé jméno.

Dojalo mě to.

Dát dárek, to je někdy snadné.

Člověk něco koupí, zabalí, předá.

Ale uměla jsem si moc dobře představit, jak Járinka celý rok odolávala pokušení si ten dárek ode mě rozbalit, nechat v puse rozplývat nádhernou chuť „nebeského bonbonu“...

Dostala jsem nejenom dárek, dostala jsem rok odříkání, dostala jsem Superdárek, NADDÁREK.

Samozřejmě že jsem další rok odolávala já, ... ale jaké pokušení mě pronásledovalo...

Odolala jsem.

A o dalších válečných Vánocích si Járinka rozbalovala se smíchem, dárek, který poznala hned, jak ho vzala do ruky... a smála se a já jsem se smála...

Dvě nejlepší kamarádky.

Pak –

Járinka se před koncem války odstěhovala... po válce jsem ji už nikdy neviděla, prý se s rodinou odstěhovala někam za oceán.

Pamatuji si, že jsme předtím, než se z našeho města stěhovala, seděly u nás doma a já přinesla nůž a bonbon.

Putovní bonbon.

Chtěla jsem ho rozpúlit a každá bychom snědly polovinu.
Jako důkaz našeho velkého přátelství.

Rozbalila jsem papírek –

Bonbon byl rozpadlý, vyschlý...

Ani jedna jsme na něj neměly chuť.

Zase jsem ho zabalila.

A obě jsme tentokrát napsaly na obal naše jména.

Járinka odjela...

Už nikdy jsme se neviděly.

Až letos jsem zase našla vánoční bonbon, náš vánoční bonbon...

Ani jsem ho nerozbalovala.

Po tolika letech musel vypadat asi dost hrozně.

Ale já jsem věděla, že to není jenom obyčejný, po desetiletích zkažený bonbon, je to i cosi vzácnějšího než démant –

Je to důkaz přátelství, které odolává pokušení.

Důkaz přátelství, které přežívá i tehdy, když se zdánlivě o nic nejedná.

Snědly bychom bonbon?

A co?

Zdánlivě by se nic nestalo... ZDÁNlivě.

Na letošní Vánoce mi přišel ze San Francisca veliký koš, rozbalila jsem ho, nedočkavě... nikoho v San Franciscu neznám.

A jméno odesilatele mi bylo dokonale neznámé.

Koš byl plný báječných bonbonů, nejdražších, nejlepších, jaké jsem si uměla představit.

V koši byl přiložený dopis. Psala mi Járinka. Vdala se za oceánem – proto jsem její amerikanizované jméno už nepoznala... Psala mi, že se náhodou dostala přes jednu paní z našeho města k mé nové adrese. Sama by chtěla přijet, podívat se na město našeho dětství..., ale má takové zdravotní potíže, že už se přes oceán nevypraví.

„Vzpomínáš na bonbon?“

Tuhle větu ve svém dopise podtrhla.

Ono to velké přátelství, to pravé přátelství je něco úžasného... Znamená to, že si člověk musí umět odříkat i to, co by někdy moc rád udělal, ale co si odříká, protože nemusí, protože ví, že to potřebuje jeho přítel... Přátelství, pravé přátelství vychovává duše... a přetrvává... přetrvává i léta, i dlouhá desetiletí... přátelství, jako láska, umí přetrvat i smrt...

„Vzpomínáš na bonbon?“

Ta věta v Járinčině dopise mě dojala.

Abych na něj zapomínala...

Kolik takových bonbonů má člověk v životě -

Kolik „bonbonových“ pokušení -

Odolá?

Když odolá, pak bylo přátelství přátelstvím.

Žijeme ve světě náhražek..., ve světě atrap, kolik je kolem nás náhražek lásky, náhražek pravého přátelství...

Ale byl by ještě život životem, kdyby v něm nebylo PRAVÉ „bonbonové“ přátelství?...

Tak po nějakých šedesáti letech se mi Járinka zase ozvala...

A zve mě k sobě. Je vdova... a má velký krásný dům s výhledem na město... mohu u ní bydlet, jak dlouho budu chtít...

Asi tam pojedou...

Dcera mi sice říká, abych nejezdila -

V mém věku je to prý nebezpečné.

Ale copak mohu ... odolat?

Bonbon vezmu s sebou.

Zase budou Vánoce...

Může si ho Járinka položit pod stromeček.

Anebo -

Anebo ho podá zase ona mně?...

Dát moc

„To by bylo krásný, kdyby se nadělovalo pod stromeček každý den,“ uvažuje dítě.

Jdeme letní loukou a dítě každou chvíli popoběhne, zasměje se, utrhne kytičku, běží za motýlem –

Je podivné uprostřed žhavého léta myslet na Vánoce...

Ale není divné, že děti myslí na dárky. Většina dětí si asi říká, že žije stále v Zemi dárků a nepřestává dárky očekávat.

Hodně dětí dokonce považuje za křivdu, když dary nedostávají.

Druhé dítě, starší, se na něj dívá s převahou staršího sourozence.

„Ty si myslíš, že jsi třeba... třeba... dneska nic nedostal?“

Dítě zakývá.

„A dostal?????????????“

„No a co tyhle kytky?“ ptá se starší dítě. Ukazuje na oceán květin, kterým putujeme...

„Kytky?“

„A co... tyhle mraky?“

Pozvedneme pohled vzhůru... po jasné, křišťálově něžné obloze právě proplouvají úžasná oblaka..., jako bychom se dívali na nejkrásnější galerii ze všech galerií světa...

„A co...“

Malé dítě se zapojuje do hry: „A co ti motýli a ta řeka, kde se budeme koupat ... a tatínek... a tamhle ta lípa ... a ta dobrá limonáda... a to, že...“

Zaváhá.

„A to, že můžeš běhat ... a nemusíš jezdit na vozíčku jako chromý Láďa,“ dodává druhé dítě.

„A že...“ uvažuje malé dítě překotně a v překotnosti si ne a ne vzpomenout.

„A to, že to vidíš a že můžeš mluvit ... a že neprší...“

Děti se baví –

Poskakují po louce. A vymýšlejí jednu věc za druhou.

Jeden dárek za druhým.

A opravdu –

Uvědomuji si při jejich hře: vlastně kráčíme nesmírnou zemí darů, ... tolikrát neuvědomovaných darů... úžasných darů... stále jako bychom kráčeli Štědrým večerem... dostávali DARY...

Jdeme se koupat k letní řece.

A přece jdeme vánoční krajinou.

Krajinou, ve které je narozená naděje... Radost... Tolik darů...

Připojuji se k té hře.

Vymýšlím to i to –

Přidávám k darům, jaké děti na letní louce pozorují, vymýšlejí a pojmenovávají... přidávám k nim další dary..., ty, na které malé děti ještě nedohlédnou... a které tu jsou... přece jsou...

V každou chvíli si člověk může pojmenovávat dary, ... jaké dostal, jaké dostává, jaké dostane... Každou chvíli je možné vyjmenovávat něco z té řeky darů, která kolem nás ... i v nás... nepřestává protékat...

Je krásný letní den.

Jsou Vánoce.

Je Štědrý den.

Stále je Štědrý den – nekonečný štědrý den –

Stále je Štědrý den pro toho, kdo si dokáže pojmenovávat dary... dary této chvíle...

Půlnoční

(vyprávění paní K. A.)

Ale ano, já vím... nemá se říkat půlnoci „dvanáct hodin“ – Má se říkat čtyřiaadvacet.

Ale neslyšela jsem ještě nikdy v životě někoho, kdo by řekl, když se v noci podívá na hodinky: „Hele, ono už bude čtyřiaadvacet...“

Nebo když někdo slyšel odbíjet na vězních hodinách půlnoc a řekl by do odbíjení –

„Á, tak nám už odbíjí čtyřiaadvacátá...“

A tak i když chodím na půlnoční ... a vlastně chodím na čtyřiaadvacátou hodinu..., vždycky jdu na „dvanáctou“. Cesta z naší polosamoty vede lesem ke kostelu ve vedlejší vesnici. Tam pan farář celebruje pro několik vesnic z okolí. Chodívám touhle cestou už přes šedesát let, začala jsem jako holčička s dědečkem a babičkou, pak jsem chodívala s rodiči a se sousedy..., bývaly to moc hezké cesty... dědeček nosil starou rodinnou lucernu, říkávalo se jí „vánoční“ nebo „půlnoční“. Potom jsme chodívali s baterkami – to nebylo ono, i když světla bylo mnohem víc. Když se svítí lucernou nebo svíčkou, svítí se poezií... Lidé, co s námi chodívali lesní pěšinou, ubývali, odcházeli k Pánu cest, k Tomu, kterého milovali a který miloval je, odcházeli z pomíjivé cesty na věčnou... Ubývalo milých stárnoucích lidí, co se mnou chodívali každý rok na půlnoční...

A přibývalo písmen na naší rodinné hrobce.

Lidé, jak plyne čas, se mění do písmen a číslic na náhrobních kamenech...

Ale jako by ti, co se mnou od dětství chodívali lesem na půlnoční, se mnou při těch vánočních cestách chodívali dál...

Kostel je zvláštní místo, naši mrtví jako by v něm byli tak blízko... blízko a živí...

A teď jsem šla lesem se svými vnučkami.

Třináct a čtrnáct let už je našim holčičkám.

Jezdívají k nám na vesnici na Vánoce celá léta. Letos přijely bez rodičů, ti měli pořádnou chřipku, kurýrovali se doma.

Chtěla jsem dětem udělat vánoční cestu co nejromantičtější..., snesla jsem z půdy starodávnou dědečkovu „půlnoční“ lucernu, ... vyčistila jsem její začazená broušená sklíčka...

Vyšly jsme.

My?

My samy?

Jako by zase s námi šli všichni ti -

Všichni, co leží za nízkou zídou našeho hřbitůvku.

Procházely jsme tiše temným lesem, svit lucerny hladil cestu... A já cítila „své milované“, ... nejsou vůbec daleko, nejsou „na jiném světě“, ... jdou nám po boku...

Milují je. Milují mě.

Ten, koho člověk miluje, je stále s ním. Je větší dar, který dává láska? Mrtví a živí se scházejí v lásce... A proto, kde je láska, může být samota poloviční...

Vyprávěla jsem holčičkám o jejich předcích - o těch, které jsem ještě znala, i o těch, o kterých jsem se jenom doslechla. Jednou, napadlo mne, jednou budou ony možná někomu, kdo se ještě nenarodil, vyprávět o mně. Vyprávět o téhle noční cestě. A tak jsem vyprávěla a vyprávěla... Člověk potřebuje znát ty, kdo šli jeho cestou před ním, potřebuje je znát, aby nebloudil.

Hovořila jsem o tom, co je v naší rodině štědrovečerním zvykem.

Po dlouhá léta.

Než se vydáváme na půlnoční, sepíšeme si dvanáct bodů.

Dvanáct věcí, které by člověk neměl v příštím roce zapomenout, aby se v následujícím roce proměnil k lepšímu a nebyl v přicházejícím roce SÁM SE SEBOU NESPOKOJENÝ.

Většina lidí dobře ví, na dně duše ví, co by měla udělat, aby se změnila. Co by měla změnit ve vztahu k tomu nebo onomu ze svých blízkých, aby se jí na světě žilo lépe...

A aby se na světě lépe žilo i tomu nebo onomu z jeho příbuzných, z jeho přátel.

Proto si lidé dávají předsevzetí.

Ale předsevzetí bývají lehoučkový dým... rozplývají se -

Člověk si něco umíní a zaraduje se: předsevzetí je hoto-
vé... A potom na ně zapomene.

S radostí na ně zapomene.

U nás v rodině jsme si proto navykli... a kdo ví po kolik pokolení se to v našem rodě už koná... si před cestou na půlnoční sepsat dvanáct námětů..., dvanáct vánočních předsevzetí.

Ty jsme promýšlely cestou, na ty jsme myslely při mši.

I cestou z půlnoční.

Ta předsevzetí, zapsaná na úzké ústřížky papíru, jsme si po celý rok vkládali do rozečtených knížek..., jako záložky...

PŘIPOMÍNKU.

Co si každý zapsal, než šel na půlnoční, se mu rozsvítilo v myšlenkách během mše...

Za každou z dvanácti hodin jeden námět k proměně...

Jeden nápad, jak někomu v životě pomoci: tím, že bych se změnil.

Z půlnoční si potom odnášel člověk ona předsevzetí spolu s požehnáním.

Odnášel si je zapsaná, ... v duši... Během roku si čítal na záložce dvanáct bodů. Přendávala jsem si záložku s oněmi zápisky z jedné rozečtené knížky do druhé...

Dvanáct bodů...

Dvanáct vánočních bodů.

Pokud má člověk „svá předsevzetí“ takhle zvýrazněná, nemůže se stát, aby na ně snadno zapomněl.

Cesty ke změně se už nemohou snadno rozplynout.

Jdu lesem, ... z vánoční lucerny dýchá třpyt -
Hvězdnaté lesní ticho... štědrovečerní ticho -
Jdeme s holčičkami lesem...

Poskakují, smějí se, tančí na lesní cestě, radují se ve sně-
hovém poprašku, napadal na zem a stále padá jako závoj...

Ve světle „půlnoční lucerny“ je cesta poetičtější, než bý-
vala loni -

Zdá se, že jsem zas malé děvčátko.

A jdu s dědečkem, babičkou, zástupem příbuzných a sou-
sedů -

Z lucerny vydechuje bezpečí, ... štědrovečerní bezpečí -

Čeho by se měl člověk bát, když se v Betlémě narodilo
bezpečí?

Nesu si svých dvanáct bodů.

Dvanáct námětů, co bych měla udělat -

Obvykle člověk uvažuje, co by měli dělat ti okolo něj, aby
se mu lépe vedlo... Proto se v našem rodě na to jde naopak.
Cestou na půlnoční člověk nemyslí na to, jak by se měli mě-
nit ti okolo něj, ... myslívá na to, jak by se měl změnit on... on
sám... Když člověk změní sebe, změní se i jeho svět...

Máme ... já i mé vnučky... své papírky s dvanácti body.

Zítří si je zase přečteme.

Možná se nad některými zasmějeme - Některé opravíme.
Nahradíme -

Ale i tak těch bodů, těch „... cest k radosti...“ zůstane dva-
náct.

Vložíme je do rozečtených knížek. Abychom se na těch
dvanáct cest ke štěstí dívali nejenom o Vánocích...

Celý rok může být vánoční cestou –
Ne „cestou na půlnoční“ ..., ta končí s odchodem Štědrého dne...

Každý den v novém roce může být –
Jitřní cestou.

Cestou ke svítání...

Cestou, na které se proměníme a přineseme tím trochu jas ... těm, které milujeme –

A tím ho přineseme i sobě...

Je dobré udělat si čas na „očistění duše“.

Ze zaprášených duší bude po pročištění vycházet světlo, ne šero. Na toto čištění, ... „pročišťování“... jsem myslela tehdy, když jsem snesla lucernu z půdy. Přejela jsem po jejích stěnách..., špína se začala rozplývat...

Někdy stačí tak málo –

A ze svítily naší duše, ze svítily, ze které se stěží prodralo pár paprsků, začne vycházet jas...

Svítil na cestu nám... i těm, které máme rádi...

Stačí setřít nános prachu –

Duše vydechne jas.

Dýchá jas...

Jas do života našim blízkým...

A tím jej dýchá do života i sobě..

Jízdenka do ráje

(vyprávění starého železničáře)

Už už mi končila práce, měl jsem opustit okénko na nádraží, kde prodávám lístky... a jít domů. K štedrovečernímu stolu. U okénka mě nahradil kolega. Ale ještě přišli poslední zákazníci –

Dva chlupci. Od vidění jsem je znal, byli tu noví. Přistěhovali se, bydlí kousek od nádraží. Jeden, řekl bych, tříletý, druhý... nejspíš čtyřletý. Bratříčci.

Drželi se za ruce, přistoupili k okénku.

„Dvakrát do ráje,“ řekl starší, doloval z kapsy mince. Bratříček také hledal po kapsičkách zimníku nějaké mince.

„KAM?“

Slyšel jsem už od všelijakých zmatených cestujících nebo opilců všelijaké objednávky... jenže lístek do ráje...

„Do ráje,“ opakoval mladší a zdálo se mi, ... moc smutně..., ... skoro písmena vyvzlykl.

„Tam,“ řekl jsem tiše, „na tomhle nádraží lístky... neprodávám...“

Chvíli se rozpačitě dívali. A odcházeli. Penízky zastrkovali do kapes zimníčků... Díval jsem se za nimi. Chtějí do ráje. Proč? Jsou Vánoce... Děti mají být doma. Ty děti nemají domov? Domov je pro děti ráj... Odešel otec? Matka...? Zemřel dědeček? Babička? Jaký smutek je vedl sem...

„Tak můžete domů,“ řekl kolega, střídal mne, nesl si hrnek silné vánoční kávy.

Odcházel jsem domů. A uvažoval – LÍSTEK DO RÁJE.

Ty děti jej chtěly koupit za mince, které vytahovaly z kabátků... Lístek do ráje. Všichni o ráji sníme... Ať už mu dáváme

jakákoliv jména. Ať o něm máme jakékoliv představy. Ráj...
nevíme o něm moc. A toužíme... tolik po něm toužíme... Za
co bych si já mohl koupit „lístek do ráje“? Za co ti lidé, kteří
chodí kolem v štědrovečerní vánici? Kdo se chce dostat do
ráje, musí vědět, za co si lístek koupit... Za co se tak dá kou-
pit lístek... do ráje? Možná... možná za jednu jedinou měnu,
jednu jedinou cenu... prostou. Nenápadnou...

Za lásku...

Nekupuje se lístek do ráje za lásku -

Za lásku, kterou dáme...?

Nemůže být každý pro někoho „lístkem do ráje“?

Není celý náš život podivuhodnou měnou, za kterou se dá
koupit „lístek do ráje“?

Ale ty dvě děti -

Co ty mohly dělat?

Možná je anděl dovedl ke mně -

Abych jim pomohl.

A já...

Zacinkání

„Onehdy jsem našel náš starý vánoční zvonek, rodinný zvonek...“ řekl pan K. C., „byl schovaný po léta v duté sošce na knihovničce...“, tam ho dával tatínek.

V posledních letech jsme zvonili před štědrovečerní nadílkou jiným zvonkem.

Dostali jsme nový lesklý zvonek od přátel z Paříže a dětem se líbil daleko víc než ten staříčkový zvonek, kterým se u nás zvonívalo před Ježíškovým příchodem do naší rodiny... Kdo ví, kolik pokolení naší rodiny na jeho zazvonění nedočkavě čekávalo...

Zazvonil jsem jím...

V předvánočním tichu prázdného bytu se zase ozval ... dávný zvuk -

Divukrásný zvuk...

Zazvonilo -

Dětství.

Zvonek, kterým se u nás zvonilo na štědrovečerní večer v posledních letech, se starému zvonku nevyrovnal. Zvuk, co vyluzoval, sice zněl jasně, ... jenže neosobně..., ... „konfekční“ zazvonění -

Jako když zazvoní -

Listonoš u dveří.

Ve zvuku staré vyzvánějící vzpomínky se ozvalo zpívající dětství... Zvonil Ježíšek... **ÓPRAVDU JEŽÍŠEK.**

A najednou, jako na tajemné znamení, mě obstoupili ti, kdo kdysi naslouchali zlatému zvonění starého zvonku, jako by je onen nenadálý cinkot náhle přivolal, přivábil ... byli tu... všichni... ... nikdo nechyběl... všichni mrtví..., kteří mě milovali.

Které jsem miloval já.

Dědečkové, babičky, teta, praraty...

Rodiče...

A zase se vrátila nálada úžasného bezpečí, hradba lásky, která chrání dítě před nástrahami, VŠEMI nástrahami, jaké pro ně může tento svět přichystat.

O Vánocích se dětem budují pevné hradby, jaké je budou chránit v dospělosti...

Myslel jsem na děti, které budou naslouchat štědrovečernímu zvonění -

Letos.

V tomto pokoji.

V pokojích v okolí...

V pokojích v dálce...

Letos bychom u nás měli zase zvonit tímhle starým zvoněčkem, jímž zvonil tatínek, i jeho tatínek a kdo ví kolik tatínků našeho rodu...

Jednou totiž místo nás zazvoní vzpomínka -

Jako zazvonil starý zvonek.

Děti ji zaslechnou.

Už budou třeba velké, staré...

Na chvíli mě zaujala představa, ... naše maličké děti, které se tetelí nedočkavostí na zazvonění vánočního zvonku..., by jednou nebyly maličké...

Jednou přece budou dospělé...

Jednou budou dědečky, babičkami...

Možná některé z nich zacinká -

Na tenhle zvonek.

Cink -

Zvonek přivábí vzpomínky.

Přivábí ty, kteří kdysi stáli u štědrovečerního stromu -

Nás.

Mě.

Jaké asi budou mít ti, kdo zaslechnou cinkání, na nás vzpomínky?

Co se do nich vpečetí –

Co z letošních Vánoc...?

Uvažoval jsem, co bych měl přidat k tomu nákladu vzpomínek, jaký s našimi dětmi poputuje –

Ne nějaký ten balíček pod náš stromeček navíc.

Kdepak.

Zase jsem zazvonil na prastarý zvonek –

Tolik se toho ještě dá k nákladu vzpomínek přidat...

JEŠTĚ.

Tolik toho, co nelze zabalit, převázat krásnou stužkou...

Tolik nenápadného lze k letošním vánočním darům přidat...

Tolik NEVIDITELNÉHO...

Nejvzácnějšího...

Tolik lásky..."

Svačina pro anděly

(vyprávění jedné maminky)

Dítě dává za okno mističku s kouskem dortu.

„CO VYVÁDÍŠ?“

Jako správná matka se okamžitě snažím napravit takové hloupé počínání... na římse jsou nasypané drobečky pro ptáky, a navíc tahle mistička je památeční, po prababičce, ještě se rozbije...

„Ale, dávám andělovi svačinu.“

„Svačinu?“

„No, přiletí s Ježíškem a přinese mi dárky.“

Usmívám se –

„Ty si myslíš, že andělé v ráji nemají dorty? Pokud tedy vůbec potřebují jíst...“

Zamyslí se. Moje argumenty zřejmě mají něco do sebe.

„A stejně,“ pokračuji, „andělé mají rádi něco jiného.“

„Co?“

„Pro ty je lepší než dort, ... o moc lepší lahůdka..., když něco hezkého někomu uděláš ...“

Snažím se ... jako správná matka... využít příležitosti k tomu, abych vychovávala... i když, dokud jsem byla malá, právě tohle mě u mé matky dost dopalovalo.

Nestává se člověk, když má děti, karikaturou svých rodičů?

Dítě přemýšlí.

„Když...?“

Neví, jak to říct.

Ale ... cítí to.

Jsou slova, která umí vyslovit jenom srdce...

Kývnu.

„Když někomu uděláš radost, když někdo kvůli tobě není smutný, když někomu pomůžeš... je to, jako bys dal andělovi moc dobrou svačinu...“

Dítě se na mě zamyšleně dívá.

„A maminko, co jsi dala dnes andělovi ke svačině ty?“

Opravovat Betlém

Náš rodinný betlém je starý. Pořádně starý...

Vyráběl ho dědeček našeho dědečka a trávil tím, jak se v rodině vyprávělo, celé roky...

Ale že to je nějaký betlém.

Měl hodinový stroj, a když se stroj natáhl, betlém začal žít...

Jako by se do něj vdechl vánoční život. Figurky, které náš prapředeck vyřezal, začaly žít, jako by byly podivuhodným vánočním nárůdkem. Koledníci putovali k Betlému, ovečky přecházely po zasněžených stráních, lidé s dary pospíchali k jesličkám....

Náš předeck zhotovil betlém podle vzoru našeho městečka. Kdo se díval na betlém, jako by se díval na naše město. Jako by se Ježíšek narodil právě v něm.

Byla tu naše radnice, oba dva kostely, kaple, zámek, ... zasněžený zámek na návrší nad městem. Před chlívem, ve kterém ležel Ježíšek, byla dokonce lípa, prastará lípa, jako vedle hřbitova. Celý ten betlém měl do sebe něco velice domácího... jako by místo Ježíškova narození nebylo v daleké cizině, jako by se narodil opravdu v městečku, ve kterém žijeme.

Složitá soukolí, poháněná hodinovým strojem, uváděla figurky do pohybu, koníčky jeli v dálce a vůz měli naložený, kočí mával bičem...

Panna Maria kolébala Ježíška, svatý Josef se k němu skláněl a Ježíšek občas natáhl ručičky k těm, kdo se na betlém dívali, jako by chtěl příchozím podat ruce, nebo jako by je chtěl obejmout. Mechanik, který nás jednou navštívil a zkoumal soukolí betléma, žasl a tvrdil, že něco takového ještě nespatriil. Kdyby můj předeck nebyl jen venkovský truhlář, kdyby měl školy, žil v Americe, mohl z něj být druhý Edison.

Tolik skvělých nápadů by od prostého venkovského truhláře nikdo nečekal...

Ale tenhle rodinný „zázrak“ se jednou zastavil. Úplně.

O Vánocích jsme ho zapojili, hosté ho začali obdivovat a -
Křup.

Stroj stál.

STÁL.

Kočí nepráskal bičem, ovečky se nepásly, Panna Maria ne-
kolébala Ježíška -

Ticho.

TICHO.

„A, pane,“ řekl dědeček.

„Betlém umřel,“ rozplakal jsem se.

Dědeček se sklonil k betlému. Chvilí se probíral jeho po-
pruhy, převody, soukolími.

Pokývl.

Prý se to dalo čekat dávno, betlém se bez opravy pohyboval
tolik let..., jednou se muselo něco opotřebovat, jednou se mu-
selo stát, že se betlém zastaví... teď je na dědečkovi, aby se ujal
práce svého příbuzného on a podíval se, kde se stala chyba,
co se pokazilo. Teď je na něm betlém zase uvést do provozu.

Byl jsem malý kluk.

A dědeček mi přesto dával důvěru.

„Víš,“ řekl mi, „teď mi pomůžeš... a uvidíš, co se s betlé-
mem stane...“

Musíš se dobře dívat, co budu dělat, musíš se naučit, jak
betlém zase opravit, jednou to bude třeba na tobě...”

Jak jsem se tehdy cítil hrdý.

Poctěný.

Sedal jsem celé hodiny s dědečkem a pomáhal mu rozebí-
rat betlém, opravovat soukolí, dávat do strojku novou řeme-
nici místo prasklé.

Oprášili jsme hodinový stroj, promazali, nabarvili oprýska-
né figurky.

A pak -

Pak jsme zavolali příbuzné i sousedy... a dědeček uvedl betlém zase do provozu.

Betlém žil -

„Naše město zase funguje,“ zatleskal jsem.

Betlém pro mě, který jsem byl zvyklý na náš rodinný betlém, nebyl nějaké město v dálce...

Ne, byl to prostor mého dětství, vždyť jsem to o každých Vánocích mohl pozorovat.

Dědeček se usmál -

Líbilo se mu, že jsem nazval betlém naším městem.

Snad i proto si onu naši rozmluvu zapamatoval -

A po léta při různých příležitostech vypravoval, co mi řekl.

A pamatuji si to proto dodnes.

„Víš, ... kdeco se jednou bude chtít zastavit, ... kdeco jednou může zpuchřet, zastavit se...

Přestat fungovat...

Ale všechno takové se dá napravovat... Díval ses na betlém, jako by ses díval na naše město... Byl jsi smutný, že se všechno zastavilo... Jako by opravdu naše město zemřelo. Náš svět zemřel...

Kolikrát v životě se ti stane, že svět kolem tebe bude vypadat, jako by se zastavil. Někdy se ti možná bude zdát, že dokonce umřel. Že se už nic nepohne, že je... KONEC... Ale tak si vzpomeň, jak jsem si tady s tebou sedl k tomu zdánlivě mrtvému městu, jak jsme se do toho pustili, nakonec se nám podařilo, že se všechno dalo do pořádku...“

Všechno?

Dědeček se zamyslel.

„Všechno ne,“ dodal zamyšleně.

Ještě si pohrál s címsi na věži kostela.

A ozvalo se odbíjení... štedrovečerní odbíjení v hodinovém strojků na věži kostela... a tak vlastně všechno bylo tak, jak být mělo.

Zazněl betlémský čas -
Kde se měří hodiny betlémským časem, tam život nepřestává...

Betlémské hodiny odbíjejí čas štěstí.

Kde svítí betlémský čas, tam není tma...

Náš betlém od té doby už po mnoho let zase funguje bez oprav -

Ale jak to řekl dědeček?

„Tolikrát si lidé myslí, že je něco mrtvé...

A myslí si to přitom jenom proto, že je nenapadne: je to vlastně živé, jenom je třeba tomu věnovat čas...

Opravit...“

Tolik konců není vlastně konci -

Jsou to jenom začátky, kterým nikdo nedal možnost, aby pokračovaly...

Jak to říkával dědeček?

„Někdy stačí jen trochu opravit nějaký konec...

A stane se z něj krásný začátek...“

Zapomenutý dopis

Spěchala jsem.

Byl Štědrý den a na mě doma čekalo tolik úkolů.

A přece jsem se zastavila. Všimla jsem si, že na zasněženém chodníku poletuje malý papír, vítr rozfoukával vločky a odvál vždy o kousek dál i papírek, který na okamžik poletoval kolem mých nohou. Jako by ke mně byl poslán... tajemný vzkaz... Všimla jsem si, že je na něm něco psáno, a věděla jsem, že bych musela myslet na to, co tam bylo psáno. Zastavila jsem se... ale ne... nejsem přece dítě... Šla jsem dál... papír za mnou letěl... neodolala jsem... zastavila se, sklonila a četla písmena, co z něj na mne vyhlédla...

„MILÝ JEŽÍŠKU,

JÁ SI STRAŠNĚ PŘEJU, ABY“

Dál jsem už číst nemohla. Zřejmě někdo na papír šlápl, ... místo pokračování těch slov, zapsaných nevypsanou dětskou rukou, zbyl velký černavý flek.

Postrčila jsem papírek nohou, jestli na druhé straně nebude nic napsáno.

Nebylo.

Kdo ví, jak se sem dostal. Vytrousil ho někdo? Dalo ho nějaké dítě za okno Ježíškovi a papír spadl na ulici? Věděla jsem, že nevymyslím, jak záhadu vyluštít. Bezradně jsem se na prosebný vzdech dívala -

A pospíchala jsem domů. Uvažovala... Tenhle dopis mohl psát kdekdo... některé z mých dětí. Někdo z dětí ve škole, kde pracuji... Někdo z dětí mých známých. Kdyby jej psala vypsaná ruka, mohl povzdech platit někomu z mých blízkých, z nejbližších... Vlastně ... rozhlédla jsem se... mohl patřit komukoliv z chodců v tomhle velkém městě.

Protože každý by si něco přál.

Strašně přál...

A já začala cestou domů přemýšlet, kdo z těch, co znám ... co mám ráda... co si přeje, ... co si strašně přeje, NEJVÍC přeje... A v tu chvíli, kdy jsem začala chápat touhu svých blízkých, tehdy jsem jim začínala víc rozumět, chápat dosud nepochopené, vnímat jinak... jasněji... A snažím se domýšlet si pokračování toho dopisu u lidí, které potkávám. Jak mi to pomáhá chápat... chápat ty, které miluji... Léta jsem vděčná neznámému dítěti, které psalo dopis Ježíškovi... Ježíškovi... a mně... Člověk porozumí svým blízkým -

Až když porozumí jejich touze...

Vánoční svícen

„Vidíte tenhle svícen?“

Pan J. V. vzal ze stolu svícen. Starý stříbrný svícen, maličký, zdobený barokním vzduším a vytepanou miniaturou betléma, jesliček s Jezulátkem...

Natočil ho ke svým posluchačům...

„To je památný svícen naší rodiny...“

Ani netuším, kolik pokolení ho už mělo na vánočním stole. Můj dědeček si pamatoval, že když byl malý, rozsvěcel v tomhle svícnu svíci už jeho dědeček.

O každých Vánocích po řadu pokolení se do svícnu vkládala malá vánoční svíce.

Velká by se do něj ani nevešla.

Ale tady nejde o to, jak je velký tenhle svícen, ani o to, jak dlouho v něm vydrží svíčka hořet.

Tady jde o to, že v něm svíce hoří –

A proč tam hoří.

V naší rodině se dospělí sesednou spolu ke stolu potom, co se na Štědrý večer rozdají dárky a děti se uloží ke spánku.

Svícen se postaví na stůl.

A do něj se vloží malá svíčka.

Rozsvítí –

Mlčíme...

Ta svíčka nesvítí dlouho, ... nejvýš půl hodiny.

A během té doby uplývá chvíle...

Betlémská chvíle.

Tak jí říkáme.

V té chvíli se snažíme myslet jeden na druhého, myslet i na ty, kdo z naší rodiny se nemohli zúčastnit štědrovečerní oslavy..., myslíme na malé děti, které se už uložily ke spánku ve svých postýlkách ve vedlejších pokojích... Uděláme si čas, ... čas, aby-

chom se zamysleli, co je v našich vztazích pokřiveného, čím, abych tak řekl, čím jsme šli v uplývajícímu roce „jeden druhému na nervy“. Co bychom měli udělat, abychom, ... než ta svíce dohoří..., našli nějaké řešení naší situace, našeho pokřiveného vztahu..., ne, tady nejde o nějaké dlouhé dumání, rozvažování. Ony takové nápady jak něco zlepšit ve vztahu dvou lidí ... ve vztahu rodiny... přicházejí rychle a neomylně..., pokud má člověk toho nebo onoho, o kterém uvažuje, opravdu rád.

Pokud na něj myslíš s láskou a pokud víš, že na řešení onoho vztahu má vyměřený čas -

Čas betlémské chvíle.

Už jsem ukázal svícen řadě lidí, i jednomu psychologovi...

Všichni to označili za skvělý nápad... a ten psycholog ho nyní dokonce doporučuje svým klientům -

Ono nejde o nějaký památeční rodinný předmět.

Kdepak -

Ono nejde vůbec o to, kdo a před kolika pokoleními v naší rodině na tento nápad připadl a na koho se už dávno zapomnělo...

Taková betlémská chvíle může být chvílí záchrany.

A vsadil bych se, že v naší rodině takovou chvílí už asi kolikrát byla.

Není, jak jsem už řekl, vůbec není třeba, aby to byl nějaký památeční svícen.

Není třeba dokonce, aby tu byl nějaký svícen -

Stačí obyčejná svíčka. Svíčka, okolo které se rodina sesedne a vychutná si -

Vychutná betlémskou chvílí.

Úrodně mlčí...

Je totiž úrodné mlčení -

Když člověk na někoho láskyplně myslí a mlčí..., bývá to úrodné mlčení.

Co všechno z takového mlčení může vyrůst. Co všechno se z takového mlčení může narodit...

Kolik vztahů by se nerozpadlo –

Kolik dětí by neztratilo domov.

Jenom kdyby si lidé dokázali zapálit svíčku, zapálit včas svíčku, sednout si kolem ní ... aspoň na chvíli, než svíčka dohoří..., zamyslet se...

Kolik vztahů by nedohořelo, rozsvítilo by se, ... během doby, než dohoří svíce.

Někdy stačí chvíle –

Betlémská chvíle –

Někdy stačí chvíle a zachrání se vztah...

Zachrání se celý život.

Zachrání se... štěstí...

Co kdyby zítra

(vyprávění jedné babičky)

Byl Štědrý den pozdě večer a už jsme šli spát.

Jak sladce se spí, když je člověk nasycený... nejenom sladkostmi, nasycený blízkostí těch, kteří jej milují, které miluje...

Dům je provoněný vánočním stromkem a tolika pohádkovými vůněmi. A v tom slyším cupitání.

Malá vnučka přišla ke mně do pokoje a ptá se: „Babičko, spíš?“

Mám sto chutí jí říct, že spím, a pokračovat ve štědrovečerním spánku. Ale lhát o Vánocích?

„Babičko, pojď dát pejskovi jíst.“ Dostala pod stromeček překrásné malé štěňátko, ... vestíka..., pejska, který se umí smát tak, že z člověka odlétne špatná nálada, i kdyby jí měl kdovíkolik.

„Ono to počká do zítřka,“ říkám. „Přece se už dnes tolik 'najedl'.“ Někteří pejsci žerou, jiní jedí.

„Ale co kdybych do zítřka umřela?“

„UMŘELA?“ Horlivě kývá. Jeden prastrýček, kterého měla moc ráda a který k nám často chodíval, krátce před Vánoci opustil tento svět... Bylo to její první setkání se smrtí. Dodnes se s ním nevyrovnala. NECHÁPE....

„Musím mu dát jíst, ... co kdybych v noci umřela.“

„Neumřeš,“ říkám ... a štrachám se z postele, abych dala vestíkovi jíst... A napadá mě -

To dítě má před sebou čas, ... oceán času, možná sedmdesát, osmdesát let - a bojí se. Co kdyby se neudělalo něco, co se udělat musí.

A já? Co já? Ležím ... potom, co jsme krmili pejska..., ležím v tichoucké štědrovečerní noci... a uvažuji. Napadá mě tolik věcí, které bych měla udělat, kdybych... dnes... i když jsem zdravá... jako SUPERŘÍPA... Štědrovečerní noc jako by oslovovala: „Proto jsi na světě, proto jsi ... ještě... na světě, aby se stihlo to a to..., udělalo to ... a udělalo to... a... Aby se pojmenovalo, co by se mělo udělat, kdyby ... dnešní noc... kdyby byla... poslední...

Poslední...

Zhasínátko

„Taky se vám zdá, jako by některé předměty byly živé?“

Paní učitelka B. J. se usmála a vzala ze stolu dlouhé stříbrné stéblo, na jehož konci se třpytil malý ozdobný kornoutek.

„Zhasínátko... Znáte to?“

Teď už hodně lidí ani neví, co to zhasínátko je. Už se otočí vypínačem a je světlo. Otočí se vypínačem a světlo zhasne. Dřív, když se svítilo loučemi, pochodněmi a svíčkami, bylo rozsvěcení a zhasnění složitější. Taky co domů vyhořelo, co obrovitých požárů je v kronikách, požárů, při kterých shořela celá města. Když se svítilo svíčkami, bylo třeba nejenom svíčku rozsvítit, i zhasnout... a k tomu sloužila takováto zhasínátka. Aby svíčka dobře hořela, k tomu sloužil kratiknot, nůžky s takovou malou schránkou. Stříhlo se a čadící knot přestal čadit, spadl odštířený do oné schránky. Vidíte? Tohle je kratiknot. Máme ho zde spolu se zhasínátkem, jsou to naše rodinné památky.

Řeklo by se, že jsou to věci k nepotřebě, staré, muzeální.

K čemu je nám zhasínátko?

Tak o Vánocích se hodí, abychom zhasěli svíčky na adventním věnci a na stromečku.

Ale ony některé věci jsou, jak jsem říkala, jakoby živé –

A mohou procítat k novému životu.

Třeba to zhasínátko.

Jednou jsme se s manželem o Vánocích dohadovali – zní to lépe, než kdybych řekla: ‘Hádali jsme se’...

A tehdy k nám přišlo naše dítě.

Bylo asi dvouleté a neslo tohle zhasínátko.

Mávalo jím.

‘Co chceš?’ zeptala jsem se.

Dál mávalo zhasínátkem.

'Fu, fu,' řeklo.

Manžel se dal do smíchu.

Došlo mu dříve než mně, že děti nemají rády křik, mají rády klid, radost, pohodu a že přišlo s tím zhasínátkem, abychom je použili.

Krátce předtím se spálilo o svíčku na vánočním stromečku a my jsme mu ukazovali: svíčky se nezhasínají prstíčky, u nás se zhasínají zhasínátkem.

Asi cítilo z našeho křiku bolest –

A tak se v jeho zmatené hlavičce spojilo zhasínátko a odstranění bolesti.

Manžel vzal od dítěte zhasínátko a rázně jím mávl... pochopila jsem a také jsem se místo mračení začala usmívat.

A od té doby máme naše vánoční zhasínátko na stole, i když nejsou Vánoce.

Pokud někdo začne křičet –

Pokud někdo začne... řeknu to raději delikátně: pokud se začne dohadovat...

Ten druhý vezme zhasínátko.

Mávne jím –

A kouzlo působí...

Vánoční kouzlo působí.

Některé předměty opravdu jako by byly živé.

Někdy mám pocit, že se na mě zhasínátko dívá, čeká... aby mi pomohlo...

Aby zhasilo v našem dni nelad, úzkost, nepohodu...

Onehdy ke mně přiběhla moje sousedka –

Smála se.

'Hele', volala na mne už ve dveřích, 'nepůjčila bys mi to svoje zhasínátko?'

Půjčila jsem jí je.

Odběhla a za chvíli mi je přišla vrátit.

Jejich domácí rozbroj skončil.

Víte –

Ono někdy stačí trochu žertu a něco, co se mohlo stát velkým trápením, zhasne, ... zmizí, ... rozplyne se...

Anebo že by to naše vánoční zhasínátko mělo opravdu kouzelnou moc?“...

Sen o cestě do Betléma

Co jsou sny?

Jsou sny něčím, co nás má oslovit?

Nebo jsou jenom, jak říkají někteří psychologové, „odpadem myšlenek“?

Léta vzpomínám na jeden sen, zdál se mi před Vánoci, a ten sen byl tak živý, jako bych naopak usnula, když jsem se potom probudila... a skutečnost jako by se mi zdála.

V tom snu jsem byla mezi těmi poutníky do Betléma, které jsem s dcerou dopoledne rovnala na kredenc, ... rovnala jsem je radostně se svým malým dítětem... a dcerka byla nadšená... Jako jsem bývala nadšená já, když jsem ... já, malé děvčátko... rovnávala stejný betlém s babičkou...

A sen, který ke mně přišel v noci po onom stavění betléma, se propojil i s tím, jak jsem stavěla betlém jako holčička...

V tom snu jsem byla poutniček.

A šla jsem s ostatními k jesličkám na kopci.

Jenže jesličky už nebyly opřené o velkou vázu, jako na naší kredenci, byly skutečné... podobně jako nic z toho kolem mě už nebylo umělé, vyrobené z překližky a z papíru... tak, jak rodinný betlém vyrobil tatínek, vyřezal figurky lupénkovou pilkou, polepil je papírem, vystříhal podoby koledníků z velkých archů, co prodávali v papírnictví. Kdepak, žádný papír. Všichni tu žili. Na kopci, zasněženém, se tyčí věže dalekého města, před nimi svítí jesličky, ke kterým spolu s ostatními spěchám. Se Třemi králi, ... jsou to přesně ti, které jsem rozestavila mezi ostatní figurky, nesou drahocenné dary Jezulátku. Spěchal zde chlapec s vánočkou, uzenář nesl na hlavě ták s uzenkami. Všichni tu byli... Pekař držel pecen chleba, přátelsky se usmíval... A já jsem také něco nesla. Velkou krabici. Převázanou stužkou. Zlatou... A... V tom snu ke

mně přistoupil anděl... vlastně nepřistoupil, slétl ze střechy chléva, ve kterém Ježíšek se Svatou rodinou čekali. Jak mne anděl zahlédl, slétl ke mně ze střechy, jako by na mě dlouho čekal, a postavil se přede mě.

„Co to neseš?“ zeptal se blankytným hlasem... ukázal na mou krabici.

Uvažovala jsem.

A uvědomila jsem si v tom předvánočním snu, ... že já... že já vlastně vůbec nevím, co k jesličkám nesu...

Přemýšlela jsem.

„Víš, co neseš k jesličkám?“

Anděl se mě zeptal znovu a jeho hlas byl ještě laskavější, ještě blankytnější... jako by mě oslovovala jasná letní obloha... nekonečná...

CO TO NESU.

Ne a ne si vzpomenout.

Vzpomínám si dodnes, snad nikdy jsem se necítila v bdělém stavu tak trapně jako ve snu. Po laskavé andělově otázce...

Nic nevyčítal, nic nevytýkal, vůbec nic.

JENOM SE PTAL.

A já přemýšlela...

Horečně.

A přitom jsem se na té zasněžené betlémské stráni propadala studem.

Anděl na mě pohlédl a zeptal se do třetice.

Nic nevyslovil... už otázku neopakoval, jako by nechtěl uvádět do rozpaků... jenom se na mě díval... a jeho ticho se ptalo...

Co nesu?

Co nesu do Betléma?

Teď?

Probudila jsem se.

Nemohla jsem si jasně uvědomit: nejsem na stráni zalité sítě hvězd, pochodněmi poutníků -

Jako bych byla stále ... na cestě do Betléma.
A ve tmě mého pokoje se vznášela stále otázka.
Andělská otázka.

„Co neseš?“

„Jaký dar?“

„Tvůj život má jenom takovou cenu, jaký dar neseš, jaký dar přineseš,“ ... ano tohle, ... tohle jako by říkal ten nesmírný, ... ten úžasný..., ten nekonečný blankyt...

A já si v tu tichou noc snažila pojmenovat TO, co nesu.

To, co bych měla nést.

Co bych měla donést, aby můj život neztratil smysl –
Aby MĚL SMYSL.

Co to vlastně jsou sny? Jsou poselstvím? Očistou rozumu?
Skladištěm dojmů, ... propletených dojmů?

Nevím.

NEVÍM...

Vím, čím pro mě byl tenhle můj sen... betlémský sen...

Byl... výzvou.

Než usnu, soustředím se... třeba jenom na malou, zdánlivě nepatrnou chvíličku –

Naslouchám tichu.

Blankytnému, andělskému tichu, které mě oslovilo na betlémské stráni.

Snažím se najít odpověď na otázku, jaká mě tehdy navštívila...

Na andělskou otázku...

Člověk se nedozvídá odpovědi, protože se zapomíná ptát.

Někdy se člověk nedozví odpověď jenom proto, že se zapomněl zeptat sám sebe.

„Co to neseš?“

Co nesu do Betléma?

Co vlastně nesu ...dnes... do Betléma?

A –

A nesu... nesu vůbec něco?

Papíry z dárků

(vyprávění paní K. H.)

Víte..., ono je těch vánočních zvyků hodně.

Lití olova, házení střevícem, krmení zvířátek...

Onehdy jsem si o těch vánočních zvycích četla knížku a dočetla jsem se tam o tolika, co jsem znala, i o řadě těch, co jsem neznala.

Ale nenašla jsem tam jeden, který jsem znala z dětství...

Byla jsem z bohaté rodiny... a dárků bylo u nás na velkostatku hodně, tatínek měl jedenáct dětí a všichni dostávali dárky. I čeleď. Měli jsme v hale zámečku obrovský vánoční strom a pod něj se dárky naskládaly, vypadalo to spíš než jako dárky pod rodinným vánočním stromem jako nějaký dekorační strom v obchodním domě, jako reklama.

Ale kvůli tomu to neříkám.

My sice byli bohatí, ... ale okolo bylo hodně chudých.

Konečně, tak je to asi zákonité, čím víc je bohatých, tím musí být na druhé straně víc chudých. Ono se to bohatství asi přesypá zleva doprava, na jedné straně ubude, na druhé straně přibude.

A když na jedné straně přibude hodně, na druhé straně zase hodně ubude.

A tak se u nás ujal zvláštní vánoční zvyk.

Byl starý?

Prastarý?

Vymyslel ho můj tatínek?

To nikdo nezjistí.

Zvyk se zdál prostý. Kdo rozbalil dárek, schoval papír, do kterého měl dárek zabalený. Bylo nás hodně a bylo hodně

dárků, a tak i spousta papírů z rozbalených dárků. Tatínek s maminkou papíry pečlivě urovnali. A po Vánocích se do těch papírů balily dárky. Ne pro nás. Už ne pro nás. Zabalily se dárky pro chudé. A ty papíry, ve kterých se přinesly dárky na Vánoce k nám, ty papíry přinášely k Novému roku zase dárky jiným..., těm, kteří by na ně neměli.

Nedávno mě napadlo, ... co kdybych to zase letos zkusila?
Co kdybych ten zvyk obnovila?

Nejsem sice bohatá, náš rodinný majetek se během let rozplynul, jenže stejně mám o hodně víc než tolik lidí...

Mohli bychom si schovat papíry, které se jinak potrhají a vyhazují..., mohli bychom do nich po Vánocích zabalit dárky -

Místo těch našich vánočních dárků...

Třeba -

Dárky pro misie.

Četla jsem v novinách rozhovor s jednou lékařkou, Marie Akyni se jmenovala, vyprávěla o tom, jak pracovala v Africe a co tam bylo bídy, nepředstavitelné chudoby...

Jaké dárky tam děti měly?

Jediný dárek: NIC.

Děti v těch zemích by byly vděčné za kdeco z toho, co naše děti vyhazují.

Čtyřicet dětí prý denně umírá hlady...

A moje děti včera dávaly kocourovi čokoládu a zlobily se na něj, když si ji nechtěl vzít.

A děti tam v dálce čokoládu vůbec neznají -

Neznají ani... slovo čokoláda.

Když jsem o tom četla, vzpomněla jsem si na naše prázdné papíry po dárcích.

Musí být prázdné?

Musí zůstat po Vánocích prázdné?

Proč by každý z těch jindy vyhazovaných papírů nemohl být -

PAPÍREM NADĚJE.

Už jsem o tom mluvila s dětmi.

Byly z toho nadšené... Berou tohle obdarovávání..., jako velké dobrodružství -

Povídali jsme si, ... například..., kdo se asi zaraduje z tohoto papíru od vláčku, kdo z papíru od stavebnice...

Protože pro něj to už nebude jenom prázdný papír, ... jako byly papíry, které jsme loni vyhazovali a pálili.

Bude to MOŽNOST.

RADOST.

Možnost radosti.

Radosti, která se do něj zabalí.

Kolik je okolo nás takových možností radosti -

Přehlížených možností.

Nevyužívaných -

On i takový natržený, pomačkaný papír může být -

Papírem, do kterého se zabalí radost.

U nás TAKOVOU MOŽNOSTÍ letos bude.

My jsme si papíry schovali.

A děti už shání kdeco..., od svých odložených hraček až po dárky, jaké samy vyrábějí... a všelijaké věci, jaké nepotřebují -

Ony tyhle vánoční zvyky...

Ony vánoční zvyky nemusí být nic starobylého...

Mohou být docela moderní.

Přestává být soucit někdy moderní?

Milosrdenství?

Přestane být někdy moderní... RADOST?...

V jesličkách

Noc před Štědrým večerem jsem se procházela po dětském domově, kde pracuji jako ředitelka..., trpím nespavostí, a tak si dělám před spaním procházky po domě.

Nemohla bych spát... a snažím se toho využít, abych všechno zkontrolovala...

Podívala se, jestli nějaké dítě nezapomnělo zavřít okno. A jestli nesněží do domu. Jestli nějaké z větších dětí nekouří... Jsou všechny děti ve svých pokojích?

A co topič, není opilý? Čas od času bývá... Nemůže se stát, že bychom se ráno probudili do vymrzlého domu?

Zkrátka: snažím se využít své nespavosti, aby u nás všechno klapalo.

A abych se při těch pochůzkách unavila a dokázala usnout.

Když jsem šla kolem betléma, který jsme dopoledne postavili, zarazila jsem se.

Všechno bylo na svém místě –

Jenže až moc.

Něco bylo VÍC na svém místě, než by být mělo.

Přistoupila jsem k jesličkám –

ŽASLA.

V jesličkách neležel jenom Ježíšek.

V jesličkách ležel –

Ježíšek a... Toniček.

Chlapec, který byl do našeho dětského domova přivezený asi před měsícem.

Toniček byl hodně malý chlapec. Něco přes tři roky mu bylo... a odvezli ho k nám, protože jeho otec opustil rodinu, ... matka si našla milence. A matka i milenec se k malému Toničkovi chovali ošklivě ...

Krutě.

Soud jim dítě odebral. Skončilo v našem dětském domově.
Chlapec přijel s kufříčkem s hračkami.

A s kufrem prádla a šatů.

Myslím, že si oddechl.

Řada dětí v dětském domově plakávala, řada se jich nemohla smířit s tím, že budou žít s cizími dětmi a nebudou zde mít to, na co byly zvyklé jinde...

Toníček ne. Toníček vypadal jako ptáček, co vyletěl z klece na svobodu.

Doma byla klec. Tady svoboda.

Vytahoval z kufříčku hračky, půjčoval je dětem, s každým se kamarádil –

Zkrátka: sluníčko.

Vytáhl z kufříčku malé album. Jeho tatínek, než se dal na pití a opustil rodinu, hodně fotografoval. Udělal synovi album.

Toníček mi je přinesl ukázat.

Divila jsem se –

Na všech obrázcích byl jenom Toníček.

Maminku i tatínka chlapec odtrhal ze všech fotografií.

Bylo mi z toho smutno... co je to za divný svět, kdy děti trhají fotografie svých rodičů..., rodičů, co své děti sami odtrhli ze svého života.

A právě když jsem šla o štědrovečerní noci kolem našeho betléma, osvětleného jen malou lampičkou, všimla jsem si něčeho neuvěřitelného.

V jesličkách OPRAVDU ležel Ježíšek s Toníčkem.

Panna Maria i svatý Josef se nad nimi skláněli...

Sklonila jsem se také –

Toníček vzal jednu z fotografií ze svého albíčka. A přilepil ji do jesliček... přilepil se ON SÁM do jesliček..., svou upatlanou fotografii vedle Jezulátka.

Dívala jsem se na ni a uvažovala –

Když zde fotografii nechám, děti si jí ráno všimnou.

To bude o štědrovečerním ránu smíchu... a Toníček...

Bude plakat.

Co bych měla udělat?

Jeho fotografii přece v betlémských jesličkách nechat nemůžu.

ALE DOSTALA JSEM NÁPAD -

Zašla jsem se podívat na fotografie do jedné velké krabice, uchovávané v ní fotografie dětí z dětského domova. Každou chvíli nás někdo fotografuje - při návštěvách městských hodnostářů nebo k nám občas přijede novinář, občas nějaký příbuzný toho nebo onoho dítěte párkrát stiskne spoušť a obrázky nám potom pošle, něco jsem nafotografovala také já sama - zkrátka je těch obrázků velká krabice. Probírala jsem se jí a přemýšlela.

Druhý den se děti sesedly ke štědrovečerní snídani -

Chvíli si jesliček nikdo nevyšiml -

Pak na ně někdo ukázal.

A děti vyskočily od stolu, od vánoček a od cukroví...

Toníček už nebyl v jesličkách, už se nad ním nenakláněla Panna Maria... Ale mezi koledníčky, kteří stáli kolem jesliček, stály nejenom postavičky, které jsme rozestavovali každý rok, stáli zde i jiní... Děti z našeho domova... Vystříhala jsem jejich obrázky z fotografií ze své krabice, na žádné dítě jsem nezapomněla... Děti si ukazovaly, kdo kde stojí, smály se, radovaly... Uvědomovaly si, že jsou také těmi poutničky do Betléma... Toníčková fotografie už neležela ve chlívě, stál vedle jesliček a díval se na Ježíška. Když to uviděl, nevadilo mu to... i když jsem na něm viděla překvapení... Také kdo by si radši jako malé dítě nevybral ležet v jesličkách, nad kterými se sklání Maria... A od toho Štědrého večera v našem dětském domově stavíme betlém tak, že do něj umísťujeme fotografie dětí, které zde právě jsou... Pokud nějaké nemá fotografii, vyfotografuji je sama a jeho fotografii podlepím, přidám ji k tomu zástupu, který pospíchá po zasněžené betlémské stráni...

A letos -

Letos na mě čekalo překvapení...

Děti mi přichystaly dárek.

Když jsem se o vánoční snídani podívala na betlém, zahlédla jsem tam... SEBE. Některé z dětí mne vyfotografovalo a také umístilo do zástupu poutníků.

Usmála jsem se -

Konečně, tak to je správné...

Tak to má být.

Copak nejsme všichni... my všichni také v tom dlouhém zástupu... zástupu poutníků, který byl poslán na svět..., aby donesl dary?

O Vánocích míváme v dětském domově hodně návštěv.

Někdo přijde, aby přinesl dárek, někdo přijde, aby udělal „dojemnou reportáž“, jezdívají sem za některými dětmi jednou ročně jejich rodiče, příbuzní...

Každý se zastaví před betlémem.

Napadne toho, kdo se na betlém dívá, že i on je vánočním poutníkem?

Poutníkem „k jesličkám“?

Několik lidí mi říkalo, že se inspirovalo naším betlémem a že do svých betlémů doma také přidávají své fotografie -

Vřazují je do oněch poutníků po zasněžených stráních -

A tak Toníček, to sluníčko, které přišlo na čas posvítit do našeho domova, než si je adoptovali kdo ví kam, tak ten malý poutníček možná založil svou fotografií, položenou důvěřivě do jesliček, novou tradici...

Vidíte, to je náš betlém...

Kdybyste byl malé dítě a byl opuštěný -

Byl v našem dětském domově -

Také bychom vás dali na fotografii mezi poutníčky, ... abyste putoval po zasněžené stráni k jesličkám -

Každý jsme byli na krátký čas našeho života posláni na svět -

Abychom donesli dary.

Abychom předali nějaký dar tomu, kdo jej potřebuje.

Dnes –

Zítří –

Každý den.

Víte, kdo čeká na váš dar dneska?

Na váš betlémský dar?

A ... kdo ví... dal jste už tomu vašemu daru jméno?

Osamělá vložka

(vyprávění jedné prababičky)

Jednou ... jako mladé děvče... jsem si připadala strašně zbytečná... Svět se mi zdál nesmyslný... a prostě... dávala jsem za pravdu oné strašné větě: život je choroba hmoty.

O Vánocích v onom roce k nám přijela má prababička. Nebyla o moc starší, než jsem já teď. Mně, mladé holce, kterou jsem o těch Vánocích byla, připadala stará, ... jako by byla nějaká zkamenělina z vitríny v muzeu. Kdyby si každý teenager uvědomil, že jednou bude připadat budoucím teenagerům (kteří se ještě nenarodili), jako by byl zkamenělina ve vitríně v muzeu, jistě by se k těm, co kdysi byli teenagery ... a už nejsou... choval jinak.

Já měla svou prababičku moc ráda... a kupodivu jsem ji brala, jako by byla teenager, jako by byla moje kamarádka. Tolik starých lidí si udrží svěží uvažování teenagerů, v některých domovech důchodců žijí sedmnáctiletí mladíci a sedmnáctileté slečny ... a jenom vypadají, jako by patřili do doma důchodců, protože jejich těla klamou svým vzhledem.

Pověděla jsem prababičce o svém pocitu marnosti. Pohlédla na mě shovívavě.

Ukázala z okna -

Bylo po vánici, krásné vánoční vánici, jenom občas ještě z oblohy slétala zapomenutá vložka.

„Vidíš tu vložku?“

Kolem jabloně pod oknem klesala pomalu, ... zavířila... osamělá vložka.

„I ta vložka má nějaký smysl, i ta byla poslána na svět, aby něco splnila... Pán lidí i vloček ví dobře, proč nás sem

posílá," usmívala se na mě, usmívala se i na vložku, prababička.

„Máš z té vložky radost?“

Kývla jsem.

„Byla by bez ní tahle krásná chvíle úplná?“

Dívala jsem se na vložku... pak na prababičku...

A začala se usmívat.

Často si nyní, ... když už jsem sama prababičkou... na tuhle větu své prababičky-teenagerky vzpomínám ... i po letech mě její věta posiluje.

Kdo ví, ... třeba právě tahle vložka zavlažila na jaře kořínek, který chtěl pít.

Život není choroba hmoty.

Život je zdraví hmoty.

Láska je zdraví hmoty...

Někdo řekne větu -

A neuvědomí si, že ta věta může být i po mnoha, mnoha letech vánoční dárek...

Řekneme takovou větu někomu?

Letos?

Dáme někomu dárek?

Dárek, který si bude moci rozbalovat léta?

Vánoční dárek?

NEJENOM vánoční dárek?

Copak se musí dávat našim blízkým pouze vánoční dárky?

Každý den můžeme někomu dát dárek, který bude žít...

Předávat radost.

A který bude předávat život ... dál a dál...

Tomáš Špidlík

Světlo se stává slovem

(Věnováno Martinu Petiškovi)

Okázale stoupá vzhůru
jednodenní světlo jitřní.
Tajně v srdci rodívá se
nehynoucí světlo vnitřní.

V zápasu svém s temným deštěm
slunce pochlubí se duhou.
Bolem v srdci básníkově
světlo přetváří se mluvou.

Doprovodí slunce západ
ptáci smutečnými zpěvy.
Světlo přetavené v slovo
zířka andělem se zjeví.

Obsah

Chvíle, kdy přilétá anděl	7
Pustil jsem dnes Ježíška domů?	11
Jak vypadá Ježíšek?	14
Vánoční láska	17
Odhalené tajemství	20
Vánoční věta	23
Vánoční písmenka	25
Anděl zapomnětlivých	27
Ježíšek a dýmka	33
Představ si, můj strejček ještě nevěří na Ježíška	37
„MEDVĚDI JSOU“	39
Ježíšek a koloběžka	44
Veliké dobro	49
Máš důvod...?	52
Štědrovečerní dům	56

Dárky	63
Střelené nápady	66
Mít úspěch	70
Andělé milují vytrvalé	72
Osud	75
Dát málo	80
Závidění	82
Válečné Vánoce	84
Zapomínání	94
Tichá noc, svatá noc	97
„Veselá babička“	101
Spiritistické Vánoce	105
Buchty pro babičku	114
Vánoční bonbon	118
Dát moc	123
Půlnoční	125
Jízdenka do ráje	130
Zacinkání	132
Svačina pro anděly	135

Opravovat Betlém	137
Zapomenutý dopis	141
Vánoční svícen	143
Co kdyby zítra	146
Zhasínátko	148
Sen o cestě do Betléma	151
Papíry z dárků	154
V jesličkách	157
Osamělá vločka	162
Světlo se stává slovem	164